

วารสาร
มนุษย์กับสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

JOURNAL OF MAN AND SOCIETY

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1

(ก.ศ. 62-ธ.ศ. 62)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ISSN 2286 6779

วารสารมนุษย์กับสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Journal of Man and Society Faculty of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (ก.ค. 62 - ธ.ค. 62)

เจ้าของ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วัตถุประสงค์: เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ และส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต รวมทั้งผู้สนใจได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษาวารสาร: คณบดีและรองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัยและบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณคดี วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และปรัชญา ศิลปกรรม สารสนเทศและการสื่อสาร และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารมนุษย์กับสังคม ตีพิมพ์เผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)
มกราคม-มิถุนายน
กรกฎาคม-ธันวาคม

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้นไม่น้อยกว่าสองท่าน ทั้งคะแนนและความคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ส่งบทความตีพิมพ์ได้ที่: กองบรรณาธิการวารสารมนุษย์กับสังคม
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
หรือที่ Email: husoc.msu.journal@msu.ac.th

พิมพ์ทั้งหมด 200 เล่ม
สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
issn 2286 6779

พิมพ์ที่: บริษัท มาตา การพิมพ์ จำกัด
77/261 หมู่ 4 ตำบลบางคูวัด
อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110

คณะกรรมการกองบรรณาธิการ วารสารมนุษย์กับสังคม

บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ ทรนภา	
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ (เกียรติคุณ) ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	ศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ธีรศาสตร์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
	รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษ ทองเลิศ	มหาวิทยาลัยรังสิต
	รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธ์	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
	รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
	รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
	รองศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ศิริผล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	รองศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
	รองศาสตราจารย์ ดร.จกกฤษ สังขมณี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	รองศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ ธรรมวัตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธรรณานันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิติร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปรากฏ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
	อาจารย์ ดร.โสภี อุ้นทะยา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ		
	อาจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สุขยั้ง	
	อาจารย์ ดร.ณัฐหทัย มานาดี	
ผู้ดูแลเว็บไซต์	อาจารย์พงษ์ศักดิ์ สังขมณี	
ออกแบบปก	อาจารย์อิสเรศ สุขเสณี	
พิสูจน์อักษร	อาจารย์พิมพ์ประไพ สุภาวี	
	อาจารย์วชิราภรณ์ วรรณโชติ	
เลขานุการ	นางสาวปภาวรินทร์ วรหิน	
	นางสาวเจนจิรา สีมาศ	

.....
เนื่องจากปก

ภาพหน้าปก เป็นภาพส่วนหนึ่งของผ้าเวสอายุกว่าร้อยปี มีความยาวกว่า 21 เมตร ที่เขียนโดยหลวงตาจัน
วัดบ้านเชียงเทียน มีรูปแบบทางศิลปกรรมที่พิเศษคือ มีกรรมวิธีในการเขียนโดยใช้แบบบล็อกสังกะสีเป็นแม่แบบ
เพื่อให้แต่ละภาพมีขนาดเท่ากัน เก็บรักษาไว้โดยพิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเทียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

บทบรรณาธิการ

เรื่องแรงงานสตรี แรงงานข้ามชาติ การพลัดถิ่น กำลังมีบทบาทต่อผู้คนและสังคมวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ส่งผลให้วารสารมนุษยศาสตร์กับสังคม ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม 2562-ธันวาคม 2562) ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มุ่งนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แรงงานสตรี-แรงงานข้ามชาติ วิถีชีวิตของคนพลัดถิ่น ตลอดจนประเด็นทางด้านการศึกษ ภาษาศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม

เนื้อหาในกลุ่มแรกนำเสนอประเด็นทางด้านประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภายใต้บทความเรื่องการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการแหล่งเรียนรู้บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย อันแสดงถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีเพื่อปลูกฝังและถ่ายทอดสู่ชุมชน

กลุ่มที่สองนำเสนอด้านการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย บทความเรื่องการจ้างงานแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ท่าเทียบเรือแห่งหนึ่งในจังหวัดตราด เรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่นชุมชนบ้านคลองมะขาม และชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด เรื่องพฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ จังหวัดอุบลราชธานี และบทความเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่แรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงบ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี บทความข้างต้นล้วนมีการนำเสนอผลการศึกษาเกี่ยวกับแรงงานสตรีและแรงงานข้ามชาติ ที่น่าสนใจยิ่ง

กลุ่มสุดท้ายมุ่งเน้นนำเสนอประเด็นทางด้านภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในบทความเรื่องเพลงลาวสมัยใหม่กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดน เรื่องการเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน และบทความเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบ TOPIK กับผลการเรียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อันมีความหลากหลายในแง่ของการศึกษาภาษา กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลาย

วารสารมนุษยศาสตร์กับสังคมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สารความรู้ที่มีความหลากหลายจากบทความในวารสารฉบับนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างสรรค์ จุดประกายความคิดทางวิชาการ ระเบียบวิธีวิจัย และการบูรณาการศาสตร์อื่นเข้ากับการศึกษาภาษา สังคม และวัฒนธรรมงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์หรือด้านอื่นๆ ต่อไป

ภาคภูมิ ทรนภา
บรรณาธิการ

สารบัญ

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการแหล่งเรียนรู้อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย	7
<i>สุพัฒน์ พระเมืองคอง และนพพล แก่งจำปา</i>	
การจ้างงานแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่อง ในพื้นที่ ท่าเทียบเรือแห่งหนึ่งในจังหวัดตราด	21
<i>ปฐมพร เคนมาตร์ และวชิราภรณ์ วรรณโชติ</i>	
แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่นชุมชนบ้านคลองมะขาม และชุมชนบ้านคลองสน ตำบลทาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด	37
<i>วรารัตน์ แก้วจันทร์เหล่า และวชิราภรณ์ วรรณโชติ</i>	
พฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนในโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็ก และเยาวชนแบบบูรณาการ จังหวัดอุบลราชธานี	49
<i>วัชรีย์ ศรีคำ ทรงพล อินทเศียร และศุภชัย ไตรไทยธีระ</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่แรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิง บ้านดอนสระคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี	68
<i>วนิดา เพ็ญชาลี และวัชรีย์ ศรีคำ</i>	
เพลงลาวสมัยใหม่กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดน	84
<i>ปิยวรรณ กันทอง</i>	
การเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน	101
<i>ศิริพร บุตรเต และเพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์</i>	
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบวัดระดับความสามารถ ทางภาษาเกาหลี (TOPIK) กับผลการเรียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	124
<i>วนิดนา แพงโสภา และคณะ</i>	
บทวิจารณ์หนังสือ	139
<i>ณัฐหทัย มานาดี</i>	
ข้อกำหนดการเสนอบทความวิชาการที่รอบบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์สังคม จริยธรรม การตีพิมพ์ผลงาน	149

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย*

สุพัฒน์ พระเมืองคง¹, นพพล แก่งจำปา²

¹คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Email: nineisao2013@gmail.com, nopphon@msu.ac.th

Received: September 14, 2019

Revised: November 09, 2019

Accepted: November 13, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย 2) ศึกษาแนวทางการจัดการ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นบ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย การ ดำเนินการวิจัยใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มด้วยวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่าจาก ประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม และการทำแผนที่ชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการ วิจัยพบว่า 1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านทรายขาวมีพัฒนาการความเป็นชุมชนระดับเมือง ในยุคจารีตมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 โดยมีสถานะเป็นหัวเมืองหน้าด่านสำคัญของราชอาณาจักรล้านช้าง แต่ในช่วงหลังพุทธศตวรรษที่ 23 ทรายขาวถูกลดบทบาทลง กระทั่งมี สถานะเป็นหมู่บ้าน เมื่อราชอาณาจักรล้านช้างล่มสลายช่วงทศวรรษ 2370 เมื่อก้าวสู่สมัย ใหม่ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของบ้านทรายขาวที่สำคัญเกิดขึ้นใน “ยุค พัฒนา” ช่วงทศวรรษ 2500 อันเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านการคมนาคมและโครงสร้าง พื้นฐานที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชน รวมทั้งการเคลื่อนย้ายของผู้คนไปทำงานนอก ภาคการเกษตร ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เข้มข้นขึ้นอย่างมาก ในช่วงทศวรรษ 2540 ชาวบ้านมีช่องทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ทั้งการทำงานในภาคการผลิตอุตสาหกรรม การขายสลากกินแบ่งรัฐบาล และการเกษตรเชิงพาณิชย์ ที่ทำให้ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่ แตกต่างไปจากอดีต 2) แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้เหล่านี้เบื้องต้นควรสร้างองค์ความรู้ ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านทรายขาว ที่เปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มสังคมต่างๆ ได้มี “ตัวตน” ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเกิดเมืองนอนของตน เพื่อให้ทุกคนเล็งเห็นคุณค่า ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มี ก่อนปลูกฝังและถ่ายทอดสู่ชุมชนผ่านการศึกษ ในระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ชุมชน บ้านทรายขาว

*บทความนี้เรียบเรียงจากงานวิจัย การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลยทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีงบประมาณ 2560

A Historical Learning Process for Learning Resources Management: A Case Study of Saikhoa Village Wangsapung District Loei Province*

Supat Pramuengkong¹, Nopphon Kaengjampa²

¹Faculty of Science and Technology, Loei Rajabhat University

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

Email: nineisao2013@gmail.com, nopphon@msu.ac.th

Received: September 14, 2019

Revised: November 09, 2019

Accepted: November 13, 2019

Abstract

The study aims to explore the body of knowledge of the local history and investigate the way of local learning management of Sai Khao Village in Sai Khao sub-district, Wangsapung district, Loei, Thailand. Data were collected by the interview and group discussion as oral of the ancient history and from local people and other related documents. The research instruments were interview questions, discussion topics, and community mapping. The data then were analyzed and presented in descriptive style. The study shows that Sai Khao Village has developed its conservative urbanization since the 19th B.E. as an important fortress of the Kingdom of Lanchang. However, after the 23rd B.E. Sai Khao was declining and finally became a village when Lanchang collapsed in 1727. In the modern world, Sai Khao changed as the economic and social changes in the “Development Era” in 1957. This was a result of the development of transportation and infrastructure which caused community expansion and migration from rural areas to urban ones. In 1997, the changes became even more intense since the locals have had more ways to make money such as working in a factory, selling lottery, and doing commercial agriculture. All of these made changes in rural lives. Other than that the study finds that the learning resource management should create the body of knowledge of Sai khao local history as an open space for various groups to be a part of their own community “identity”. This will encourage the people to recognize the values of their history and culture before fostering and conveying this knowledge to the community through formal education and private learning.

Keywords: Local history, Learning resources, Sai Khoa village

*This article is compiled from research project on A study of local history for the management of learning resources at Ban Sai Khao, Sai Khao Subdistrict, Wang Saphung District, Loei Province, funded by the national budget of Loei Rajabhat University, fiscal year 2017

บทนำ

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในประเทศไทยมีความสำคัญมากขึ้นนับตั้งแต่ทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา มีการสัมมนาหรือประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในจังหวัดต่างๆ (ฉลอง สุนทรวานิชย์, 2529:138-154) มีสถาบันวิจัยเกี่ยวกับท้องถิ่นก่อตั้งขึ้นหลายแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค เช่น สถาบันวิจัยสังคม สถาบันชาวเขา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวารสารวิชาการที่นำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นเปิดตัวหลายฉบับ เช่น เมืองโบราณ (2517) รวมบทความประวัติศาสตร์ (2521) ศิลปวัฒนธรรม (2522) เป็นต้น กระทั่งมีการบรรจุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ.2521 (ยงยุทธ ชูแว่น, 2551:98-99; ธงชัย วินิจจะกุล, 2543:29-30) ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นสืบเนื่องเรื่อยมา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ได้มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนได้จัดการศึกษาเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2542:8)

อย่างไรก็ตาม ในทางการปฏิบัติ มุ่งองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีกมากที่ยังไม่ได้รับการให้ความสำคัญตลอดจนการจัดการหรือพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นในทางที่เหมาะสม ท้องถิ่นบางแห่งมีความเป็นมาที่ยาวนาน มุ่งองค์ความรู้ในด้านภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงการมีแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การศึกษาและพัฒนา ทว่ากลับถูกละเลยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้คนในท้องถิ่นเอง หรือในบางพื้นที่ แม้ว่าจะมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ผลการศึกษาที่จำกัดวงอยู่แค่เพียงเรื่องของชนชั้นนำ เป็นประวัติศาสตร์ที่เน้นในส่วนของกิจกรรมของผู้นำเป็นหลักไม่ใช่เรื่องราวของผู้คนธรรมดาสามัญ หรือไม่ก็เป็นประวัติศาสตร์ที่เน้นแต่เพียงด้านความยิ่งใหญ่ รุ่งเรือง และความสูงส่งดั่งงามของแต่ละท้องถิ่น โดยมองไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ของท้องถิ่นอย่างรอบด้าน

บทความการวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อพยายามข้ามพ้นข้อจำกัดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นข้างต้น รวมทั้งส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่นตน โดยเลือกบ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เป็นพื้นที่เป้าหมาย ด้วยเหตุผล ประการแรก บ้านทรายขาวเป็นหมู่บ้านที่มีความเป็นมายาวนาน จากข้อมูลตำนานและความเชื่อของคนท้องถิ่นระบุถึงความสัมพันธ์ของผู้คนในดินแดนบ้านทรายขาวในอดีตกับราชอาณาจักรล้านช้างในฐานะการเป็นเมืองหน้าด่านที่ปกครองโดยเชื้อพระวงศ์ นอกจากนี้ ทรายขาวยังเป็นหมู่บ้านเริ่มแรกที่เชื่อกันว่าเป็นจุดกำเนิดของจังหวัดเลย

(เดิม วิชาคหกรรมกิจ, 2530: 284-285; สำนักศึกษาธิการจังหวัดเลย, 2543: 58) ประการที่สอง บ้านทรายขาวอุดมไปด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรมหลายอย่าง ทั้งสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระธาตุกุดเหือคำ ที่ตามตำนานระบุว่าสร้างขึ้นตั้งแต่ช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 21 หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผู้คนในท้องถิ่นทรายขาวทุกคนยังคงยึดมั่นถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น พิธีกรรมเลี้ยงปี ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเคารพต่อวิญญาณผีเจ้านายและบรรพบุรุษให้ปกปักษ์รักษาหมู่บ้านให้ร่มเย็น ประการที่สาม แม้ว่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทรายขาวจะแสดงถึงร่องรอยของวิถีชีวิตผู้คนที่น่าสนใจสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน แต่เนื้อหาโดยส่วนใหญ่จำกัดวงอยู่แค่เพียงเรื่องของชนชั้นนำ ไม่ใช่เรื่องราวของประชาชนท้องถิ่น สิ่งสำคัญก็คือ ข้อมูลและทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีนั้น ขาดการรวบรวม ตรวจสอบ และจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านทรายขาว เพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นเกิดกระบวนการเรียนรู้ สำนึกในคุณค่าและเล็งเห็นความสำคัญ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นบ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แนวการศึกษาทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ข้อมูลในการวิจัยใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มด้วยวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) จากประชาชนในพื้นที่บ้านทรายขาว หมู่ที่ 2, 5, 6, 11, 17 และบ้านปากเลย หมู่ที่ 10 ของตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ประกอบกับข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (Primary Source) เช่น จดหมายเหตุทางราชการ บันทึกของชาวต่างชาติ บันทึกของคนท้องถิ่น รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง (Secondary Source) เช่น พงศาวดาร วิทยานิพนธ์ วารสารวิชาการ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม และการทำแผนที่ชุมชน แล้วนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Descriptive)

สรุปผล

คณะผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอธิบายผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. องค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และพัฒนาการของชุมชน

“ทรายขาว” คือหมู่บ้านหนึ่งในการปกครองของอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางด้านใต้ประมาณ 30 กิโลเมตร ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเลยตอนบน บ้านเรือนของชาวบ้านกระจายตัวตามสองฟากฝั่งถนนหลวงหมายเลข 2016 (หล่มเก่า-วังสะพุง) โดยมีแม่น้ำเลยไหลขนานไปกับแนวถนนบริเวณด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน ชื่อบ้านนามเมืองทรายขาวตามคำอธิบายในประวัติศาสตร์จังหวัดเลยสันนิษฐานว่าเป็น “เมืองเซไล” ที่ผู้คนในเมืองแห่งนี้ต่อมาได้อพยพย้ายถิ่นไปตั้งเมืองเลย (เติม วิพากย์ พจนกิจ, 2530, 284-285; สำนักศึกษาธิการจังหวัดเลย, 2543:58) แต่จากการตรวจสอบเอกสารประวัติศาสตร์ของคณะผู้วิจัยไม่พบ “เซไล” ในเอกสารขึ้นใด ตรงกันข้ามกลับพบ “ชายขาว” ในเอกสารหลายชิ้นที่ย้อนอายุสมัยไปได้ไกลถึงพุทธศตวรรษที่ 19 เช่น ใน “นิทานเรื่องขุนบรมราชาพงศาวดารเมืองล้านช้าง” ระบุว่าเจ้าเมือง “ชายขาว” เป็นขุนใหญ่ขอบเมืองที่ดูแลด้านสามหมื่นร่วมกับเมืองแก่นท้าวและเมืองหนองบัว (กรมศิลปากร, 2545: 156) ใน “พงศาวดารล้านช้างถ้อยคำตามฉบับเดิม” มีถ้อยความพาดพิงถึงชายขาวว่าเป็น “เมืองซ้าย” ที่พระยาไชยจักรพรรดิแผ่นดินพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (กรมศิลปากร, 2545: 29-30) ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์กล่าวถึงสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถโปรดเกล้าฯ ให้อภิเษก “พระยาซ้ายขวา” หรือขึ้นเป็นกษัตริย์ล้านช้างสืบแทนพระราชบิดา (กรมศิลปากร, 2515: 451) รวมถึงข้อความในจารึกฐาน “พระบางทรายขาว” หรือ “พระบางเมืองเลย” ที่ระบุการสร้างพระพุทธรูปองค์นี้ไว้ ณ วัดกลาง “เมืองชายขาว” เมื่อ จ.ศ. 1094 (พ.ศ.2255) (กรมศิลปากร, 2544: 64-65) จากหลักฐานที่พบแสดงให้เห็นว่า “ทรายขาว” ถูกใช้เป็นชื่อบ้านนามเมืองของชุมชนแห่งนี้มาตั้งแต่ยุคเริ่มแรกของการก่อตั้งชุมชน คณะผู้วิจัยสันนิษฐานว่าที่มาของชื่อ “ทรายขาว” ดังกล่าวคงมีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรที่มีโดดเด่นในท้องถิ่น เนื่องจากข้อมูลการสัมภาษณ์ของชาวบ้านได้ระบุว่าแม่น้ำเลยในช่วงบริเวณที่ไหลผ่านหมู่บ้านในอดีตนั้นฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด ปรากฏหาดทรายสีขาวเป็นบริเวณกว้าง ฉะนั้นชื่อบ้าน “ทรายขาว” อาจมาจากหาดทรายสีขาวของแม่น้ำเลยยามแล้งที่เวลานี้

บ้านทรายขาวและชุมชนในลุ่มแม่น้ำเลยโดยรอบปรากฏหลักฐานการอยู่อาศัยของผู้คนมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ และมีพัฒนาการความเป็นชุมชนระดับเมืองมา

ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 ดังจะเห็นได้จากการมีสถานะเป็นหัวเมืองหน้าด่านสำคัญของราชอาณาจักรล้านช้าง (กรมศิลปากร, 2545: 156) อีกทั้งชุมชนแห่งนี้ยังตั้งอยู่บนเส้นทางติดต่อโบราณระหว่างศูนย์อำนาจที่ลุ่มน้ำโขงกับศูนย์อำนาจที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา เป็นแหล่งทรัพยากรของป่าและแร่ธาตุที่ตลาดในขณะนั้นมีความต้องการ (ธีระวัฒน์ แส่นคำ, 2558)

ในพุทธศตวรรษที่ 20-21 ยังพบว่า ผู้ปกครองเมืองทรายขาวมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับพระมหากษัตริย์ของอาณาจักรล้านช้าง โดยปรากฏหลักฐานระบุว่าพระมหากษัตริย์ล้านช้างอย่างน้อย 2 พระองค์ที่เคยเป็นเจ้านายปกครองเมืองทรายขาวก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์ฯ คือ พระยาไชยจักรพรรดิแผ่นดินแก้ว (พ.ศ. 1992-2023) และพระยาสุวรรณบัลลังก์ (พ.ศ. 2023-2029) ตามความตอนหนึ่งใน “นิทานเรื่องขุนบรมราชาพงศาวดารล้านช้าง” ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2022 จักรพรรดิเวียดนามได้นำกองทัพแควมาตีหลวงพระบางในรัชกาลพระยาไชยจักรพรรดิแผ่นดินแก้วจนต้องถอยร่นลงมาถึงเมืองเชียงคาน พระองค์ได้มีรับสั่งให้พระยาสุวรรณบัลลังก์พระราชโอรสนำกำลังทหารจากเมืองทรายขาวไปช่วยต่อสู้ กระทั่งสามารถขับไล่ทหารแควออกไปได้ (กรมศิลปากร, 2545: 29-30)

เหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเมืองทรายขาวมีไพร่พลอาศัยอยู่มากพอสมควร จึงทำให้สามารถยกทัพไปขับไล่กองทัพแควจากเมืองหลวงพระบางได้ ทั้งที่กองทัพหลวงพระบางนั้นถูกตีแตกพ่ายจนต้องถอยร่นลงมาถึงเมืองเชียงคาน นอกจากนี้ ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและชาวเมืองทรายขาวที่มีต่อราชสำนักและผู้คนที่เมืองหลวงพระบางด้วย อย่างไรก็ดี หลังจากที่พระยาสุวรรณบัลลังก์ขึ้นครองราชย์ บทบาทและความสำคัญของเมืองทรายขาวได้ลดลงไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมในอาณาจักรล้านช้างที่มีการย้ายราชธานีจากเมืองหลวงพระบางลงมาอยู่ที่เมืองเวียงจันทน์ ในปี พ.ศ. 2103 (สิลา วีระวงส์, 2540) และการเปลี่ยนแปลงกลุ่มราชวงศ์ที่ปกครอง ซึ่งอาจกระทบต่อการจัดสรรอำนาจในการปกครองหัวเมืองสำคัญๆ ท้ายที่สุดทำให้เมืองทรายขาวที่เคยมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับพระมหากษัตริย์ถูกลดอำนาจและบทบาทลงให้เป็นเพียงแค่ขุนนางท้องถิ่น กระทั่งทศวรรษ 2370 ที่ราชสำนักล้านช้างเวียงจันทน์ล่มสลาย ภายหลังเหตุการณ์เจ้าอนุวงศ์ ปรากฏหลักฐานว่าทรายขาวเป็นเพียงหมู่บ้านหนึ่งที่ขึ้นต่อเมืองเลยเท่านั้น (กรมศิลปากร, 2530: 25-26)

เมื่อก้าวสู่สมัยใหม่ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของบ้านทรายขาวที่สำคัญเกิดขึ้นในทศวรรษ 2500 หรือ “ยุคพัฒนา” อันเป็นผลมาจากการพัฒนาด้านการคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชน กล่าวคือ ชาวบ้านให้สัมภาษณ์ตรงกันว่าถนนหลวง หมายเลข 2016 (วังสะพุง-หล่มเก่า) ที่ตัดผ่านหมู่บ้าน

ในช่วงปี พ.ศ. 2500 ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนจากพื้นที่บ้านทรายขาว หมู่ที่ 5 และ หมู่ที่ 6 ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนในยุคเริ่มแรก ออกมาสู่พื้นที่ซึ่งถนนเส้นนี้ตัดผ่าน ต่อมาเมื่อมีการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านหนาแน่นขึ้น พื้นที่ซึ่งชุมชนขยายตัวออกมาใหม่ ได้ถูกแบ่งเขตการปกครองออกเป็นบ้านทรายขาว หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 11 และ หมู่ที่ 17 ดังที่เห็น ในปัจจุบัน ซึ่งในช่วงเวลาเดียวกันนั้น ยังมีสาธารณูปโภคด้านอื่นๆ ที่รัฐขยายลงสู่บ้าน ทรายขาวในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โรงเรียน สถานผดุงครรภ์ด้านการ แพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น (คำหยาด บรรพลา, 2560: สัมภาษณ์; ทองคิด พุทธาคำ, 2560: สัมภาษณ์; พวงจันทร์ คำภา, 2560: สัมภาษณ์)

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบ้านทรายขาว นอกเหนือจากประเด็นทางสังคม ยังมีประเด็นเศรษฐกิจรวมอยู่ด้วย นับตั้งแต่ทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา ชาวบ้านไม่ได้ ประกอบการผลิตแบบยังชีพอย่างสังคมเกษตรกรรมในอดีตแล้ว ส่วนใหญ่มีอาชีพที่สัมพันธ์ กับการเกษตรเชิงพาณิชย์ เช่น การปลูกพืชพาณิชย์อย่างข้าวโพด มันสำปะหลัง ยางพารา ตลอดจนการเคลื่อนย้ายแรงงานไปทำงานในภาคการผลิตอุตสาหกรรมตามเมืองใหญ่ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์ที่พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีประสบการณ์เดินทางออก ไปทำงานนอกชุมชน ถ้าหากไม่ใช่กรุงเทพมหานครก็เป็นเมืองที่เป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงาน อุตสาหกรรม เช่น ชลบุรี ระยอง อโยธยา เป็นต้น (กองไล ป้องกัน, 2560: สัมภาษณ์, อัมพร มิ้มะจำ, 2560: สัมภาษณ์) ที่สำคัญคือ “การเดินทางออกไปขายลือตเตอร์รี่ หรือสลากกิน แบ่งรัฐบาล” ซึ่งชาวบ้านทรายขาวเป็นหมู่บ้านแรกของจังหวัดเลยที่เดินทางออกไปขายจน กลายเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของคนเมืองเลย (วชิรวรรณ เทียมทัน, 2545)

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ชาวบ้านเผชิญดังกล่าว ความรู้ในด้าน “ประวัติศาสตร์” อาจเป็นแนวทางที่สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เนื่องจาก ประวัติศาสตร์เสมือน “ความทรงจำร่วมของสังคม” ที่ทำให้สมาชิกของสังคมหนึ่งๆ รับรู้ว่ อะไรคือความสำเร็จและความล้มเหลวในอดีตที่ผ่านมา และเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง ตัวตนของสังคม ซึ่งการส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์สังคมตนนั้น “แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น” เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะนำพาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

2. แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านทรายขาว: สภาพ ปัญหาและแนวทางการจัดการ

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเรียกได้ว่าเป็นแหล่งวิชาการในชุมชนที่สามารถเรียนรู้จาก ชุมชนในเรื่องต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน ประวัติ ประเพณี พิธีกรรมของชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางศาสนา วัฒนธรรม งานอาชีพ ฯลฯ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 4) จาก

ข้อมูลการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ พบว่า ภายในบริเวณบ้านทรายขาวมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมหลายอย่าง ทั้งร่องรอยโบราณสถานที่ยังบอกถึงพัฒนาการความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของชุมชน สถานที่ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผู้คนในท้องถิ่นทรายขาวทุกคนยังคงยึดมั่นถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ ของชุมชน ได้แก่

1) วัดโพธิ์เย็น หรือ วัดใต้ ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเลย ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ในเขตการปกครองของบ้านทรายขาวใน หมู่ที่ 6 ในปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านเชื่อว่าวัดโพธิ์เย็น สร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยเจ้าฟ้าร่มขาว เจ้าเมืองเซโกลนแรก อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจของคณะวิจัยพบว่าภายในอุโบสถมีพระพุทธรูปปูนปั้นศิลปะล้านช้างฝีมือช่างพื้นบ้าน ขนาดหน้าตัก 1.2 เมตรเป็นพระประธาน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-24

2) วัดกู่คำ หรือ วัดกลาง ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งซ้ายแม่น้ำเลย ด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน ถัดจากวัดโพธิ์เย็นมาทางด้านทิศตะวันออกประมาณ 100 เมตรรอบๆ อาณาบริเวณวัดมีพระเจดีย์ที่ชาวบ้านเรียกชื่อว่า “พระธาตุกู่คำ” หรือ “พระธาตุกุดเหือคำ” หรือ “ธาตุเหือคำ” เป็นพระเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมศิลปะลาวอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 23-24 ประดิษฐานอยู่ด้านทิศตะวันออกของวัดบริเวณหัวสะพานที่จะข้ามฝั่งไปยังบ้านปากเลย หมู่ที่ 10 โดยปัจจุบันเจดีย์แห่งนี้ได้รับการบูรณะจนเปลี่ยนรูปทรงใหม่

3) วัดเทิง ตั้งอยู่ตรงกลางชุมชนบ้านทรายขาว ในพื้นที่ของบ้านทรายขาวกลาง หมู่ที่ 5 ตรงข้ามกับโรงเรียนชุมชนทรายขาว โดยคำว่า “เทิง” ในภาษาถิ่นแปลว่า ตั้งอยู่ข้างบน หรือ ตั้งอยู่สูงกว่า ตรงข้ามกับคำว่า “ลุ่ม” หรือ “หลุ่ม” วัดเทิงจึงหมายถึงวัดที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่สูงกว่า โดยปัจจุบันเป็นวัดร้างที่หลงเหลือเพียงเนินอิฐของซากพระประธานเท่านั้น จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านเชื่อว่า วัดเทิงสร้างขึ้นในสมัยท้าวหล้าน้ำ เจ้าเมืองคนที่ 3 ที่ปกครองเมืองทรายขาว ในช่วงปี พ.ศ. 2015 ซึ่งท้าวหล้าน้ำนี้เองที่ชาวบ้านเชื่อว่าได้ครองราชย์เป็นกษัตริย์หลวงพระบางมีพระนามว่า พระยาหล้าแสนไทไตรภูวนาท (พ.ศ. 2029-2039)

4) วัดทุ่ง หรือ วัดหลุ่ม (ลุ่มต่ำ) ซึ่งเป็นวัดร้างอีกแห่งหนึ่งตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของชุมชนบ้านทรายขาว ที่มาของชื่อวัดจะตรงข้ามกับวัดเทิง เนื่องจากตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ต่ำกว่า โดยวัดหลุ่มปรากฏร่องรอยซากวิหาร แต่ถูกทำลายจนไม่เหลือรูปทรงทางสถาปัตยกรรม ปัจจุบันกลายเป็นพื้นที่นาและ

ปากกล้วยของชาวบ้าน มีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่แซมอยู่ สาเหตุที่มีการตั้งชื่อว่าวัดหล่ม คือ บริเวณนั้นเป็นพื้นที่ลุ่มฤดูฝนก็จะมีน้ำหลาก มีน้ำท่วมขังโดยชาวบ้านเชื่อกันว่า วัดทุ่ง หรือวัดหล่ม สร้างขึ้นสมัยท้าวศิลา เจ้าเมืองเซ็ลโคคนที่ 4 ซึ่งท้าวศิลานี้ เชื่อว่าเป็นท้าวบรรพบุรุษในตำนานนางผมหอมที่ได้ล่องเรือทองคำมาแต่ภูหอ ภูโฮง (ภูหลวง) และได้ล่มลงตรงบริเวณที่ได้มีการก่อพระธาตุกุดเหือคำ

5) หอโองการเจ้าฟ้าร่มขาว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของวัดกู่คำริมฝั่งซ้ายแม่น้ำเลย พื้นที่ดังกล่าวเชื่อว่าเป็นที่ตั้งของกลุ่มเรือนผู้ปกครองเมืองซึ่งมีสถานะเป็นโอง หรือศูนย์กลางการปกครองของเมืองทรายขาวในอดีต และเชื่อว่าเป็นที่สิงสถิตของวิญญาณเจ้าฟ้าร่มขาวอดีตเจ้าเมืองทรายขาวตามความเชื่อของชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงปี พิธีกรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนับถือ “ผีเจ้านาย” คือการเลี้ยงปีที่จัดขึ้นในวันอาทิตย์แรกของเดือนหกของทุกปี

อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหรือข้อจำกัด ทรัพยากรทางวัฒนธรรม อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1) องค์กรความรู้ หรือเนื้อหาของพื้นที่ซึ่งจะพัฒนาสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน มีเนื้อหาที่ไม่ชัดเจน มีความสับสนปนประหวางข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และตำนาน เรื่องเล่าความเชื่อในท้องถิ่น ซึ่งในบางครั้งไม่ได้มีส่วนร่วมกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนเท่าใดนัก ตัวอย่างเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญต่างๆ แทบทั้งหมด จำกัดวงอยู่แค่เพียงเรื่องของชนชั้นนำ เป็นเรื่องราวที่เน้นในสวนกิจกรรมของผู้นำเป็นหลักไม่ใช่เรื่องราวของท้องถิ่นที่เป็นระดับพื้นบ้าน ซึ่งอาจลดทอนความสำคัญที่มีต่อประชาชนในพื้นที่เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของชาวบ้านน้อย

2) การจัดเก็บและการสืบค้นความรู้ องค์กรความรู้ส่วนใหญ่เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ชุมชนยังขาดการรวบรวมความรู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษร (Explicit Knowledge) อย่างเป็นระบบ หรือหากมีการบันทึกไว้ก็เป็นข้อมูลที่สืบสาวต้นตอของแหล่งที่มาได้ยาก ขาดความน่าเชื่อถือ ผลที่ตามมาคือ องค์กรความรู้ต่างๆ ถูกยึดกุมอยู่เพียงปราชญ์ชุมชน หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เท่านั้น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและประวัติศาสตร์สถานที่สำคัญ ที่แสดงถึงพัฒนาการของชุมชน จึงไม่ได้เป็น “ความทรงจำร่วมของสังคม” อีกทั้งองค์ความรู้ที่มีมิได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ หรือถูกถ่ายทอดสู่ชนรุ่นใหม่ รอวันสูญหายหรือหลงลืมไปตามกาลเวลา

3) การวางแผนจัดการ ด้วยทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นบ้านทรายขาวมีความเกี่ยวเนื่องกับพัฒนาการความเป็นมาของจังหวัดเลย ทว่ายังไม่มีการวางแผนจัดการ

องค์ความรู้ที่มีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์และกำหนดขอบเขตโบราณสถานชัดเจน สะท้อนให้เห็นได้จากการพังทลายของโบราณสถานบางแห่ง และการลุกกล้าพื้นที่แหล่งโบราณสถานที่สัมพันธ์กับพัฒนาการความเป็นมาของชุมชน

จากสภาพปัญหาของแหล่งเรียนรู้ที่พบ นำมาซึ่งการนำเสนอแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในหมู่บ้านทรายขาว ดังต่อไปนี้

1) การสร้างและฟื้นฟูสำนึกร่วมของผู้คนในท้องถิ่น แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้บ้านทรายขาว เหล่านี้เบื้องต้นควรสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่เปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มสังคมต่างๆ ได้มี “ตัวตน” ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเกิดเมืองนอนของตน เพื่อให้ทุกคนเล็งเห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มี ก่อนปลูกฝังและถ่ายทอดสู่ชุมชนผ่านการศึกษาระบบ และการศึกษานอกระบบ ซึ่งการสร้างและการฟื้นฟูสำนึกร่วมของผู้คนในท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นมีบทบาทและส่วนร่วมในการสร้างเป็นองค์ความรู้ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมา ซึ่งรูปของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นแนวทางหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในหลายๆ แห่งที่มีส่วนสร้างและรวบรวมองค์ความรู้ในท้องถิ่นขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยความสำเร็จของบรรดาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นทำให้แลเห็นการเกิดสำนึกร่วมของคนในท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับโครงสร้างสังคมและองค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นจากภายในท้องถิ่น ความรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีการจัดการผ่านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สามารถเพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ จากการเรียนรู้ การให้ข้อมูลของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งก็รวมถึงการจัดการถ่ายทอดให้คนในท้องถิ่นรุ่นหลังได้เรียนรู้และขณะเดียวกันก็เผยแพร่ให้คนจากภายนอก รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้ด้วย

2) การถ่ายทอดและกระจายองค์ความรู้ ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นบ้านทรายขาวคือ องค์ความรู้ต่างๆ ถูกยึดกุมอยู่เพียงปราชญ์ชุมชน หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนั้น แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญคือการค้นหาแนวทางการถ่ายทอดและกระจายองค์ความรู้ที่มีสู่ชุมชน รวมถึงให้คนในท้องถิ่นรุ่นหลังได้เรียนรู้และเผยแพร่ให้แก่คนจากภายนอก ซึ่งแนวทางที่สำคัญคือการผลักดันองค์ความรู้ในท้องถิ่นบูรณาการเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนในระบบการศึกษาอันจะเป็นแนวทางที่สามารถถ่ายทอดและปลูกฝังความรู้ให้คนท้องถิ่นรุ่นต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากมีกลไกในการดำเนินงานที่พร้อมกว่าแนวทางนอกระบบ โดยเฉพาะการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นดั่งพิมพ์เขียวสำหรับใช้เป็นแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ และทักษะจากพื้นฐานจากองค์ความรู้ที่มีในท้องถิ่นที่ผู้เรียน

ดำรงชีวิตอยู่ ซึ่งต่างจากหลักสูตรแกนกลาง ที่เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากส่วนกลางเพื่อเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ระดับประเทศ ที่ในบางครั้งอาจไม่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับองค์ความรู้ที่มีในท้องถิ่น

อภิปรายผล

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการแหล่งเรียนรู้บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอสว่างพูน จังหวัดเลย พบร่องรอยโบราณสถาน ที่บ่งบอกถึงพัฒนาการความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของชุมชน สถานที่ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผู้คนในท้องถิ่นทรายขาวทุกคนยังคงยึดมั่นถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดหลายแห่งที่สอดคล้องกับค่านิยมแหล่งรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544: 4) ที่กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ เป็นชุมทรัพย์มหาศาลสามารถเรียนรู้จากชุมชนในเรื่องต่างๆมากมาย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชน ประวัติ ประเพณี พิธีกรรมของชุมชน แหล่งเรียนรู้ทางศาสนา วัฒนธรรม งานอาชีพ หรือการศึกษาของ รวีพร มณีวรรณ (2548) ที่ได้ให้ความหมายของของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน/ท้องถิ่น คล้ายคลึงกันว่าหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่สถาบัน องค์กรตลอดจนทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและวัฒนธรรม ประเพณีตลอดจนความเชื่อที่จัดขึ้นในชุมชน รวมทั้งการศึกษาของ โปรวทอง แซ่แต้ (2545) ที่ให้ความหมายแหล่งวิทยากรชุมชนหรือแหล่งวิทยากรท้องถิ่นว่าหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชนที่สามารถนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนบุคคลสำคัญในชุมชน

แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่วันนี้มีความสำคัญอย่างมาก ดังที่ แสงจันทร์ อินทนนท์ (2532) ได้ชี้ให้เห็นว่าความรู้ในท้องถิ่นเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะช่วยพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นด้านต่างๆ การจัดแหล่งความรู้ในชุมชนจึงเป็นการช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือชุมชนของตนเอง ในรูปของการช่วยกันจัดสร้างแหล่งความรู้โดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณจากรัฐ การพึ่งพาตนเองนี้ทำให้เกิดความรู้สึกรักในความเป็นเจ้าของเป็นการช่วยให้แหล่งความรู้นั้นได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นอีกด้วย ช่วยให้คนคิดเป็น คนที่คิดเป็นนั้นเป็นผู้ที่สามารถปรับปรุงตนเองและสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกัน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถมองเห็นปัญหา วิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหานั้น โดยเลือกทางตัดสินใจปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งแนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ใน

บ้านทรายขาว นับตั้งแต่การสร้างและฟื้นฟูสำนักร่วมของผู้คนในท้องถิ่น ตลอดจนการถ่ายทอดและกระจายองค์ความรู้สู่ชุมชนนอกจากเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มสังคมต่างๆ ได้มี “ตัวตน” ในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเกิดเมืองนอนของตน เพื่อให้ทุกคนเล็งเห็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะช่วยพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นได้ด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการจัดการแหล่งเรียนรู้บ้านทรายขาว ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ให้ความสำคัญกับแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจึงละเลยแหล่งเรียนรู้ประเภทอื่นๆ ฉะนั้น เพื่อความครบถ้วนควรที่จะมีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ประเภทอื่นๆ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนควบคู่ไปด้วย

นโยบายการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควรมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนควรให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เช่น การอนุรักษ์และกำหนดขอบเขตโบราณสถาน เพื่อป้องกันการถูกล้ำพื้นที่แหล่งโบราณสถานที่สัมพันธ์กับพัฒนาการความเป็นมาของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2530). **จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 เล่ม 3**. รัฐบาลในสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จดพิมพ์ทูลเกล้าฯ ถวายสนองพระมหากรุณาธิคุณในมหามงคลเฉลิมพระเกียรติวันพระบรมราชสมภพ ครบ ๒๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว.
- กรมศิลปากร. (2515). **คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: คลังวิทยา.
- กรมศิลปากร. (2545). “นิทานเรื่องขุนบรมราชาพงศาวดารเมืองลานช้าง”. **ประชุมพงศาวดารฉบับการงานภิเชก เล่ม 9**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กรมศิลปากร. (2545). “พงศาวดารล้านช้าง: ตามถ้อยคำในฉบับเดิม”. **ประชุมพงศาวดารฉบับการงานภิเชก เล่ม 9**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

- กรมศิลปากร. (2544). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดเลย**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และท้องถิ่นเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฉลอง สุนทรวานิชย์. (2529). “สถานะการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”. **เศรษฐศาสตร์การเมือง**, 5(3): 138-154.
- เต็ม วิพากษ์พจนกิจ. (2530). **ประวัติศาสตร์อีสาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2548). “การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของอดีต: ประวัติศาสตร์ใหม่ในประเทศไทย หลัง 14 ตุลาคม”. **สถานภาพไทยศึกษา: การสำรวจเชิงวิพากษ์**, กรุงเทพฯ: ซิลค์เวอร์มบุคส์.
- ธีระวัฒน์ แสนคำ. (2558). “เมืองชายชาว: ชุมชนโบราณสำคัญของอาณาจักรล้านช้างในลุ่มแม่น้ำเลย”. **วารสารพื้นถิ่นโขง ชี มูล**, 1(2): 67-106.
- ไพบรียทอง แซ่แต้. (2545). **การใช้แหล่งวิทยาการชุมชนเพื่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำพูน**. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542, 19 สิงหาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- รวีพร มุณีวรรณ. (2548). **การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนประกอบการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1**. นครศรีธรรมราช: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครศรีธรรมราช.
- วชิรวรรณ เทียมทัน. (2545). **วิถีชีวิตคนชายลือตเตอร์: กรณีศึกษาอำเภอวังสะพุงจังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา.
- ลีลา วีระวงศ์. (2540). **ประวัติศาสตร์ลาว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มติชน.
- แสงจันทร์ อินทนนท์. (2532). **แหล่งความรู้สู่การพัฒนา**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- สำนักศึกษาธิการจังหวัดเลย. (2543). **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดเลย**. เลย: เมืองเลยการพิมพ์.

การสัมภาษณ์

กองไล ป๋องกัน. (11 มีนาคม 2560). สัมภาษณ์. ราษฎร. ที่บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 6

บ้านทรายขาวกลาง ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

คำหยาด บรรพลา. (12 มีนาคม 2560). สัมภาษณ์. ราษฎร. ที่บ้านเลขที่ 80 หมู่ที่ 5

บ้านทรายขาวใน ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ทองคิด พทธชาคำ. (15 มิถุนายน 2559). สัมภาษณ์ ข้าราชการครู. ที่บ้านเลขที่ 70 หมู่ที่ 6

บ้านทรายขาวกลาง ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

พวงจันทร์ คำภา. (11 มีนาคม 2560). สัมภาษณ์. ราษฎร. ที่บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 5

บ้านทรายขาวใน ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

อำพร มีมะจำ. (11 มีนาคม 2560). สัมภาษณ์. อดีตผู้ใหญ่บ้าน. ที่บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 5

บ้านทรายขาวใน ตำบลทรายขาว อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ภาพที่ 1 ที่ตั้งหมู่บ้านทรายขาว

ที่มา: ปรับปรุงจาก Google Maps วันที่ 30 ตุลาคม 2562

ภาพที่ 2 แผนที่เดินดินบ้านทรายขาว

ที่มา: คณะผู้วิจัย 11 มีนาคม 2560

การจ้างงานแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่อง ในพื้นที่ท่าเทียบเรือแห่งหนึ่งในจังหวัดตราด

ปฐมพร เคนมาตร์¹, วชิราภรณ์ วรรณโชติ¹

¹ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Email: chamilk.pathompron123@gmail.com, washira.w@gmail.com

Received: September 12, 2019

Revised: October 21, 2019

Accepted: October 22, 2019

บทคัดย่อ

การจ้างงานแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ท่าเทียบเรือแห่งหนึ่งในจังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ปัญหาและความต้องการในการจ้างงานของแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่อง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์นายจ้างเจ้าของแพปลา 2 คน และแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชา ซึ่งเป็นผู้ปกครองเด็กที่ศูนย์เตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียนของรัฐที่ทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ท่าเทียบเรือ จำนวน 23 คน การใช้วิธีการการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของแรงงาน ส่วนใหญ่แรงงานอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทั้งคนไทยและกัมพูชา มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่เสมอ แรงงานสตรีทำหน้าที่ทำงานบ้านในครัวเรือน การส่งบุตรและหลานไปโรงเรียน และเมื่อเสร็จภารกิจในครอบครัวจะไปทำงานที่แพปลา แรงงานสตรีทำงานใน 2 ประเภท ได้แก่ การคัดไซซ์ปลาและการแยกประเภทปลา ซึ่งแรงงานชายส่วนใหญ่จะใช้แรงมากกว่า เช่น ออกเรือแบกขน ลากปลา เป็นต้น การทำงานไม่มีเวลาพักที่แน่นอน มีเวลาเลิกงานที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับเรือที่เข้าฝั่ง มีวันหยุดช่วงเดือนหงาย ค่าจ้างและการจ่ายค่าจ้างในการทำงาน ขึ้นอยู่กับลักษณะการทำงาน ซึ่งทั้ง 2 แพปลามีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ปัญหาของแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชามักมีปัญหาด้านสุขภาพ และด้านรายได้ ดังนั้น แรงงานจึงมีความต้องการเรื่องการเพิ่มค่าจ้างและสวัสดิการช่วยเหลือในการทำงาน ข้อเสนอแนะควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ เช่น การทำบัตรประกันสุขภาพ การเข้าถึง สิทธิขั้นพื้นฐาน นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาลควรมีการสร้างกลุ่ม หรือเครือข่ายเพื่อเป็นช่องทางในการดูแลหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และให้ความคุ้มครองแก่แรงงานข้ามชาติ รวมทั้งการทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์การให้ความช่วยเหลือแรงงาน

คำสำคัญ: แรงงานสตรีข้ามชาติ ประมงต่อเนื่อง แรงงานข้ามชาติกัมพูชา

Employment of Cambodian Female Migrant Workers in Fishery-related Works in the Area of a Fishing Pier in Trat Province.

Pathompron Kenmat¹, Washiraporn Wannachot¹

¹Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University

Email: chamilk.pathompron123@gmail.com, washira.w@gmail.com

Received: September 12, 2019

Revised: October 21, 2019

Accepted: October 22, 2019

Abstract

This research on employment of Cambodian female migrant workers in fishery-related works in the area of a fishing pier in Trat province is aimed at studying way of life, problems and demand for employment of female labors working in fishery related enterprises by certain research methods of interviewing employers/owners of two fish agent establishments and 23 Cambodian female migrant workers who are parents of children under care of the pre-school center in preparation for enrolment into government schools and work in fishery-related occupations in the area of a fishing pier with both participation and non-participation observation. The research results that way of most workers' life are the stay in communities of both Thai and Cambodian, help and support one another. Female workers usually carry out domestic works, send off their children and grandchildren to schools and after finishing family affairs, work at fish agent establishments. Female workers work in 2 categories i.e. sorting fish by size and by type. Most male workers use more force than in various works e.g. setting sail, carrying and conveying, fish dragging. Their nature of works is uncertain in rest period and time of clocking out, depending on docking boats. They have day-off during waxing moon. Wage and payment of wage for these works comply with nature of works. The first fish agent establishment is different from the other. Female workers usually face problems of health and earnings. As a result, these migrant workers need additional wage and

welfare in their works. This research suggests providing dissemination of useful information in relation to assistance of migrant workers i.e. provision of migrant health insurance card, access into fundamental rights. Tripartite arrangement comprising with employers, workers and government should set up a network to mutually conduct care and various activities for good relationship and protection of migrant workers as well as joint coordination with non-governmental organization in the local area as mechanism of providing assistance to both employers and workers.

Keywords: Employment of migrant workers, female migrant workers, fishery-related works, Cambodian migrant workers

บทนำ

จากการที่ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน ทำให้ประชากรไทยมีโอกาสในการทำงานประเภทต่างๆ ได้หลากหลาย ในขณะที่จำนวนประชากรในวัยทำงานมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในงานที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา ได้แก่ งานประเภท 3D คือ งานที่ยากลำบาก (Difficult) งานที่สกปรก (Dirty) และงานที่อาจเกิดอันตรายได้ง่าย (Dangerous) ดังนั้นผู้ประกอบการจึงได้มีการนำเข้าแรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมากจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อชดเชยการขาดแคลนแรงงาน จากสถิติ ณ เดือน มีนาคม 2562 แรงงานต่างด้าว 4 สัญชาติ เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้รับอนุญาตทำงาน ตามมาตรา 59 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,777,455 คน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2562)

แรงงานข้ามชาติ ที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยทั่วไปแล้วจะทำงานประเภทงานประมง ประมงต่อเนื่อง ภาคบริการ การผลิต กรรมกร หรือกิจการที่มีการใช้แรงงานอย่างเข้มข้น เป็นแรงงานกลุ่มหนึ่งที่มีถูกละเลยและไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองสิทธิประโยชน์และสวัสดิการด้านต่างๆ ในสังคมไทย นอกจากนี้ บางส่วนยังประสบปัญหาเรื่องสถานภาพทางกฎหมาย ความไม่เข้าใจกฎหมาย ค่าแรงที่ไม่เป็นธรรม ระยะเวลาการทำงานมากกว่าที่กฎหมายแรงงานกำหนด และการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อแรงงานข้ามชาติ ขณะเดียวกันกลไกการคุ้มครองสิทธิแรงงาน ยังไม่เอื้อต่อการเข้าถึงแรงงานข้ามชาติ เนื่องจากยังมีปัญหาการสื่อสาร การทำความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ปัญหาแนวปฏิบัติ การไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อสร้างกลไก

การเจรจาด้านแรงงานสัมพันธ์ รวมทั้งทัศนคติของสังคมไทยต่อแรงงานข้ามชาติ ด้วยปัจจัยปัญหาดังกล่าวทำให้แรงงานมีความต้องการเกี่ยวกับการจ้างงานและการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานอย่างเป็นธรรม

จังหวัดตราด เป็นพื้นที่เชื่อมต่อไปยังเขตชายแดนอำเภอเกาะกง ประเทศกัมพูชา มีด่านตรวจการข้ามเขตแดนไม่ว่าจะเป็นการขนย้ายสินค้าทางบก การเดินทางเข้าออกของ คนไทย คนกัมพูชา และนักท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ การคมนาคมขนส่งสินค้าข้ามแดนไปยังฝั่งประเทศกัมพูชาและประเทศเพื่อนบ้าน การขนส่งสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ มีกิจการท่าเรือที่สำคัญในการขนส่งสินค้าและอาหารทะเลแช่แข็งไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้แรงงานในการทำงานกิจการขนส่งแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาที่อาศัยอยู่ในอำเภอเกาะกงและอำเภอใกล้เคียงในประเทศกัมพูชา ได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาเป็นแรงงานให้กับท่าเทียบเรือเหล่านี้จำนวนมาก

แรงงานเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสถานประกอบการแปปลาและประมงต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กในศูนย์เตรียมความพร้อมก่อนเข้าระบบโรงเรียนของรัฐ แรงงานสตรีข้ามชาติทำหน้าที่สำคัญในฐานะผู้ดูแลผู้ติดตาม คือ บุตร หลาน เนื่องจากแรงงานชายหลายคนต้องออกเรือในกิจการประมง แรงงานสตรีจึงมีบทบาทในการทำงานในงานประมงต่อเนื่องจำนวนมาก เมื่อแรงงานสตรีเป็นผู้มีบทบาทหลักในครัวเรือนจึงมีความสำคัญในการศึกษาทั้งเรื่องวิถีชีวิตและสภาพการจ้างงานของแรงงานสตรีข้ามชาติ กัมพูชา ความเป็นอยู่จากการย้ายถิ่นในสังคมวัฒนธรรมใหม่ สภาพการจ้างงาน ปัญหาและความต้องการของแรงงานสตรีกัมพูชาซึ่งเป็นแรงงานสำคัญที่มีส่วนสำคัญในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ในมิติภาพรวมของแรงงานข้ามชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาในพื้นที่ท่าเทียบเรือแห่งหนึ่งในจังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการจ้างงานของแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการย้ายถิ่น เพื่ออธิบายวิถีชีวิตการตัดสินใจย้ายถิ่น สาเหตุของการย้ายถิ่น โดยมีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ระหว่างการย้ายถิ่นในแ่งมุมของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) หมายถึง การเคลื่อน

ย้ายของประชากรข้ามพรมแดนจากประเทศที่ตนพำนักไปยังประเทศอื่นเพื่อดำรงชีวิตเป็นเวลายาวนานเพื่อกระทำกิจกรรมที่ได้รับค่าตอบแทน (สุภางค์ จันทวานิช และคณะ, 2541) การย้ายถิ่นอาจจำแนกออกได้ตามสาเหตุเป็น 2 ชนิด ได้แก่ การย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ และการย้ายถิ่นที่มีสาเหตุจากภัยที่เกิดจากการกระทำหรือจากน้ำมือของมนุษย์ และการย้ายถิ่นอีกแบบหนึ่ง คือ การย้ายถิ่นแบบผู้ที่ย้ายถิ่นสมัครใจ กับการย้ายถิ่นแบบที่ถูกบังคับให้ย้ายถิ่น การตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ทางเศรษฐกิจ ปัจจัยดึงดูดที่สำคัญทำให้มนุษย์ย้ายถิ่น ได้แก่ ค่าจ้างที่สูงขึ้นและโอกาสการได้งานทำ การย้ายถิ่นจากปัจจัยทางด้านสังคมความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองระหว่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อ การย้ายถิ่น

ด้านปัญหาและความต้องการการจ้างงานแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่อง มีการใช้กรอบแนวคิดสิทธิแรงงาน ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่แรงงานจะต้องได้รับเมื่อทำงาน มีการทำงานที่ปลอดภัย มีชีวิตอยู่ในที่ที่ปลอดภัย สะอาด ไม่แออัด มีอาหารและน้ำดื่มสะอาดมีคุณภาพ ได้รับค่าตอบแทนและสภาพการจ้างงานที่เป็นธรรม การปฏิบัติที่เท่าเทียมกันทั้งหญิงชาย ไม่ถูกบังคับใช้แรงงาน ได้รับข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและได้รับการคุ้มครองทางสังคมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย, 2551) ทั้งนี้ในมิติของแรงงานสตรีในผู้หญิงมักได้ทำงานที่ได้รับค่าตอบแทนต่ำเมื่อเทียบกับงานที่ผู้ชายส่วนใหญ่ทำ ในขณะที่เดียวกันผู้หญิงยังมีความสำคัญในระบบงานของครัวเรือนอยู่เช่นเดิมที่ต้องมีความรับผิดชอบดูแลสมาชิกและงานในครัวเรือน

วิธีการดำเนินวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ การสัมภาษณ์นายจ้างแพปลา จำนวน 2 แห่ง ที่จ้างแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาเข้าทำงาน และสัมภาษณ์กลุ่มแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาที่เป็นผู้ปกครองเด็กที่ศูนย์เตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียนของรัฐ ที่ทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ท่าเทียบเรือ จำนวน 23 คน

2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมชุมชนร่วมกับแรงงานข้ามชาติพร้อมทั้งสังเกต ซักถามข้อมูล จดบันทึก และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในช่วงเวลาการทำงานของแรงงานข้ามชาติ โดยสังเกตวิถีชีวิต สภาพบรรยากาศการทำงานของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่อง

ผลการศึกษา

วิถีชีวิตและสภาพการจ้างงานของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชา

ผู้วิจัยสัมภาษณ์แรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ท่าเทียบเรือ จำนวน 23 คน ซึ่งเป็นผู้ปกครองเด็กที่เรียนศูนย์เตรียมก่อนเข้าระบบโรงเรียนของรัฐ และทำงานสถานประกอบการแปปลา จำนวน 2 แห่ง พบว่า แรงงานอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 18-60 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส แรงงานมีวุฒิการศึกษาจากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาจากระดับชั้นอนุบาลจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของแรงงาน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-11 คน แรงงานส่วนใหญ่มีบุตรแล้วจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 65 และแรงงานยังไม่มีบุตรจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 35 แรงงานส่วนใหญ่อาศัยอยู่เป็นครอบครัวขยาย เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ทำให้แรงงานย้ายเข้ามาทำงานที่ประเทศส่วนใหญ่มาเป็นครอบครัว แรงงานที่ไม่มีบุตรจะเป็นผู้ปกครองของเด็กๆ แทนพ่อและแม่ที่เดินทางไปทำงานที่พื้นที่อื่น

การเดินทางเข้ามาทำงานที่ประเทศไทย แรงงานข้ามชาติ 14 คน เดินทางเข้ามาทางเรือ 10-20 ปีที่แล้ว การเดินทางเข้ามาไม่สะดวก ต้องเข้ามาผ่านช่องทางธรรมชาติ และในขณะที่แรงงานจำนวน 9 คน เดินทางเข้ามาอยู่ที่ประเทศไทย 3-6 ปี เดินทางโดยรถโดยสารเข้ามาทางจุดผ่านแดนขนาดเล็ก โดยเข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รัฐบาลกัมพูชาเป็นผู้ออกหนังสือผ่านแดนให้ เรียกว่า บอเดอร์พาส เพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทย ในลักษณะไป-กลับ ตามฤดูกาล แรงงานกล่าวว่าในอดีตที่ประเทศกัมพูชามีความลำบาก ไม่มีงานทำ หรือหากมีงานทำก็รายได้ไม่เพียงพอจ้บรายจ่าย จึงเดินทางมาทำงานที่ประเทศไทย แรงงานจำนวน 18 คน กล่าวถึงงานทำในเมืองไทยที่มีหลากหลาย งานทำได้ง่าย มีความสะดวกสบายในการเดินทาง มีแรงงานจำนวน 3 คน กล่าวว่าการใช้จ่ายเยาะกว่ากัมพูชา เนื่องจากต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าทำบัตรต่างๆ ให้ถูกกฎหมาย และแรงงานส่วนน้อยจำนวน 2 คน บอกว่ามีข้อจำกัดในการเดินทาง ห้ามออกนอกจังหวัดตราดเพราะจะผิดกฎหมาย ต้องอยู่ในบริเวณที่กฎหมายกำหนดให้แรงงานเท่านั้น ความแตกต่างในการทำงานของประเทศไทยและประเทศไทย แรงงานข้ามชาติ จำนวน 18 คน บอกว่าประเทศไทยไม่มีโรงงาน ที่ประเทศไทยมีงานทำและรายได้ดีกว่า ค่าเงินไทยสูงกว่ากัมพูชา งานส่วนใหญ่ที่ประเทศไทยเกี่ยวกับการทำประมง มีแรงงาน จำนวน 5 คน ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันกัมพูชามีการก่อตั้งโรงงาน มีรายได้ดี หากเทียบกับตอนนี้คือ ประเทศไทยรายได้ดีกว่าและไม่ต้องเสียค่าทำบัตรแรงงานเพราะทำงานใช้เพียงบัตรประจำตัวประชาชนของตนเองเพียงอย่างเดียว ที่พักอาศัยของแรงงานในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นบ้านเช่า จำนวน 22 คน

คิดเป็นร้อยละ 96 และแรงงานส่วนน้อยมีที่พักอาศัยเป็นบ้านของตนเอง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ที่อยู่อาศัยของแรงงานเช่าอยู่ที่ราคา 700 – 2,000 บาทต่อเดือน แรงงานส่วนใหญ่อยู่อาศัยเป็นบ้านกึ่งปูนกึ่งไม้ยกสูง ด้านล่างใต้ถุนบ้านเป็นน้ำ พื้นห้องเป็นปูนแต่ฝาบ้านใช้ไม้ มีความกว้าง 3-4 เมตร ความยาวประมาณ 10 เมตร และบางส่วนอยู่เป็นห้องแถว 1 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ ส่วนรายที่สร้างบ้านขึ้นเองจะสร้างด้วยไม้เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เช่นเพียงที่ในการปลูกบ้านเท่านั้น และแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่กันเป็นกลุ่มมีบ้านเรือนติดกัน ด้านการคมนาคมติดต่อสื่อสาร แรงงานจำนวนทั้งหมดให้ข้อมูลถึงการเดินทางสะดวกสบาย มีรถโดยสารประจำทาง และรถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ แรงงานจำนวน 20 คน ใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ด้านความปลอดภัยในการดำรงชีวิตในชุมชนของ แรงงานมีความปลอดภัยในการใช้ชีวิตที่ดี คนในชุมชนช่วยเหลือกันดี เข้ามาถูกต้องตามกฎหมายไม่กลัวตำรวจเหมือนในอดีตที่ไม่มีบัตรในการเข้ามาทำงานในประเทศไทย

ด้านเศรษฐกิจของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชา แรงงานส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 74 และแรงงานส่วนน้อยมีรายได้ไม่เพียงพอ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง คือ การคัดปลา มีแรงงานส่วนน้อยที่ทำอาชีพเสริม คือ การนำปลาไปขายในแต่ละวันหลังเลิกจากการทำงานที่แปปลา จำนวน 2 คน และมีแรงงาน 1 คน รับจ้างแกะกุ้งเป็นรายวัน ได้ค่าจ้างเป็นชั่วโมงละ 40 บาท รายได้ต่อวันของแรงงาน พบว่า รายได้ของแรงงานส่วนใหญ่ได้วันละ 166 บาท ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาแรงงานมีรายได้วันละ 200-250 บาท ต่อวันจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และส่วนน้อยแรงงานมีรายได้วันละ 310 บาท ต่อวัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ส่งเงินกลับบ้านของแรงงาน พบว่า ส่วนใหญ่แรงงานไม่ได้ส่งเงินกลับบ้าน เนื่องจากครอบครัวอยู่ที่ประเทศไทยทั้งหมด รองลงมาวิธีการส่งเงินกลับบ้านของแรงงาน โอนผ่านโทรศัพท์มือถือ และมีเพียง 1 คนที่ส่งเงินกลับบ้านด้วยตนเอง สาเหตุการส่งเงินกลับบ้านเนื่องจากมีครอบครัวที่อยู่ที่ประเทศกัมพูชา เช่น พ่อ แม่ หรือลูกที่กำลังศึกษาอยู่ที่ประเทศกัมพูชา หนี้สินของแรงงาน แรงงานส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 65 และแรงงานส่วนน้อยมีหนี้สินจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 35 คนในครอบครัวของแรงงานมีหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัวเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระเรื่องค่าใช้จ่าย แรงงานส่วนใหญ่สามีทำอาชีพออกเรือ แรงงานบางส่วนเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำงานเพียงคนเดียว มีบุตร และมีค่าใช้จ่ายมาก รายได้จึงไม่เพียงพอ ต้องเบิกเงินล่วงหน้าจากผู้ประกอบการ

การทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวของแรงงานข้ามชาติ พบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว เช่น เป็นการทำบุญวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันเข้าพรรษา วันตักบาตรเทโว หรือเทศกาลต่างๆ เช่น วันตรุษจีน แรงงานจะหยุด

งานเพื่อไปทำบุญเป็นเวลา 3 วัน ได้แก่ วันจ่าย คือการเตรียมซื้อของเพื่อนำมาใช้ประกอบพิธี วันไหว้ คือวันที่เคารพสังคักศีลพิธีและบรรพบุรุษให้มีแต่สิ่งดีๆ โชคลาภเข้ามาสู่ตนเองและครอบครัว และวันเที่ยว คือวันที่แรงงานพาครอบครัวไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ หรือเป็นวันพักผ่อนสำหรับครอบครัว และมีแรงงานแรงงานส่วนน้อย จำนวน 5 คน ไม่เคยไปทำกิจกรรมในครอบครัว เนื่องจาก ไม่มีเวลาว่าง หรือว่างไม่ตรงกันส่วนใหญ่หากต้องการที่จะไปทำกิจกรรมต่างๆ ก็ไปคนเดียว ทั้งนี้การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของแรงงาน มีทั้งร่วมงานประเพณี และเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ได้แก่ การทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การเก็บขยะในชุมชน การปรับภูมิทัศน์ชุมชน และการประชุมต่างๆ ของคนในชุมชน แรงงานเหล่านี้สามารถฟังและสื่อสารได้ แต่ไม่สามารถเขียนภาษาไทยได้ กลุ่มแรงงานส่วนน้อยที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนเลย เพราะบ้านพักอยู่ไกลจากชุมชนและไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ชุมชนเดียวกันมีทั้งคนไทยและกัมพูชา ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับคนไทยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกันดี

ด้านวัฒนธรรมของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชา การใช้ภาษาของแรงงานในการสื่อสาร พบว่า แรงงานจำนวน 19 คน ใช้สองภาษาในการสื่อสาร ได้แก่ ภาษาไทยและภาษากัมพูชา เพราะมีชุมชนคนไทยอาศัยอยู่ เวลาเดินทางไปซื้อของหรือขึ้นรถโดยสารใช้ภาษาไทย ส่วนภาษากัมพูชาใช้สื่อสารในครอบครัวและเพื่อน มีแรงงานส่วนน้อยจำนวน 4 คน ที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ การบริโภคอาหารของแรงงานข้ามชาติ พบว่า ส่วนใหญ่บริโภคได้ทั้งอาหารไทยและกัมพูชา มักซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหารเอง การแต่งกายของแรงงานข้ามชาติจะแต่งตัวตามสบาย เช่น เสื้อยืด กางเกงขายาว หรือชุดทำงานที่ແປປລາ เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน แรงงานส่วนน้อยจำนวน 3 คน ชอบการแต่งกายด้วยชุดสุภาพมีวิธีการแต่งกายที่แตกต่างไปจากการทำงานที่ແປປລາ เมื่อไปทำบุญหรืองานมงคลต่างๆ จะแต่งกายด้วยชุดผ้าไหม เรียบร้อยสวยงาม อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ด้านความเชื่อที่แรงงานได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ คือ การชูดลมในการรักษาโรค หรือเรียกว่า กัวชา เป็นการรักษาหรือบรรเทาอาการเจ็บป่วย ซึ่งยังมีให้เห็นอยู่ในชุมชน

หน้าที่ในการดูแลครอบครัวของแรงงานสตรี แรงงานส่วนใหญ่ จำนวน 20 คน ทำหน้าที่ทำงานบ้านทุกอย่างในครอบครัว ทำกับข้าว หุงข้าว ซักผ้า ล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน ส่งบุตรและหลานไปโรงเรียน หลังจากทำงานบ้านเสร็จจะแต่งตัวไปทำงานตามหน้าที่ของตนเอง หลังจากเสร็จจากงานก็กลับมาทำงานบ้านอีกครั้งและแรงงานบางส่วนมีอาชีพเสริมหลังจากไปทำงานที่ແປປລາ จะเดินทางไปทำงานแกะกุ้งและขายปลา

สภาพการจ้างงานของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชา

เหตุผลที่แรงงานสตรีทำงานในแพปลา พบว่า แรงงานส่วนใหญ่จำนวน 20 คน กล่าวว่า เป็นงานที่หาทำได้ง่ายและอยู่ใกล้ชุมชน เดินทางมาทำงานสะดวกและแรงงานส่วนน้อย จำนวน 3 คน กล่าวว่า เป็นงานที่รายได้ดีเลี้ยงครอบครัวได้ แรงงานส่วนใหญ่รู้จักแพปลาด้วยตนเอง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 43 เนื่องจากงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำงานประมง และมีสถานประกอบการเป็นจำนวนมาก รองลงมารู้จักโดยเพื่อนแนะนำ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 35 และบางส่วนมีญาติทำงานที่แพปลา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 22

นางสาว ช (นามสมมุติ) กล่าวว่า “เป็นงานที่หาทำงานง่าย ส่วนใหญ่มีแต่แรงงานกัมพูชา เวลาได้ไปทำงานก็เดินทางไปกับเพื่อนๆ ที่ทำงานที่เดียวกัน ได้พบเพื่อนๆ และเราเดินทางไปทำงานได้สะดวก นอกจากงานที่แพปลาก็ไม่รู้จะไปทำงานอะไรเพราะคนส่วนใหญ่ ผู้หญิงเขาพากันคัดปลาเกือบหมด”

เอกสารที่ใช้ในการสมัครงานของแรงงานข้ามชาติ คือ บอเดอร์พาสรายเดือน เป็นหนังสือผ่านแดนพร้อมใบอนุญาตทำงานเป็นแรงงานประเภท ไป-กลับ ตามฤดูกาล โดยแรงงานต้องมีหนังสือผ่านแดน หรือ บอเดอร์พาสในการเข้าสมัครงาน ส่วนใหญ่แรงงานจะเดินทางมาทำงานเองเนื่องจากหากนำรถจักรยานหรือมอเตอร์ไซค์มาทำงาน ต้องเสียค่าจอดรถจักรยาน 5 บาท รถมอเตอร์ไซค์ 20 บาท แรงงานส่วนใหญ่จึงเดินทางมาทำงานเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย

ลักษณะการจ้างงานของแรงงาน พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ทำงานแยกประเภทปลา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 83 และแรงงาน คัดไซซ์ปลา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17 การแยกประเภทปลา ปลาแต่ละชนิดแยกออกจากกันเป็นการจัดหมวดหมู่ของปลาแต่ละชนิดให้อยู่ในตะกร้าเดียวกัน การคัดไซซ์ปลา ขนาดของปลาจะมีความแตกต่างกัน เช่น ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ จิว และฝอย เป็นต้น ช่วงเวลาในการทำงานของแรงงานข้ามชาติ แรงงานส่วนใหญ่จำนวน 20 คน มีระยะเวลาในการทำงาน ประมาณ 10-13 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 6.00 น. และมีเวลาเลิกงานที่ไม่แน่นอน แล้วแต่เรือเข้าในแต่ละวัน หากมีเรือเข้าจำนวนมากนั้นหมายถึงมีจำนวนปลาที่แรงงานจะทำงานใช้เวลาเพิ่มมากขึ้น เวลาเลิกงานเร็วที่สุด คือ เวลา 15.00 น. เลิกงานช้าที่สุด อยู่ช่วงเวลา 21.00-24.00 น. และมีแรงงานส่วนน้อยจำนวน 3 คน มีระยะเวลาในการทำงาน 8-10 ชั่วโมง โดยเริ่มทำงานเวลา 6.00 น. และเลิกงานช้าที่สุดเวลา 18.00 น. เวลาพักของแรงงานข้ามชาติ ไม่มีเวลาพัก

ที่แน่นอน และไม่มีวันหยุดต่อสัปดาห์แรงงานส่วนใหญ่จำนวน 16 คน บอกว่าไม่มีวันหยุดช่วงเวลาเรือจอด คือ “ช่วงเดือนหงาย” ไม่มีปลานายจ้างไม่ให้ไปทำงาน และมีแรงงานส่วนน้อยจำนวน 7 คน บอกว่าไม่มีวันหยุดทำงานทุกวัน นอกจากจะหยุดเองและโดนนายจ้างหักเงินเดือนเป็นรายวัน การกลางานของแรงงานข้ามชาติ แรงงานส่วนใหญ่จำนวน 19 คน กล่าวว่าไม่สามารถลาได้ เนื่องจากหากไม่ได้ทำงานจะถูกนายจ้างหักเงินเดือนคิดเป็นรายวันวันละ 160-250 บาท และแรงงานส่วนน้อยจำนวน 4 คน บอกว่า ลาได้แต่ต้องแจ้งนายจ้างรับทราบ ค่าจ้างในการทำงานของแรงงาน แรงงานส่วนใหญ่จำนวน 15 คนได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน เดือนละ 5,000 บาท แล้วแต่ประเภทการทำงาน ส่วนใหญ่แรงงานทำงานแยกประเภทปลา มีแรงงานจำนวน 4 คน ได้ค่าจ้าง 9,000 บาท และสำหรับแรงงานที่คัดไซซ์ปลาได้ค่าจ้างเดือนละ 6,000 บาท มีจำนวน 4 คน ด้านสวัสดิการในการทำงานของแรงงานข้ามชาติ พบว่า มี หากมีเรือเข้าเเยะจะมีการแจกปลาให้กับแรงงาน น้ำดื่มมีเป็นบางวัน แรงงาน จำนวน 3 คน กล่าวเพิ่มเติมว่านายจ้างมีการแจกของขวัญในเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ มีการจับของขวัญให้กับแรงงาน เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการแพปลาทั้ง 2 แห่ง ส่วนใหญ่มีลักษณะการจ้างงานที่เหมือนกัน ได้แก่ วิธีการรับสมัครแรงงาน นายจ้างรับสมัครแรงงานจากการถือบัตรประเภทบอเดอร์พาส แรงงานหญิงจะทำหน้าที่คัดปลา แรงงานชายจะทำหน้าที่ ลาก แบก ขนปลา และออกเรือ ด้านเวลาพักแรงงานมีเวลาพักที่ไม่แน่นอน นายจ้างไม่ได้กำหนดเวลาพักให้ ขึ้นอยู่ที่แรงงานจะพัก เช่น พักกลางวัน แรงงานส่วนใหญ่จะพักรับประทานอาหารช่วงที่เรือยังไม่เข้า หรือช่วงที่ว่างจากการทำงาน หากแรงงานบางคนหิวข้าวก็สามารถออกมารับประทานอาหารได้ แรงงานมีวันหยุด 4-5 วัน ต่อเดือน คือช่วงเดือนหงาย คือ 13-15 ค่าเรือจอดและไม่มีปลาให้แรงงานทำ แรงงานสามารถลาได้ แต่ต้องแจ้งให้นายจ้างทราบทุกครั้ง หากแรงงานไม่แจ้งให้นายจ้างรับทราบจะถูกหักเงินเดือนเป็นรายวัน และหากทำงานล่วงเวลา แรงงานจะได้ค่าจ้าง ชั่วโมงละ 40 บาท ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการส่วนใหญ่เกี่ยวกับการออกกฎหมายของภาครัฐ ที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ทำให้การทำเอกสารค่าใช้จ่ายสูงขึ้น นายจ้างทำเรื่องขอแรงงานข้ามชาติถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงกฎหมายประมงสำหรับผู้ประกอบกิจการแพปลามีกฎหมายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ข้อดีในการจ้างแรงงานข้ามชาติ งานประเภทการทำประมงหรือการคัดปลาส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานข้ามชาติกลุ่มพม่ามาทำงานประเภทนี้ เนื่องจากเป็นงานที่ลำบากและสกปรกแรงงานไทยไม่มีคนทำ นายจ้างจึงต้องจ้างแรงงานข้ามชาติมาทำงาน ส่วนใหญ่แรงงานไทยจะเป็นเสมียนหรือไต้เรือทำหน้าที่ควบคุมคนงานแรงงานข้ามชาติ แรงงานข้ามชาติมีความอดทนสูง มีความขยัน และตรงเวลา แรงงานส่วนใหญ่ในภาคประมงจึงเป็นแรงงานข้ามชาติมากกว่าคนไทย

ความแตกต่างระหว่างการจ้างงานเพศหญิงและเพศชายของแรงงานข้ามชาติ แรงงานหญิง ส่วนใหญ่ทำหน้าที่คัดปลา แยกประเภทปลา เพราะเป็นงานที่ผู้หญิงควรทำ เป็นงานที่ไม่หนักมาก ไม่ต้องออกแรงเยอะเหมาะสำหรับแรงงานหญิงทำงานประเภทนี้ แรงงานชายส่วนใหญ่จะใช้แรงมากกว่าแรงงานหญิง เช่น ออกเรือ แยกขน ลากปลา เป็นต้น

ลักษณะการจ้างงานที่มีความแตกต่างกันระหว่างแพปลา A และแพปลา B ได้แก่

1. ชั่วโมงในการทำงาน ที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

แพปลา A มีชั่วโมงในการทำงาน 8-10 ชั่วโมง ทำงาน 06.00-16.00 น.

แพปลา B มีชั่วโมงในการทำงาน 10-13 ชั่วโมง ทำงาน 06.00-18.00 น.

ทั้งสองแพปลาใช้เวลาเลิกงานที่ไม่แน่นอน

2. ค่าจ้างในการทำงานของแรงงาน มีความแตกต่างกัน ดังนี้

แพปลา A ค่าจ้างวันละ 320 บาทต่อวัน/เดือนละ 9,600 บาท

แพปลา B ค่าจ้างวันละ 170-200 บาทต่อวัน/เดือนละ 5,000-6,000 บาท

3. วันเวลาในการจ่ายค่าจ้าง

แพปลา A จ่าย 2 ครั้ง/เดือน วันที่ 10 และ 21 ของทุกเดือน

แพปลา B จ่าย 3 ครั้ง/เดือน วันที่ 11 , 21 และ 1 ของทุกเดือน

(แรงงานสามารถเบิกค่าจ้างล่วงหน้าได้)

4. สวัสดิการในการทำงาน

แพปลา A มีปลาแจกทุกวันให้กับแรงงาน มีข้าวแจก ปีใหม่มีการจับของขวัญให้แรงงาน

แพปลา B มีปลาและน้ำดื่มแจก แต่ไม่ทุกวัน มีข้าวและน้ำให้แรงงานในกรณีวันที่ทำงานเลิกดึก

ปัญหาและความต้องการการจ้างงานของแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมง ต่อเนื่อง

ปัญหาในการทำงานของแรงงานข้ามชาติด้านสุขภาพ แรงงานส่วนใหญ่ มีปัญหา จากการการทำงานมีอาการปวดหัว จากกลิ่นปลา และรองลงมาแรงงานมีอาการปวดหลังและขาจากการทำงาน และแรงงานส่วนน้อยมีอุบัติเหตุเล็กน้อยจากการทำงาน ได้แก่ การลื่น หรือหกล้ม แรงงานมีปัญหาด้านสุขภาพสาเหตุเกิดจากการนั่งและยืนทำงานเป็นเวลานาน ทำให้ปวดเข่า ปวดหลัง ปวดหัวเวียนศีรษะจากการทำงานและกลิ่นคาวปลา และเกิดผดผื่นจากการแพ้ผ้าทะเล และมีแรงงานจำนวน 6 คนบอกว่าไม่มีปัญหาในการทำงานเลย

เนื่องจาก มีเพื่อนร่วมงานดี ไม่มีปัญหาทะเลาะ ช่วยเหลือกัน ไม่มีปัญหาในการทำงาน แรงงานมีสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยในการทำงาน

ผลกระทบในการทำงานของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมง ต่อเนื่องส่งผลเสียต่อสุขภาพ เรื่องของการกินไม่เป็นเวลา นอนไม่เป็นเวลา โดยเฉพาะคนที่ทำงานเล็กคึก ย่อมมีอาการเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย ทำให้ส่งผลต่อการทำงานโดยตรง คือการทำงานไม่เต็มที่ ทำงานได้น้อยกว่าปกติ หรือการทำงานช้าลง อาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เพราะพื้นลื่นมากต้องระมัดระวังตนเองอยู่เสมอ

นางสาว ง (นามสมมุติ) กล่าวว่า “หลังจากการทำงานทุกวัน ต้องรีบกลับบ้านมาอาบน้ำทำความสะอาดร่างกายตนเอง เพราะไปเลือกปลา นอกจากจะควาปลาแล้ว น้ำเค็มทำให้คันมากและผื่นขึ้น ต้องรีบมาอาบน้ำ ทายาเอาไว้ และนอนพักผ่อนร่างกาย ต้องนอนเร็วเพราะทำงานเล็กคึกและต้องตื่นเข้าไปทำงานต่อ”

และแรงงานส่วนน้อย มีผลกระทบในการทำงานด้านรายได้ เนื่องจากรายได้หลักมาจากการทำงานที่แพปลาเพียงอย่างเดียว และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต้องดูแลจำนวนมาก ทำให้รายได้ในบางครั้งไม่เพียงพอ เงินเดือนที่ได้จากการทำงานไม่คงที่เสมอไป ขึ้นอยู่กับนายจ้างและช่วงเวลาในการทำงาน บางครั้งทำงานคึกได้ค่าจ้างเพิ่มเดือนละ 500-1,000 บาท

แนวทางการแก้ไขปัญหาของแรงงานข้ามชาติ แรงงานที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ กล่าวว่า ต้องดูแลตนเอง ใส่รองเท้ายูท เพื่อป้องกันน้ำกัดเท้า และใส่หมวกที่มีหน้ากากปิดหน้าเพื่อป้องกันกลิ่นปลาและป้องกันน้ำเค็มจากปลาไม่ให้กระเด็นเข้าหน้า การสวมถุงมือยางเพื่อป้องกันน้ำเค็มกัดมือและไม่ให้ปลาปักมือ ใส่เสื้อผ้าหลายชั้นเพื่อป้องกันน้ำเค็มกระเด็นเข้าสู่ร่างกายเพราะจะทำให้เกิดอาการ คันผื่นขึ้นและรู้สึกแสบ เป็นต้น

นางสาว จ (นามสมมุติ) กล่าวว่า “ต้องรู้จักป้องกันตนเอง เตรียมยา ตมใส่กระเป๋ไปทำงานทุกวันเพราะจะปวดหัวเวลาทำงาน กลิ่นปลามันแรงจริงๆ นะ ยิ่งเรือลำไหนที่เข้าฝั่งช้า น้ำแข็งใกล้หมดทำให้ปลา มีกลิ่นเหม็น”

และแรงงานที่มีปัญหาด้านรายได้ กล่าวว่า การทำงานที่แพปลา เงินเดือนน้อย แต่ก็ต้องทำเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวเพราะแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่มาทำงานประมงต่อเนื่อง นอกจากทำงานหลักที่แพปลาแล้ว ก็ต้องหารายได้เสริม เช่น ขายผักขายปลา ทำปลาแดดเดียวเพื่อหารายได้เสริม และต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดเพื่อให้เงินพอใช้จ่ายในแต่ละเดือน

ความต้องการเกี่ยวกับการจ้างงานของแรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชาที่ทำงาน ประมงต่อเนื่อง มีความต้องการของแรงงานเรื่องของสภาพการจ้างงานและสวัสดิการในการ ทำงานที่แรงงานมีความต้องการให้นายจ้างมีให้กับลูกจ้าง เพื่อเป็นแรงกระตุ้นเกิดแรงผลักดันในการทำงานที่ดีขึ้น เมื่อแรงงานได้รับในสิ่งที่ต้องการ ทำให้ส่งผลดีต่อการทำงาน เช่น เกิดแรงจูงใจในการทำงาน และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับแรงงานข้ามชาติในการทำงานต่อไป มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัยของแรงงาน ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็นครอบครัว อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ต้องเช่าบ้านหรือเช่าเพียงพื้นที่ และสร้างบ้านขึ้นด้วยตนเอง เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย แรงงานส่วนใหญ่จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 57 มีความต้องการที่อยู่อาศัยมีต้องการให้รัฐบาลและนายจ้างให้ที่อยู่อาศัยโดยไม่ต้องเช่า เป็นพื้นที่ของแรงงานโดยเฉพาะ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย และแรงงานจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ไม่มีความต้องการที่อยู่อาศัย เนื่องจากสามารถ ดูแลตนเองได้ สามารถจ่ายค่าเช่าบ้านและพอใจที่อยู่ปัจจุบันของตนเอง

แรงงานข้ามชาติมีความต้องการด้านค่าจ้างค่าแรงที่เพิ่มขึ้นตามที่กฎหมาย แรงงานกำหนดให้จังหวัดตราด ทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติต้องได้รับค่าจ้างค่าแรงขั้นต่ำที่ถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เข้ามาทำงานถูกต้องตามกฎหมายและมีใบอนุญาตทำงานที่ถูกต้องจึงควรได้รับสิทธิในการได้รับค่าจ้างค่าแรงที่ กฎหมายแรงงานกำหนด และแรงงานยังมีความต้องการวันหยุด วันลาในการทำงาน ตามที่ กฎหมายแรงงานกำหนด ได้แก่ วันหยุดประจำสัปดาห์ วันหยุดประจำปี เป็นต้น นอกจากนี้ แรงงานส่วนใหญ่จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 74 มีความต้องการอุปกรณ์ในการทำงานที่ ปลอดภัย เช่น ชุดในการทำงาน หมวก ถุงมือ เพื่อใช้ในการทำงานได้อย่างปลอดภัยป้องกัน น้ำและเชื้อโรคเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของแรงงาน และแรงงานส่วนน้อยจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ไม่มีความต้องการที่เกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน

นางสาว ท (นามสมมุติ) กล่าวว่า “สิ่งที่ใช้เปลื้องในการทำงานคือ ถุงมือ ยาง เพราะใช้ไปอาทิตย์สองอาทิตย์ก็รื้อ ทำให้น้ำกัดมือ หรือปลาปักมือ บางคนใส่ถุงมือ 2 ชั้นเลยนะ ฉันทึเปลี่ยนถุงมือ 3 คู่ต่อเดือนเลยนะ แล้ว ถุงมือคู่ละ 60 บาท ก็หมดไปเท่าไรแล้ว”

แรงงานจำนวนทั้งหมด ยังมีความต้องการให้มีน้ำดื่มบริการฟรีทุกวัน ต้องการ ห้องน้ำที่บริการฟรีในการทำงาน ต้องเสียค่าเช่าห้องน้ำวันละ 5 บาท ต่อคน

สรุปและอภิปรายผล

วิถีชีวิตและสภาพการจ้างงานของแรงงานสตรีข้ามชาติสัญชาติกัมพูชาที่ทำงานประมงต่อเนื่องในพื้นที่ท่าเทียบเรือ พบว่า งานส่วนใหญ่ทำงานเกี่ยวกับการทำประมง แรงงานอยู่ในชุมชนเดียวกันทั้งคนไทยและกัมพูชา ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับคนไทย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกันดี เมื่อมีกิจกรรมในชุมชนจะช่วยกันทำกิจกรรมอยู่เสมอ หน้าที่ในการดูแลครอบครัวของแรงงานสตรี พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ทำงานบ้านทุกอย่างในครอบครัว ส่งบุตรและหลานไปโรงเรียน และไปทำงานตามหน้าที่ของตนเอง คือการทำงานในแพปลา แรงงานส่วนใหญ่รู้จักแพปลาด้วยตนเอง บางส่วนมีญาติและเพื่อนๆที่ทำงานที่แพปลา โดยนายจ้างจะใช้บอเดอร์พาสรายเดือน ในการรับสมัครแรงงานเข้าทำงาน ลักษณะการจ้างงานสตรี คือ การแยกประเภทปลา และคัดไซซ์ปลา การทำงานไม่มีเวลาพักที่แน่นอน และไม่มีวันหยุดต่อสัปดาห์ มีวันหยุดช่วงเวลาเรือจอดคือช่วงเดือนหงาย หากแรงงานไม่ไปทำงานตามปกติจะถูกหักค่าจ้างเป็นรายวัน แรงงานส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการทำงาน ประมาณ 10-13 ชั่วโมง มีเวลาเลิกงานที่ไม่แน่นอน ค่าจ้างในการทำงานของแรงงานข้ามชาติ ได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือนเดือนละ 5,000-9,000 บาท ขึ้นอยู่กับลักษณะการทำงาน ปัญหาและความต้องการการจ้างงานของแรงงาน การทำงานของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ยังมีปัญหาการได้ค่าจ้างค่าแรงต่ำกว่ากฎหมายกำหนด และสภาพการจ้างงานที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่รัฐบาลกำหนด ในอุตสาหกรรมภาคประมงต่อเนื่อง แรงงานยังคงทำงานในระยะเวลายาวนานต่อวัน และสภาพการทำงานมีความเสี่ยงในด้านสุขภาพ ดังงานวิจัยของ (ศรีธัญญา ศรีวงศ์ถวัลย์, 2556) ศึกษาเรื่องก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำ: แนวทางการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชา พบว่า แรงงานข้ามชาติกัมพูชามีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ไม่ดีนักเนื่องจากเป็นงานที่มีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนานกว่า 10 ชั่วโมง มีสภาพการทำงานที่จะต้องทำงานในเวลากลางคืน แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยนั้นก็ไม่มีทางเลือกมากนัก ส่วนค่าตอบแทนที่ได้รับนั้นต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำ ทั้งนี้ในงานวิจัยสะท้อนบทบาทหน้าที่ผู้หญิงที่สำคัญที่ไม่เพียงแต่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาทำงานนอกบ้าน แต่แรงงานเหล่านี้ ยังคงบทบาทหน้าที่ในการดูแลครอบครัว ทำงานบ้าน ทำกับข้าว หุงข้าว ซักผ้า ล้างจาน กวาดบ้าน ถูบ้าน ส่งบุตรและหลานไปโรงเรียน รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากมิติการทำงานของสตรีในครัวเรือนในอดีตที่เป็นเพียงการทำงานภายในบ้านเท่านั้น สภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงทำงานผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้าน แรงงานชายส่วนใหญ่ ทำอาชีพออกเรือ และรับจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะงานที่แตกต่างจากผู้หญิง ดังงานของ (เรวดี ศรีนิวล, 2551) ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ทำให้การจ้างงานของแรงงานหญิงชาย

แตกต่างกัน: กรณีศึกษาพนักงานธุรกิจบริหารการจัดการอาคาร มีข้อค้นพบว่าการทำงานในมิติชายหญิงนั้นแตกต่างกัน มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน ซึ่งมีสาเหตุของความแตกต่างจากปัจจัย 2 ด้าน คือ ตัวพนักงานและผู้จ้างงาน ในขณะที่มิติการทำงานประการหนึ่งที่น่าสนใจเรื่องแรงงานข้ามชาติ คือ ข้อจำกัดของการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูล รวมถึงการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องในการทำงาน ปัญหาในการเข้าถึงสิทธิในการรักษาพยาบาล เนื่องจากบัตรประกันสุขภาพหมดอายุ แรงงานไม่สามารถอ่านภาษาไทยได้จึงไม่ทราบว่าตนเองต้องไปต่ออายุบัตรประกันสุขภาพจึงทำให้แรงงานขาดสิทธิในการรักษาพยาบาล แรงงานบางส่วนยังมีปัญหาเรื่องสภาพการทำงาน เช่น ค่าจ้างต่ำกว่ากฎหมายกำหนด ไม่มีวันหยุดประจำสัปดาห์ ไม่มีน้ำดื่มสะอาดให้แรงงาน จึงไม่สอดคล้องกับแนวคิดสิทธิแรงงาน คือ สิทธิขั้นพื้นฐานที่แรงงานต้องได้รับเมื่อทำงาน กล่าวคือ ทำงานที่ปลอดภัย มีน้ำดื่มสะอาด ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีการคุ้มครองดูแลโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นแรงงานข้ามชาติหรือแรงงานไทย และเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่ต้องให้การดูแลปฏิบัติตามกฎหมายทั้งในระดับประเทศและในระดับสากล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อช่วยเหลือแรงงานข้ามชาติ เช่น การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงาน การทำบัตรประกันสุขภาพ
2. นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาลควรมีการสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายเพื่อเป็นช่องทางการดูแลหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและให้ความคุ้มครองแก่แรงงานข้ามชาติ มีการทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ในการให้ความช่วยเหลือแรงงาน
3. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมสิทธิการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้ นายจ้าง แรงงาน และองค์กรภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดูแลคุณภาพชีวิตแรงงานอย่างมีมาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- เวรดี ศรีนวล. (2551). การศึกษาปัจจัยที่ทำให้การจ้างงานของแรงงานหญิงชายแตกต่างกัน: กรณีศึกษาพนักงานธุรกิจบริหารการจัดการอาคาร. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2541). ระบบการเมืองการปกครอง. โครงการประเมินสถานภาพไทยศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมเสนอผลการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 1: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2562). สถิติแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือนมีนาคม 2562. [ออนไลน์]. ได้จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/c7b1b53b920c50c82f9d875212e5dceb.pdf [สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562].
- ศรัญญา ศิริวงศ์วัลย์. (2556). ก้าวข้ามความเหลื่อมล้ำ: แนวทางการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชา. วารสารวิจัยสังคม, 36(1), 84.
- ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย. (2551). สิทธิแรงงาน. [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Asian-Research-Center-For-Migration.php>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2562].

การสัมภาษณ์

- ง (นามสมมุติ). (2 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์. แรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชา. ทำเทียบเรือในจังหวัดตราด.
- จ (นามสมมุติ). (6 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์. แรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชา. ทำเทียบเรือในจังหวัดตราด.
- ช (นามสมมุติ). (6 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์. แรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชา. ทำเทียบเรือในจังหวัดตราด.
- ท (นามสมมุติ). (11 กุมภาพันธ์ 2562). สัมภาษณ์. แรงงานสตรีสัญชาติกัมพูชา. ทำเทียบเรือในจังหวัดตราด.

.....

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่น ชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด

วรารัตน์ แก้วจันทร์เหล่า¹, วชิราภรณ์ วรรณโชติ¹

¹ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Email: kaewjanlao@gmail.com, washira.w@gmail.com

Received: September 12, 2019

Revised: October 21, 2019

Accepted: October 22, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและผลกระทบการเป็นคนไทยพลัดถิ่น ที่ถือบัตรหมายเลข 0 และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ ชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน แกนนำเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น จำนวน 5 คน และคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0 จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า คนไทยพลัดถิ่นมีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ทำงานในลักษณะของลูกจ้าง คนในพื้นที่อำเภอลองใหญ่กับคนไทยพลัดถิ่นจากจังหวัดเกาะกงเป็นญาติพี่น้องร่วมสายโลหิตกัน จึงมีความสนิทสนมกัน การร่วมกลุ่มเครือข่ายของคนไทยพลัดถิ่น มีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายแกนนำคนไทยพลัดถิ่น เพื่อเรียกร้องขอคืนสัญชาติกับหน่วยงานรัฐ และช่วยเหลือคนไทยพลัดถิ่นที่มีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครองที่อยู่อาศัย และด้านสังคม แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่น มีทั้งด้านการศึกษาและการส่งเสริมด้านอาชีพ ทั้งนี้ อุปสรรคในการพัฒนาตนเอง คนไทยพลัดถิ่นมีอุปสรรคในการพัฒนาตนเองเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา เพราะผู้ให้ข้อมูลมีอาชีพที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งไม่มีสัญชาติไทยจึงส่งผลให้ไม่สามารถประกอบธุรกิจส่วนตัวได้ ข้อเสนอแนะ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรมียุทธศาสตร์เร่งด่วนในการคืนสภาพความเป็นพลเมืองไทย และการทำงานร่วมกันกับคนไทยพลัดถิ่นเราควรสร้างความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่เลือกปฏิบัติ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ขึ้น

คำสำคัญ: คนไทยพลัดถิ่น เครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น คุณภาพชีวิต

Ways Forward to Develop Thai Displaced People's Quality of Life: Communities of Klong Makarm Village and Klong Son Village, Hart Lek sub-district, Klonyai district, Trat province.

Wararat Kaewjanlao¹, Washiraporn Wannachot¹

¹Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University

Email: kaewjanlao@gmail.com, washira.w@gmail.com

Received: September 12, 2019

Revised: October 21, 2019

Accepted: October 22, 2019

Abstract

The research aimed at studying way of life and impacts from becoming Thai displaced people who hold identity card begun with zero number and ways forward to develop quality of life of the Thai displaced people residing in communities of Klong Makarm village and Klong Son village, Hart Lek sub-district, Klonyai district, Trat province by research methods of interview to key informants and focus group discussion. key informant include 5 community leaders and mainstays of Thai displaced people network and 15 Thai displaced people holding identity card begun with zero number. The research results that most Thai displaced people's way of life work in fishery and employee occupations. Local people and Thai displaced people from Kong Island are relatives in blood lineage; therefore, they have close relationship. Grouping among Thai displaced people is found in a formation of mainstays and Thai displaced people network to claim for recovery of Thai Nationality with state agencies and assist Thai displaced people who are suffering from social, economic, education, political and administrative and habitation impacts. Some ways forward to develop Thai displaced people's quality of life that sample groups need are educational development and occupational support. Some obstacles to their self-development are time limit and being non-Thai nationals; therefore, they are unable to engage in personal business. The researcher suggests that related state agencies should push for an urgent strategy of recovering Thai citizen and work out intensively with Thai displaced people.

Every sector should bring about comprehension, good relationship, non-discrimination and public dissemination of news and information in order to enable the group of Thai displaced people to access and participate in development activities organized by related agencies.

Key words: Thai displaced people, Thai displaced people network, Quality of life

บทนำ

คนพลัดถิ่นเชื้อสายไทย หรือ คนไทยพลัดถิ่น คือ บุคคลที่สืบสันดานจากบุพการี ที่มีเชื้อสายไทยแต่ไม่ได้สัญชาติไทย หรือเสียสัญชาติโดยผลของกฎหมายอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเขตแดน ซึ่งเป็นอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีตแนวคิดเรื่องความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ที่ต้องมีอาณาเขตที่แน่นอน เพื่อแสดงถึงขอบเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐ ทำให้บุคคลในชั้นบุพการีที่มีเชื้อสายไทยที่มีถิ่นฐานอาศัยทำมาหากินอยู่ในดินแดนที่เคยเป็นราชอาณาจักรไทยแต่ต้องกลายเป็นดินแดนของประเทศอื่นด้วยเหตุผลทางการเมือง การปกครองและความมั่นคงของประเทศต้องตกเป็นคนในบังคับของต่างประเทศและถูกถือว่าเป็นคนสัญชาติของต่างประเทศ โดยคนกลุ่มนี้จะมีทั้งที่อพยพกลับเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยและพวกที่ยังคงอาศัยอยู่ในดินแดนที่ตกเป็นของต่างประเทศโดยยังคงดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เช่นเดียวกับคนไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยได้จัดให้คนไทยพลัดถิ่นเชื้อสายไทยที่อพยพหรือหลบหนีเข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นคนกลุ่มน้อยประเภทหนึ่ง โดยกลุ่มที่มีปัญหาสถานะบุคคลอย่างชัดเจนและเป็นกลุ่มที่มีจำนวนค่อนข้างมาก คนไทยพลัดถิ่นแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. กลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ทวาย มะริดและตะนาวศรี ที่เคยเป็นดินแดนของประเทศไทย 2. กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา ซึ่งเป็นคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดเกาะกงหรือจังหวัดประจันตคีรีเขต ซึ่งมีพื้นที่ติดกับจังหวัดตราด ซึ่งเดิมเป็นดินแดนของประเทศไทย 3. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเสียมราฐ-พระตะบอง และ 4. ผู้อพยพเชื้อสายไทยจากรัฐกลันตัน มาเลเซีย (วินัส สีสุข และคณะ, 2556) ปัจจุบันได้มีการกำหนดเลขชุดแสดงกลุ่มย่อยไว้ในกลุ่มบุคคลที่มีเลขประจำวันขึ้นต้นด้วยเลข 6 และเลข 0 ซึ่งมีความหมายดังนี้ 1. กลุ่มบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน 6 0000 XX000 00 0 ประกอบด้วย XX = 63 หมายถึง กลุ่มผู้อพยพเชื้อสายไทยจากเกาะกง กัมพูชา (เข้ามาในไทยก่อนวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520) XX = 64 หมายถึง กลุ่มผู้หลบหนีขากัมพูชาเชื้อสายไทย (เข้ามาในไทยหลังวันที่ 15 พฤศจิกายน

2520) XX = 65 หมายถึง กลุ่มผู้พลัดถิ่นเข้าเมืองจากกัมพูชา 2. กลุ่มบุคคลที่มีเลขประจำตัวประชาชน 0 0000 XX000 00 0 ประกอบด้วย XX = 89 หมายถึง คนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนได้รับการเพิ่มชื่อทางทะเบียนประวัติโดยการสำรวจตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล (โครงการคุ้มครองสิทธิเด็กไร้รัฐไร้สัญชาติ, มปป)

ชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นชุมชนหนึ่งที่มีคนไทยพลัดถิ่นอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยอพยพมาจากเกาะกงหรือเดิมจังหวัดประจันต์ศรีเขต ประเทศกัมพูชา ซึ่งมีพื้นที่ติดกับจังหวัดตราด เมื่อย้อนไปในสมัยรัชกาลที่ 5 พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในการปกครองของประเทศไทยแต่เพราะเกิดสงครามล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกในอดีต ทำให้ประเทศไทยเกิดข้อพิพาทกับประเทศฝรั่งเศสซึ่งยึดครองประเทศลาวและกัมพูชาในขณะนั้น ทำให้ดินแดนส่วนนี้จึงตกเป็นของประเทศฝรั่งเศส ภายหลังจากที่ฝรั่งเศสให้เอกราชแก่กัมพูชา เกาะกงจึงตกเป็นของประเทศกัมพูชาทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่ได้อพยพกลับเข้ามาในดินแดนของประเทศไทย ในช่วงเวลานั้นจึงต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศฝรั่งเศสและประเทศกัมพูชา ต่อมาหลังการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของรัฐประเทศ ประเทศกัมพูชาถูกเวียดนามยึดครอง มีการเปลี่ยนแปลงระบอบปกครอง ความผิดเคืองทางเศรษฐกิจ ความไม่มั่นคงในชีวิต ทรัพย์สิน คนไทยที่อาศัยอยู่ที่เกาะกงจึงอพยพหนีภัยเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ในพื้นที่จังหวัดตราด บางคนก็เดินเท้าข้ามภูเขา บางคนก็นั่งเรือมาทางทะเล ในชุมชนบ้านคลองมะขามมีคนไทยพลัดถิ่นจำนวนมากถึง 291 คน ซึ่งแบ่งเป็นบัตรหมายเลข 63 จำนวน 6 คน บัตรหมายเลข 64 จำนวน 19 คน บัตรหมายเลข 65 จำนวน 32 คน บัตรหมายเลข 7 จำนวน 34 คน และบัตรหมายเลข 0 จำนวน 200 คน (ที่ว่าการอำเภอคลองใหญ่, 2561)

จากการมีสถานะเป็นคนไทยพลัดถิ่น ทำให้มีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ เช่น ไม่สามารถเป็นเจ้าของบ้าน เจ้าของที่ดิน เจ้าของรถมอเตอร์ไซด์และรถยนต์ ไม่สามารถเดินทางข้ามจังหวัดได้ ส่งผลให้เยาวชนไม่สามารถเดินทางไปศึกษาต่อในระดับที่สูงได้หรือเดินทางไปประกอบอาชีพในต่างจังหวัดได้ ไม่ได้รับการจ้างงานตามกฎหมาย เนื่องจากไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนที่แสดงความเป็นคนไทยจึงจำเป็นต้องเป็นแรงงานค่าแรงต่ำ หรือบางรายไม่มีงานทำ ในช่วงของการรอสัญชาติ ตลอดจนไม่มีสิทธิทางการเมืองทุกระดับ เพื่อมีชีวิตอยู่รอดมีความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสิทธิเท่าเทียมกับคนไทย ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาวิถีชีวิตและผลกระทบจากการเป็นคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0 และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่น ในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

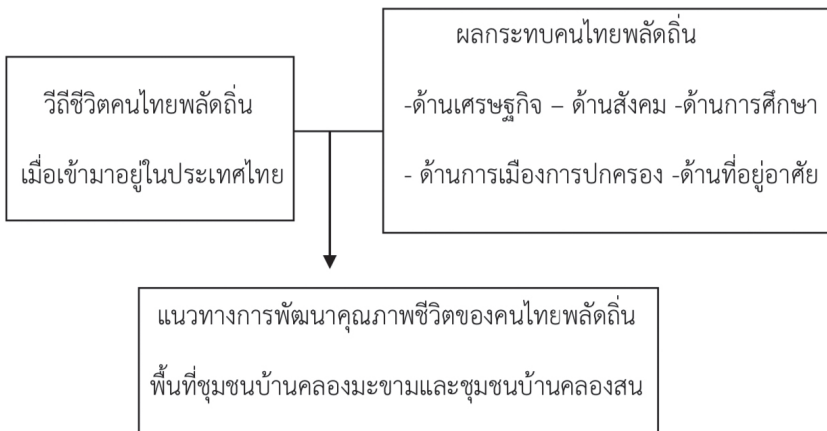
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและผลกระทบการเป็นคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0 ในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่นในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอลำลูกเกด จังหวัดตราด

วิธีการดำเนินวิจัย

1. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบ่งเป็นสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน แกนนำเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น จำนวน 5 คน และคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0 จำนวน 15 คน ในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนาถึงวิถีชีวิตและผลกระทบจากการเป็นคนไทยพลัดถิ่น รวมไปถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่น
2. การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยจะสอบถามคนไทยพลัดถิ่น เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่น โดยมีกลุ่มบุคคลผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มประกอบด้วยแกนนำเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น และคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วิถีชีวิตและผลกระทบการเป็นคนไทยพลัดถิ่นชุมชนบ้านคลองมะขามและชุมชนบ้านคลองสน ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

สาเหตุการย้ายเข้ามาในประเทศไทยที่บ้านคลองมะขามและบ้านคลองสน จากการแบ่งแยกดินแดนจังหวัดเกาะกงตกเป็นของประเทศกัมพูชา คนไทยที่เคยอาศัยอยู่จังหวัดเกาะกงจึงได้อพยพหนีภัยเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย คนไทยพลัดถิ่นบางคนเดินเท้าข้ามภูเขา หรือนั่งเรือมาทางทะเล เนื่องจากสาเหตุด้านการเมืองการปกครอง ในขณะที่คนไทยพลัดถิ่นอีกจำนวนหนึ่ง อพยพเข้ามาด้วยสาเหตุด้านเศรษฐกิจ คนไทยพลัดถิ่นยังได้อพยพเข้ามาตามครอบครัวเนื่องจากครอบครัวอพยพเข้ามาทำงาน ซึ่งอพยพเข้ามาตั้งแต่เด็กและบางคนที่เกิดในประเทศไทย ทั้งนี้ เมื่อมาใช้ชีวิตในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับฐานะทางครอบครัวและข้อจำกัดในการประกอบอาชีพที่กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน สามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพประมง จำแนกออกเป็น ประมงพาณิชย์ ประมงพื้นบ้านและประมงต่อเนื่อง รับจ้างทั่วไป เช่น รับจ้างทำลอบดักปู ช่างก่อสร้างและช่างแอร์ ส่งสินค้าก่อสร้าง ทำงานรายวัน อาชีพขายร้านขายของชำในหมู่บ้าน และขายของที่แปรรูปจากการทำประมง (ลูกจ๋าง) แม่บ้าน และกำลังศึกษา

ความแตกต่างในการใช้ชีวิตระหว่างประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ผู้ให้ข้อมูลที่เคยใช้ชีวิตอยู่ในประเทศกัมพูชา จำนวน 9 คน และผู้ให้ข้อมูล จำนวน 11 คน ไม่เคยใช้ชีวิตในประเทศกัมพูชา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน ที่เคยใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศกัมพูชา มองว่าการใช้ชีวิตในสองพื้นที่แตกต่างกัน ด้านการมีงานทำ เมื่อเข้ามาที่ประเทศไทยมีอาชีพที่หลากหลาย อยู่สบาย แต่ก็ยังมีเงื่อนไขในการทำงาน คือ ต้องมีใบอนุญาตทำงานจึงจะสามารถประกอบอาชีพได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 คน มองว่าการใช้ชีวิตในประเทศกัมพูชาและประเทศไทยไม่แตกต่างกัน เนื่องจากนับถือศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรม เดียวกัน รวมทั้งภาษาในการสื่อสารที่เหมือนกัน

สถานภาพทางกฎหมายกำหนดสถานะคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0 คือ บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน กฎหมายแรงงานของกรมแรงงานมีข้อบังคับให้คนที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่สามารถประกอบอาชีพที่เป็นธุรกิจส่วนตัวได้ โดยให้ประกอบอาชีพที่เป็นแรงงานเท่านั้นและต้องมีใบอนุญาตทำงาน การเดินทางออกนอกอาณาเขต ต้องขอใบอนุญาตเดินทางจากที่ว่าการอำเภอ จากการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนไทยพลัดถิ่น ทำให้มีการปรับตัวในการใช้ชีวิตหรือประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมได้ อาชีพเดิมเมื่อคนไทยพลัดถิ่นอยู่เกาะกงส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา เป็นอาชีพหลัก

แต่เมื่อมีการอพยพย้ายเข้ามาในอำเภอคลองใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดกับทะเล จึงได้เปลี่ยนแปลงตัวเองเป็น อาชีพประมง อาชีพค้าขาย อาชีพช่างต่างๆ เนื่องจากคนไทย พลัดถิ่นไม่สามารถที่จะเลือกสรรการประกอบอาชีพได้ตามอย่างตั้งใจหวังได้ จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่และกลมกลืนกับคนในพื้นที่ เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ในด้านของประเพณี วัฒนธรรม และภาษาในการสื่อสาร พวกเขาเหล่านี้บอกว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่ต้องการปรับตัว

การวางแผนครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 20 คน วางแผนชีวิตครอบครัวที่จะใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยต่อไป ด้านความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ส่วนมากคนในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่กับคนไทยพลัดถิ่นจากจังหวัดเกาะกงเป็นญาติพี่น้องร่วมสายโลหิตกันส่วนใหญ่ จึงมีความสนิทสนมกัน ไปมาหาสู่กันตั้งแต่สมัยที่คนไทยพลัดถิ่นยังไม่อพยพเข้ามาในอำเภอคลองใหญ่ จึงทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างดี มีการช่วยเหลือกันเหมือนญาติพี่น้อง รู้จักกับเพื่อนบ้านทุกคน ทั้งยังมีการรวมกลุ่มเครือข่ายของคนไทยพลัดถิ่น ซึ่งได้สร้างยุทธศาสตร์การดำรงชีวิตเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมไทย โดยจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายแกนนำคนไทยพลัดถิ่น เพื่อเรียกร้องขอคืนสัญชาติกับหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ก่อนที่จะมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายได้มีนักกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนทำงานเกี่ยวกับผู้ซึ่งไร้สถานะทางทะเบียนจากมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา จังหวัดเชียงราย ได้ส่งนักวิชาการมาสำรวจพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด และให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่างๆ รวมทั้งเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยได้พาคนไทยพลัดถิ่นพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น เช่น การทำแผนผังเครือญาติ แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงเชื้อสายไทยของคนที่เกี่ยวข้องประจำตัวประเภทต่างๆ รวมถึงผู้ถือบัตรประจำตัวสัญชาติไทย

เป้าหมายของการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายไทยพลัดถิ่นคือเพื่อเรียกร้องกฎหมาย พ.ร.บ. สัญชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2555 กลุ่มเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่น ก่อตั้งโดย คุณเดือนใจ ดีเทศน์ จากมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา จังหวัดเชียงราย เมื่อมีปัญหาเรื่องการขอสัญชาติ รับรองสัญชาติ จึงทำหนังสือร้องเรียนไปที่มูลนิธิ เพื่อมูลนิธิจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สอบถามปัญหาและเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย หลังจากนั้นจึงมีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายขึ้นมาด้วยตนเอง ผ่านการประชุมและมีการทำงานร่วมกับเครือข่ายต่างๆ เช่น เครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นจังหวัดระนอง เครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมหรือในช่วงเทศกาลที่ในหมู่บ้าน เมื่อมีงานบุญประเพณี เครือข่ายไทยพลัดถิ่นจะเข้าไปมีส่วนร่วม ช่วยผลักดันให้กิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จ เพื่อเป็นการแสดงตัว แนะนำตัวกับทางผู้นำชุมชน สร้างจุดยืนให้แก่เครือข่าย ทำให้เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและยังเป็นผลงานให้กับตนเอง เพื่อใช้ประกอบเอกสารในการ

ขอสัญชาติด้วย การเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น งานตราตราเล็ก กิจกรรมเก็บขยะ ภายในชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้บทบาทสำคัญของผู้นำชุมชน/แกนนำในการช่วยเหลือคนไทยพลัดถิ่น เมื่อผู้นำชุมชนเข้าร่วมการประชุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนไทยพลัดถิ่นแล้ว ผู้นำชุมชนมีการกระจายข่าวสารให้กับคนไทยพลัดถิ่นในชุมชน การช่วยเหลือในการดูแลเอกสารประกอบการขอสัญชาติ การทำผังเครือญาติ และยังช่วยประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับคนไทยพลัดถิ่นในชุมชนอีกด้วย

ผลกระทบการเป็นคนไทยพลัดถิ่น

1. ด้านเศรษฐกิจ มีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ ต้องทำงานประพาสใช้แรงงานเท่านั้น ไม่สามารถที่จะประกอบธุรกิจส่วนตัวได้ บางอาชีพถูกจำกัดและตัดโอกาสในการพัฒนาอาชีพ ส่งผลกระทบในการเข้าถึงอาชีพที่กลุ่มเป้าหมายต้องการทำ เมื่อไม่สามารถเข้าถึงอาชีพนั้นได้ ทำให้รายได้ภายในครอบครัวไม่เพียงพอ

2. ด้านการศึกษา คนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0 ยังถูกจำกัดเรื่องทุนการศึกษา หรือเมื่อสำเร็จการศึกษา ไม่สามารถสอบใบประกอบวิชาชีพได้

3. ด้านการเมืองการปกครอง บุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยหรือบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนจะไม่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

4. ด้านที่อยู่อาศัย บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือคนไทยพลัดถิ่นที่ถือบัตรหมายเลข 0 ไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนการเป็นคนไทย ส่งผลให้บุคคลนั้นไม่สามารถถือครองหรือเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ที่ดิน หรือ อสังหาริมทรัพย์ได้

5. ผลกระทบด้านสังคม บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนไม่มีสิทธิในการได้รับสวัสดิการทางสังคม เช่น เบี้ยยังชีพ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และยังคงจำกัดขอบเขตในการเดินทาง ในกรณีที่จะเดินทางออกนอกเขตจังหวัดก็จะต้องมีการทำหนังสือขออนุญาตจากที่ว่าการอำเภอ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่น

จากการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านการศึกษา เนื่องจากการพัฒนาตนเองให้สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้คล่อง จะส่งผลดีไปถึงกระบวนการในการขอสัญชาติ ขั้นตอนการดำเนินเรื่อง การตามเอกสารของตนเอง การเซ็นเอกสารทางราชการ และเมื่อได้สัญชาติจะทำให้สามารถต่อยอดสู่การศึกษาที่สูงขึ้นในวิชาชีพที่ต้องการ โอกาสการมีงานทำ และการเป็นเจ้าของกิจการต่างๆ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและนำไปสู่แนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านการศึกษามีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมเรียนเสริมทักษะภาษาไทยในชุมชนบ้านคลองมะขาม จัดขึ้นโดยมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) ทุกวันจันทร์-พุธ ในเวลา 09.00–11.30 น.

2. สมัครเรียนในระบบการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ให้ลูกหลานของตัวเองสอนหนังสือหรือเรียนผ่านสื่อ Social

4. เรียนต่อให้จบชั้นปริญญาตรี

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังมีความต้องการพัฒนาในด้านอาชีพ สืบเนื่องมาจากค่าจ้างค่าแรงที่ไม่พอใช้จ่ายภายในครอบครัว เพราะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงอาชีพทำให้กลุ่มมีความต้องการพัฒนาด้านอาชีพเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนมากขึ้น ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ไม่มีความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากเห็นว่าการใช้ชีวิตในทุกวันนี้มันคืออยู่แล้ว ผู้ให้ข้อมูลมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยติดตามข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และติดตามเรื่องการยื่นขอสัญชาติมากขึ้น เนื่องจากรู้แล้วว่าสามารถเข้าไปปรึกษาผู้ให้ข้อมูลได้ที่ไหนบ้าง และมีการอบรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 17 คน ไม่เคยได้รับการอบรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน เคยอบรมในงานด้านฝีมือ ประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการขอสัญชาติไทย โดยที่เทศบาลตำบลหาดเล็กเป็นผู้ดำเนินการอบรมให้กับกลุ่มเป้าหมาย อุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ให้ข้อมูลมีอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 17 คน เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ไม่สามารถลงงานได้บ่อยครั้ง ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 3 คน ไม่มีความต้องการในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปและอภิปรายผล

วิถีชีวิตคนไทยพลัดถิ่นเมื่ออพยพกลับเข้ามาในประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปตามบริบทของพื้นที่ เช่น การประกอบอาชีพ เนื่องจากบริเวณของชุมชนติดกับทะเล กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นจึงประกอบอาชีพประมง ทำงานเป็นลูกจ้าง ในด้านของประเพณี วัฒนธรรม และภาษาในการสื่อสาร คนไทยพลัดถิ่นไม่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัว เนื่องจากมีความสัมพันธ์สนิทสนมกันเป็นเครือญาติกับชุมชนคนไทยในพื้นที่จังหวัดตราด และยังมีการรวมกลุ่มเครือข่ายเพื่อสร้างยุทธศาสตร์การดำรงชีวิตให้มีชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมไทย โดยจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายแกนนำคนไทยพลัดถิ่น เพื่อเรียกร้องขอคืนสัญชาติกับหน่วยงานรัฐ ซึ่งมีแกนนำเครือข่ายในการช่วยเหลือคนไทยพลัดถิ่น ช่วยดูแลการประกอบการขอสัญชาติ ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับคนไทยพลัดถิ่นในชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา จังหวัดเชียงราย ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่างๆ และเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยได้ถิ่นพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่น เพื่อช่วยเหลือคน

ไทยพลัดถิ่นที่มีผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองการปกครอง ด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านสังคม สอดคล้องกับผลงานของ (ฐิรวุฒิ เสนาคำ, 2550) ศึกษาเรื่อง ไทยพลัดถิ่นกับข้อจำกัดขององค์ความรู้ว่าด้วยรัฐ-ชาติในสังคมไทย พบว่า กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในดินแดนมะริดและตะนาวศรี ไทยพลัดถิ่นรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรและเคลื่อนไหว เพื่อการได้มาซึ่งสิทธิการเป็นพลเมืองไทยนับตั้งแต่ประมาณปี 2545 เป็นต้นมา และมีการดำเนินการใน 3 ลักษณะ คือ 1. การประสานภาคีเพื่อแก้ไขกฎหมายการคืนสัญชาติให้กับคนไทยพลัดถิ่น 2. การแสดงตัวตน การอ้างสิทธิและเรียกร้องสิทธิการเป็นพลเมืองในทางสังคมในเหตุการณ์ทางสังคมและเวทีสาธารณะต่างๆ และ 3. การรณรงค์ด้านสื่อและข้อมูล เพื่อนำเสนอความเป็นไทยและปัญหาการไร้สิทธิของไทยพลัดถิ่นในสังคมไทย แต่การยืนยันความเป็นไทย การต่อสู้เพื่อความเป็นไทยของไทยพลัดถิ่นยังไม่บรรลุผลและถูกสกัดกั้น ด้วยกรอบแนวคิดและพรมแดนรัฐ-ชาติมาตรฐานในสังคมไทย ไทยพลัดถิ่นจึงยังคงเป็นคนพลัดถิ่นในสังคมไทย ซึ่งงานของ (ออมสิน บุญเลิศ, 2551) ศึกษาเรื่อง การต่อรองและการปรับตัวของคนพลัดถิ่น: กรณีศึกษาชาวไทใหญ่พลัดถิ่นในเมืองเชียงใหม่ เชื่อมโยงถึงการต่อรองและการปรับตัวของชาวไทใหญ่พลัดถิ่น เกิดขึ้นในภาวะที่ชาวไทใหญ่พลัดถิ่นต้องเผชิญการถูกทำให้เป็นอื่นและแปลกแยกจากรัฐชาติเข้าซ้อน การถูกจัดวางตำแหน่งแห่งที่ในฐานะ แรงงานต่างด้าว ข้อสังเกตประการสำคัญในงานดังกล่าวสะท้อนการให้ความหมายและให้คุณค่าใหม่ในการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนอื่นๆ และยุทธวิธีในการปรับตัวของชาวไทใหญ่พลัดถิ่นโดยใช้ทุนทางสังคมเชื่อมโยงกับพื้นที่และอัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่ ดังเช่น ผลการศึกษาของ (วุฒินันท์ แทนนิล, 2551) ศึกษาเรื่อง การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นชายขอบของคนพลัดถิ่น ชุมชนกะเหรี่ยงพลัดถิ่น ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ชาวกะเหรี่ยงบ้านคาไม่ได้สยบยอมต่อสถานะการเป็นชายขอบ โดยการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ติงามของชาวกะเหรี่ยงในฐานะที่เป็นชนดั้งเดิม การสร้างพื้นที่ทางสังคมด้วยการแสดงถึงวิถีชีวิต มิติของประเพณีวัฒนธรรม มิติทางการศึกษาการนำเสนอตัวตนในฐานะชาวพุทธเพื่อเทียบเคียงความเป็นไทย ทั้งนี้ คนไทยพลัดถิ่นยังคงต้องเผชิญผลกระทบทั้งการใช้ชีวิต เศรษฐกิจ การทำงาน การศึกษา การเมืองการปกครอง ที่อยู่อาศัย ผลกระทบทางสังคม และยังถูกจำกัดขอบเขตในการเดินทาง ความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (พึงรัก ริยะชัน, 2549) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น อำเภอมะสออด จังหวัดตาก พบว่า คนไทยพลัดถิ่นมีปัญหาด้านครอบครัว อสังหาริมทรัพย์ เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องสัญชาติ ปัญหาด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ คนไทยพลัดถิ่นมีปัญหาด้านการประกอบอาชีพ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเอกสารการแสดงตน ปัญหาทางการศึกษา บางส่วนต้องการใบรับรองการศึกษาเพื่อที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและใช้ในการศึกษาต่อ คนไทยพลัดถิ่นเหล่านี้ขาดสิทธิทางด้านการเมืองการปกครอง

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่น ด้านการศึกษาเพื่อให้สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอาชีพ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของทางชุมชนให้เป็นที่รู้จักกับผู้นำชุมชน คนในชุมชน เพื่อเป็นผลงานของตัวเอง และติดตามข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชน แขนงนำเครือข่ายคนไทยพลัดถิ่นหรือที่ว่าการอำเภอ เพื่อให้รู้ข้อมูลข่าวสารในการยื่นขอสัญชาติ การพัฒนาต่อยอดอาชีพที่ตนเองทำ การอบรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต คนไทยพลัดถิ่นอบรมในงานด้านฝีมือ ทั้งนี้ อุปสรรคในการพัฒนาตนเอง คนไทยพลัดถิ่นมีอุปสรรคจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ไม่มีเอื้อต่อการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ผลงานของ (จรรยาลักษณ์ โคนาบุตร, 2556) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้รูปแบบการสร้างแกนนำสุขภาพคนไทยพลัดถิ่น พื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านร้านตัดผม ตำบลสองพี่น้อง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดชุมพร แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทยพลัดถิ่น โดยรูปแบบการสร้างแกนนำสุขภาพคนไทยพลัดถิ่นมีแกนนำที่รับรู้บทบาทหน้าที่ ลงพื้นที่ปฏิบัติจริง สามารถให้ความรู้และแนะนำช่วยเหลือกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นด้วยตัวเองได้ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยพลัดถิ่นจึงควรให้โอกาสการพัฒนาศักยภาพให้กลุ่มคนไทยพลัดถิ่นสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพส่วนบุคคลสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข นอกจากนี้ผลงานของ (วิศาล ศรีมหาโว, 2555) ศึกษาเรื่อง ทิศทางยุทธศาสตร์ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน: กรณีศึกษาคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพร ยังแสดงถึงการสนับสนุนแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทยพลัดถิ่น โดยมีทิศทางยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน คือ 1. เร่งรัดการคืนสภาพความเป็นพลเมืองแก่คนไทยพลัดถิ่น 2. การให้การรับรองเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อสร้างความเข้มแข็งประชาธิปไตย 3. การจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยประเภทคนไทยพลัดถิ่น 4. การผ่อนปรนสิทธิการรักษาพยาบาลและหลักประกันสุขภาพ 5. การผ่อนปรนสิทธิการศึกษาที่รับรองคุณวุฒิการศึกษาและสิทธิการสมัครงานของรัฐและเอกชน 6. การผ่อนปรนสิทธิบริการพื้นฐานสาธารณะ 7. การจัดอบรมให้ความรู้พลเมืองที่ดีของชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรมียุทธศาสตร์หลักเร่งด่วนในการคืนสภาพความเป็นพลเมืองไทย ทั้งการแปลงสัญชาติและการคืนสัญชาติ ซึ่งจะเป็นผลเชิงบวกกับความมั่นคงทั้งสิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม และสิทธิทางด้านเศรษฐกิจ ของคนไทยพลัดถิ่นที่จะสามารถมีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและขยายโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ได้

2. การทำงานร่วมกันกับคนไทยพลัดถิ่นเราควรสร้างความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่เลือกปฏิบัติ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้คนไทยพลัดถิ่นได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โครงการคุ้มครองสิทธิเด็กไร้รัฐ ไร้สัญชาติ. (มปป). **คู่มือความรู้ เรื่อง เลข 13 หลัก**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.stateless4child.net/sites/stateless4child.net/files/document>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2561].
- จรรยาลักษณ์ โคนาบุตร. (2556). ผลของการใช้รูปแบบการสร้างแกนนำสุขภาพคนไทยพลัดถิ่นพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านร้านตัดผม ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ฐิรุฒิ เสนาคำ. (2550). ไทยพลัดถิ่นกับข้อจำกัดขององค์ความรู้ว่าด้วยรัฐ-ชาติในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิงรัก ริยะชั้น. (2549). การศึกษาปัญหาและความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วุฒินันท์ แทนนิล. (2551). การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงความเปราะบางของชนพลัดถิ่นชุมชนกะเหรี่ยงพลัดถิ่น ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วินัส สีสุขและคณะ. (2556). **คู่มือการใช้สิทธิในสัญชาติไทย กรณีศึกษาคนไทยพลัดถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เด็อนตุลา.
- วิศาล ศรีมหาวโร. (2555). ทิศทางยุทธศาสตร์ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน: กรณีศึกษาคนไทยพลัดถิ่น จังหวัดชุมพร. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ออมสิน บุญเลิศ. (2551). การต่อรองและการปรับตัวของคนพลัดถิ่น: กรณีศึกษาชาวไทยพลัดถิ่นในเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พฤติกรรมสุขภาพของเด็กและเยาวชนในโครงการขับเคลื่อนงาน ด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ จังหวัดอุบลราชธานี

วัชร ศรีคำ¹ ทรงพล อินทเศียร² และศุภชัย ไตรไทยธีระ³

¹หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

²หลักสูตรภาษาอังกฤษและการสื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³กรรมการผู้จัดการ บริษัท SILC จำกัด

Email: tik97@hotmail.com

Received: September 02, 2019

Revised: November 06, 2019

Accepted: November 07, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ จังหวัดอุบลราชธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเด็กและเยาวชนจำนวน 190 คน การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์โค้ช พี่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมสุขภาพของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมสุขภาพรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สุขภาวะทางจิตใจ รองลงมาคือ สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางปัญญา และสุขภาวะทางกาย ค่าเฉลี่ยทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมาก

เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเพศชายและหญิง ที่มีอายุต่างกัน มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนเพศชายและหญิง ที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมสุขภาพทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญาไม่แตกต่างกัน เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมสุขภาพทางกายและทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมสุขภาพ เด็กและเยาวชน อุบลราชธานี

Well-being Behavior of Children and Youths in Integral Steering Tasks of Children and Youths, Ubon Ratchathani Province

Watcharee Srikham¹, Songpon Intasian², Supachai Traithaiteera³

¹Social Development Program, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

²English and Communication Program, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

³Managing Director, SILC Company Limited

Email: tik97@hotmail.com

Received: September 02, 2019

Revised: November 06, 2019

Accepted: November 07, 2019

Abstract

The research aims to study behavioral well-being practiced by the local children and youths who participated in the Integral Steering of Children and Youths at Provincial Level: Ubon Ratchathani Project. The data were collected by using questionnaires disseminated to 190 children and youths, group conversations, and interviews with their coaches, mentors, and officers of the local administrative organizations.

Results reveal that the well-being behaviors of the children and youths who participated in this project were ranked at high level by which means of each aspect of the behaviors has shown; mental well-being was ranked with the highest mean, then social, spiritual, and physical aspect of well-being, respectively. The means of all four aspects were at high level range.

The children and youths participating in this project consisted of male and female. They were different in terms of age and educational attainment; however, their general well-being behaviors were not found different. Concerning their ages, the male and female participants were not statically different in physical, mental, social, and spiritual well-being. Nevertheless, the children and youths who acquired different levels of education were different in terms of physical and social well-being with statistical significance ($P = .05$).

Keywords: Well-being Behavior, Children and Youths, Ubon Ratchathani

บทนำ

เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบโดยตรงต่อพัฒนาการ สิ่งแวดล้อมและชีวิต โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมหน้าจอ ที่อาจส่งผลเสียโดยตรงต่อพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่งหากใช้เวลาหน้าจอเกินกว่าระยะเวลาที่เหมาะสม (Tremblay et.al, 2010) การสร้างความตระหนักรู้ทางสุขภาพ (Health Conscious) การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมตามความสนใจ ตลอดจนกระบวนการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับผลเสียของพฤติกรรมเนือยนิ่งที่มีต่อพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่น ให้เกิดความตระหนัก และผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายในระดับโรงเรียน สร้างกระบวนการที่สามารถใช้เพื่อการปรับลดพฤติกรรมเนือยนิ่งและพฤติกรรมหน้าจอในกลุ่มเด็กวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และปัญญาชูเลิศ, 2560)

การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาวะทางกายจิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชน ครอบครัว รวมทั้งชุมชน เร่งสร้างภูมิคุ้มกันสื่อในตัวเด็กและพ่อแม่ สร้าง ระบบหรือกลไกการใช้และเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีสื่อดิจิทัลและออนไลน์ที่กำลังส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็ก Minkkinen (2013) เสนอเรื่องรูปแบบโครงสร้างของสุขภาวะสำหรับเด็ก ใน The Structural Model of Child Well-Being ว่า โครงสร้างของสุขภาวะสำหรับเด็ก มีพื้นฐานมาจากความคิดของบุคคลในมิติด้านร่างกาย จิตใจและสังคมที่มีชีวิตและกระทำในโลกแห่งวัตถุ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสถาบันอื่นๆ ในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม สุขภาวะไม่ได้มีลักษณะที่ถาวร แต่เป็นสถานการณ์ที่ผันผวนขึ้นลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของวัยเด็กทำให้เกิดการพัฒนาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และความท้าทายในชีวิต ดังนั้น สุขภาวะเด็กจึงเป็นกระบวนการภายในตัวเองเนื่องจากส่วนใหญ่มาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมภายในและภายนอก นอกจากนี้ สุขภาวะยังเป็นผลจากกระบวนการต่างๆ เช่น การพัฒนาที่พิจารณาในกรอบของสุขภาวะ หรือสิ่งที่อาจส่งผลให้เกิดสุขภาวะขึ้น สุขภาวะของเด็กนั้นสามารถนิยามได้ว่า เป็นกระบวนการที่มีพลวัต ซึ่งสุขภาวะทางร่างกาย จิตใจ สังคมและวัตถุของบุคคลนั้น มักจะเป็นในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบและเป็นผลมาจากกระบวนการภายในของมนุษย์ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคมและวัฒนธรรม

เด็กและเยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นกลุ่มหนึ่ง ที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการ สิ่งแวดล้อมและชีวิตเช่นเดียวกัน ทั้งยังอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อาจก่อให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทะเลาะวิวาท เป็นต้น โครงการศึกษาและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการระดับจังหวัด ซึ่งเป็นโครงการที่ร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและจังหวัดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับต่างๆ ทั้งในด้านการศึกษา การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านเพศ การส่งเสริมสุขภาพ การรณรงค์ต่อต้านการเสพยาเสพติด การหยุดเล่นพนัน และโดยเฉพาะในด้านการวิจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนอย่างมีส่วนร่วม โดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนและร่วมมือกับท้องถิ่น พัฒนาด้านการวิจัย จัดเก็บข้อมูล และการจัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชน ที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการระดับจังหวัดในระดับท้องถิ่นจำนวน 62 โครงการ เป็นการศึกษาที่เก็บข้อมูลจากการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการ ตามแผนขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน มุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยเยาวชนเป็นผู้กำหนดกิจกรรมและความต้องการที่เร่งด่วนภายในชุมชนของตนเอง มีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชนเยาวชนเป็นผู้วางแผน ดำเนินกิจกรรม และพัฒนาโอกาสที่จะสร้างประโยชน์จากโครงการเหล่านี้ เพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนต่อเยาวชนและชุมชน โดยเก็บข้อมูลจาก 37 โครงการ

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนพิจารณาสุขภาวะแบบองค์รวมทั้ง 4 มิติ อันประกอบด้วยมิติทางด้านกาย ใจ สังคม และปัญญาจากการเข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ ซึ่งผลการศึกษามีส่วนในการเพิ่มศักยภาพแกนนำเด็กและเยาวชน ผู้ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนผู้บริหารท้องถิ่นและพี่เลี้ยง รวมทั้งมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สุขภาวะของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ในการศึกษาพฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ คือ พื้นที่ในจังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากเด็กและเยาวชนจำนวน 190 คน ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 37 โครงการ จากทั้งหมด 62 โครงการ ที่มาจาก 62 ตำบลและเทศบาล ใน 23 อำเภอ การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน โค้ช จำนวน 18 คน ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือพี่เลี้ยงให้รู้จักเด็ก อบรมและให้ความรู้เด็กและเยาวชนประสานงานเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน เสริมการทำงานของพี่เลี้ยง พี่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมโครงการ จัดหางบประมาณ ดูแลการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดกิจกรรม ประสานงานและติดตามความคืบหน้าในการทำงาน จำนวน 37 คน

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.7 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 26.3 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 15-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมาคืออายุต่ำกว่า 15 คิดเป็นร้อยละ 33.2 และอายุมากกว่า 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.6

กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการเข้าร่วมทำกิจกรรมหลักของพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.7 รองลงมาคือ เข้าร่วมถอดบทเรียน/สรุปการเรียนรู้/การทำงานร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 88.9 และเข้าร่วมประชุมวางแผนทำกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 71.1 ส่วนกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมน้อยที่สุด คือ การทำแผนที่ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 44.2 การประเมินผลกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 50.5 และการสำรวจพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 55.3

พฤติกรรมสุขภาวะโดยรวมของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 1 ระดับพฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการโดยรวม

	สภาวะ	Mean	S.D.	ระดับ
1	กิจกรรมทำให้ได้ออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกาย และใช้แรงงาน	3.68	.820	มาก
2	ทำให้เห็นความสำคัญของการมีสุขภาพกายที่ดี	4.00	.803	มาก
3	ทำให้รู้แนวทางในการพัฒนาสุขภาพกายด้วยตนเอง	3.99	.780	มาก
4	ทำให้ร่างกายมีความพร้อมในการทำงานและทำกิจกรรม	4.13	.689	มาก
5	สิ่งแวดล้อมในการทำกิจกรรมช่วยส่งเสริมสุขภาพ	4.03	.752	มาก
6	สามารถเล่นกีฬาสากลและกีฬาพื้นบ้านได้	3.73	1.037	มาก
	ค่าเฉลี่ยโดยรวมของสภาวะทางกาย	3.96	.619	มาก
7	มีความสุขในการทำกิจกรรม	4.39	.631	มาก
8	มีความพร้อมทางใจในการทำกิจกรรม	4.12	.713	มาก
9	รู้วิธีผ่อนคลายความเครียดจากการทำกิจกรรม	4.11	.712	มาก
10	กิจกรรมช่วยทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น	4.07	.817	มาก
11	กิจกรรมช่วยให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน	4.29	.711	มาก
	ค่าเฉลี่ยโดยรวมของสภาวะทางจิตใจ	4.20	.529	มาก
12	รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.23	.727	มาก
13	รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม	4.12	.668	มาก
14	รู้เทคนิควิธีการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.96	.693	มาก
15	รู้เทคนิควิธีการทำงานร่วมกับพี่เลี้ยงและโค้ช	4.12	.706	มาก
16	เข้าใจวิธีการทำงานให้ตอบสนองปัญหาของชุมชน	4.03	.766	มาก

17	มีทักษะในการสื่อสารระหว่างสมาชิกในทีมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.98	.752	มาก
18	สามารถถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติงานและแบ่งงานให้กับสมาชิกหรือผู้เกี่ยวข้องได้	3.97	.708	มาก
19	มีทัศนคติที่ดีต่อการร่วมกันวางแผนและแบ่งงาน	4.03	.658	มาก
20	สามารถขอความเห็นและความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมได้	4.01	.686	มาก
21	สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ	4.16	.720	มาก
22	กล้าแสดงออกมากขึ้น	4.09	.802	มาก
23	เข้าใจระบบการทำงานร่วมกัน	4.14	.732	มาก
24	ครอบครัวสนับสนุนให้ทำกิจกรรม	4.11	.711	มาก
25	กิจกรรมสอดคล้องกับเรื่องที่ชุมชนสนใจ	3.98	.783	มาก
26	กิจกรรมช่วยเสริมให้มีทักษะทางอาชีพ	4.01	.861	มาก
27	กิจกรรมทำให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในชุมชน	4.23	.680	มาก
28	ทำให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน เช่น แหล่งท่องเที่ยว สนามกีฬา พื้นที่สร้างสรรค์	4.15	.772	มาก
29	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง เช่น การทำเกษตร อินทรีย์ การจัดการขยะ การทำสมุนไพร	3.97	.866	มาก
30	ทำให้มีจิตอาสาในการทำงานเพื่อผู้อื่นและเพื่อส่วนรวม	4.24	.652	มาก
31	กิจกรรมมีส่วนในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน	4.05	.895	มาก
32	กิจกรรมทำให้เข้าใจปัญหาของชุมชน	4.16	.710	มาก
33	กิจกรรมทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่มีส่วนช่วยแก้ปัญหาของชุมชน	4.17	.744	มาก

34	เด็กสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงชุมชนให้น่าอยู่	4.09	.764	มาก
35	ทำให้เรียนรู้วิธีทำกิจกรรมที่หลากหลายเพิ่มขึ้น	4.17	.788	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวมของสุขภาวะทางสังคม		4.09	.477	มาก
36	มีความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรม	4.14	.750	มาก
37	เข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรม	4.08	.705	มาก
38	สามารถวางแผนการทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม	3.96	.715	มาก
39	ทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์	4.03	.731	มาก
40	สามารถแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์เฉพาะหน้าได้	3.95	.768	มาก
41	สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมได้	3.95	.740	มาก
42	นำความรู้และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.13	.731	มาก
43	กิจกรรมทำให้เข้าใจปัญหาและรู้เท่าทันสิ่งเสพติด	4.07	.873	มาก
44	ทำให้รู้เท่าทันสื่อ	4.11	.803	มาก
45	ทำสื่อและใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.09	.740	มาก
46	เข้าใจระบบความเชื่อมโยงของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อชุมชน	4.05	.818	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวมของสุขภาวะทางปัญญา		4.05	.529	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวมพฤติกรรมสุขภาวะ		4.07	.468	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมสุขภาวะของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) พฤติกรรมสุขภาวะรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สุขภาวะทางจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$) รองลงมาคือ สุขภาวะทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$) สุขภาวะทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) และสุขภาวะทางกาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$)

ด้านพฤติกรรมสุขภาวะทางจิตใจ การทำกิจกรรมทำให้มีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$) รองลงมาคือ กิจกรรมช่วยให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.29$) และทำให้มีความพร้อมทางใจในการทำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$)

ด้านพฤติกรรมสุขภาวะทางสังคม การทำกิจกรรมทำให้มีจิตอาสาในการทำงานเพื่อผู้อื่นและเพื่อส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$) รองลงมาคือ กิจกรรมช่วยให้รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$) และกิจกรรมทำให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$)

ด้านพฤติกรรมสุขภาวะทางปัญญา การทำกิจกรรมทำให้มีความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) รองลงมาคือ กิจกรรมช่วยให้นำความรู้และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) และทำให้รู้เท่าทันสื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$)

ด้านพฤติกรรมสุขภาวะทางกาย การทำกิจกรรมทำให้ร่างกายมีความพร้อมในการทำงานและทำกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$) รองลงมาคือ สิ่งแวดล้อมในการทำกิจกรรมช่วยส่งเสริมสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) และทำให้เห็นความสำคัญของการมีสุขภาพกายที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$)

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสุขภาวะรายด้านและโดยรวม จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสุขภาวะรายด้านและโดยรวมจำแนกตามเพศ

สุขภาวะ	เพศ	N	Mean	S.D.	t	p
สุขภาวะทางกาย	ชาย	50	4.02	0.58	.792	.329
	หญิง	140	3.93	0.63		
สุขภาวะทางจิตใจ	ชาย	50	4.25	0.55	.874	.214
	หญิง	140	4.18	0.52		
สุขภาวะทางสังคม	ชาย	50	4.12	0.47	.503	.940
	หญิง	140	4.08	0.47		
สุขภาวะทางปัญญา	ชาย	50	4.09	0.53	.682	.427
	หญิง	140	4.03	.52		
พฤติกรรมสุขภาวะ	ชาย	50	4.12	.47	.832	.540
	หญิง	140	4.06	.46		

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสุขภาวะโดยรวมจำแนกตามเพศ พบว่า เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการเพศชายและหญิงมีพฤติกรรมสุขภาวะโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนเพศชายและหญิงมีพฤติกรรมสุขภาวะทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญาไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมสุขภาวะรายด้านและโดยรวมจำแนกตามอายุ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมสุขภาวะรายด้านและโดยรวมจำแนกตามอายุ

สุขภาวะ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	P
สุขภาวะทางกาย	ระหว่างกลุ่ม	.986	2	.493	1.288	.278
	ภายในกลุ่ม	71.580	187	.383		
	รวม	72.566	189			

สุขภาวะทางจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	.040	2	.020	.070	.932
	ภายในกลุ่ม	52.917	187	.283		
	รวม	52.957	189			
สุขภาวะทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	1.069	2	.534	2.375	.096
	ภายในกลุ่ม	42.070	187	.225		
	รวม	43.139	189			
สุขภาวะทางปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	.666	2	.333	1.190	.306
	ภายในกลุ่ม	52.320	187	.280		
	รวม	52.985	189			
พฤติกรรมสุขภาวะ	ระหว่างกลุ่ม	.519	2	.259	1.188	.307
	ภายในกลุ่ม	40.813	187	.218		
	รวม	41.331	189			

จากตารางที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสุขภาวะโดยรวมจำแนกตามอายุพบว่า เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมสุขภาวะโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรม สุขภาวะทางกาย จิตใจ สังคมและปัญญาไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นพฤติกรรมสุขภาวะรายด้านและโดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นพฤติกรรมสุขภาวะรายด้านและโดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา

สุขภาวะ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	P
สุขภาวะทางกาย	ระหว่างกลุ่ม	4.275	5	.855	2.304	.046*
	ภายในกลุ่ม	68.290	184	.371		
	รวม	72.566	189			

สุขภาวะทางจิตใจ	ระหว่างกลุ่ม	2.460	5	.492	1.793	.116
	ภายในกลุ่ม	50.497	184	.274		
	รวม	52.957	189			
สุขภาวะทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	3.183	5	.637	2.931	.014*
	ภายในกลุ่ม	39.956	184	.217		
	รวม	43.139	189			
สุขภาวะทางปัญญา	ระหว่างกลุ่ม	1.282	5	.256	.913	.474
	ภายในกลุ่ม	51.703	184	.281		
	รวม	52.985	189			
พฤติกรรมสุขภาวะ	ระหว่างกลุ่ม	1.757	5	.351	1.634	.153
	ภายในกลุ่ม	39.574	184	.215		
	รวม	41.331	189			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นพฤติกรรมสุขภาวะโดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมสุขภาวะโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมสุขภาวะทางกายและทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมสุขภาวะทางจิตใจและปัญญาไม่แตกต่างกัน

การทํากิจกรรมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการในทัศนะของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่ร่วมโครงการเกี่ยวกับการทํากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเด็กและเยาวชน สามารถจำแนกประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. การคัดเลือกแกนนำเยาวชนที่มาร่วมการทำงานร่วมกัน เด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการมีวิธีดำเนินการแตกต่างกัน ดังนี้

1.1 เด็กและเยาวชนที่สนใจ สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง

1.2 แต่ละหมู่บ้านเชิญชวนนักเรียนและเยาวชนที่อยู่ในชุมชน เป็นตัวแทนมาเข้าร่วมกิจกรรม

1.3 ผู้นำแต่ละหมู่บ้านหรือสมาชิก อบต. คัดเลือกนักเรียนที่อยู่ในชุมชนหมู่บ้านละ 2 คน เป็นตัวแทนมาเข้าร่วมกิจกรรม โดยสังเกตและคัดเลือกเด็กและเยาวชนที่มีภาวะผู้นำ การกล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบเข้ามาทำงานเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ มีความคิดสร้างสรรค์และมีความขยันตั้งใจ

2. การรวมตัวของกลุ่ม และการขยายกลุ่มเยาวชนที่ร่วมทำงานให้มากขึ้นและมีความหลากหลาย เด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการมีวิถีดำเนินการแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 เด็กและเยาวชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มแกนนำเยาวชนและเชิญชวนสมาชิกจากชุมชน และโรงเรียน มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน มีการชักชวนเพื่อน และประชาสัมพันธ์เพื่อให้โอกาสน้องๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ นัดกันทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอผ่านสื่อสังคม เช่น ไลน์

2.2 มีการรวมตัวกันจากการประสานงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ประชุมร่วมกับคนในหมู่บ้าน โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย เพื่อให้เข้าใจโครงการ/กิจกรรมที่จะทำโดยเด็กและเยาวชนในตำบล

2.3 ครูบังคับให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

3. กระบวนการทำงาน แบ่งงาน หรือวางแผนในการทำงานร่วมกัน

3.1 มีการประชุมวางแผนการทำงาน และมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ

3.2 แบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละบุคคล

3.3 แบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมและตรงกับประสบการณ์ที่เคยทำงานร่วมกัน รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน การวางแผนร่วมกันระหว่างสภาเด็กและเยาวชนกับพี่เลี้ยงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเยาวชน

4.1 การทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม และทำตามกระบวนการที่วางไว้

4.2 มีวิทยากรมาให้คำแนะนำ และปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาให้ความรู้ในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้การทำงานในชุมชนร่วมกัน

4.3 ตั้งใจฟังพี่เลี้ยงสั่งงาน หรือการเป็นผู้ฟังที่ดี และมีความตั้งใจ มุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อให้ผลงานออกมาดี เรียนรู้นิสัยใจคอซึ่งกันและกัน และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำหน้าที่ของตนเองให้เสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

4.4 มีการสำรวจพื้นที่ เมื่อพบปัญหา กลุ่มเด็กได้มีการนำปัญหาเหล่านั้น มาปรึกษาหารือ มีการวางแผนและแก้ไขปัญหาของแต่ละชุมชน เรียนรู้ร่วมกันผ่านการ แสดงความคิดเห็น วางแผน และแบ่งหน้าที่ร่วมกัน ฝึกการทำงานเป็นทีมโดยมีพี่เลี้ยงจาก องค์การบริหารส่วนตำบลและโค้ชให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด

5. วิธีการสร้างความต่อเนื่องในการทำงาน โดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเดิมกับการสาน งานต่อกลุ่มใหม่ และปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องในการทำงาน มีดังนี้

5.1 มีการทำงานต่อเนื่องด้วยวิธีการทำงานกับรุ่นต่อไปและมีการ ส่งต่อภาระงาน รวมถึงการต่อยอดกิจกรรมที่อยู่ในพื้นที่ การสอนวิธีการทำงาน การวาง แผนงานอย่างเป็นระบบ นำสิ่งเดิมที่เป็นต้นทุนในชุมชนมาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น ค้นหาปัจจัย ที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การทำงานของเด็กและเยาวชน

5.2 กลุ่มแกนนำรุ่นเก่าที่เคยมีประสบการณ์ในการทำงาน ได้มีการ แบ่งปันความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ ชักชวนน้องๆ มาร่วมทำกิจกรรมด้วยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ น้องๆ ได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ และการทำงานในรูปแบบ “พี่สอนน้อง”

5.3 มีการพูดคุยกัน ประชุมวางแผนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความ เข้าใจ และร่วมกันทำงานอย่างสามัคคี ปัจจัยที่จะทำให้โครงการไม่ต่อเนื่อง คือ ความคิด เห็นที่ไม่ตรงกัน อาจทำให้กิจกรรมชะงักและไม่ต่อเนื่อง และปัจจัยเรื่องงบประมาณ เด็ก ในชุมชนออกไปศึกษาต่อนอกชุมชน ต้องมีเวลาว่างที่ตรงกัน จึงต้องพูดคุย ประชุม วางแผน และทำงานให้เป็นระบบ จัดทำรายรับ รายจ่ายในการบริหารด้านการเงิน เพื่อที่จะทำให้ เห็นทุนเห็นกำไร เพื่อให้โครงการเกิดความต่อเนื่อง

5.4 การขยายฐานสมาชิกผ่านกลุ่มแกนนำเดิม และนำพวกเขา来做 กิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกลุ่มเก่าและเด็กกลุ่มใหม่ ความ ต่อเนื่องมีปัจจัยมาจากการที่การติดต่อกันบ่อย เมื่อมีโครงการใหม่ๆ เข้ามา ก็สามารถรวม กลุ่มได้ทันที

5.5 มีการติดต่อสื่อสารกันเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอแม้ไม่มีกิจกรรมก็ตาม

5.6 จัดกิจกรรมต่อเนื่องและจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมเป็นประจำ มีการศึกษาบทเรียนการทำงานจากกลุ่มสภาเด็กและเยาวชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามแผนงบประมาณและภารกิจที่กำหนดไว้ โดยมีปัจจัยด้านงบประมาณ คน พื้นที่ชุมชน และความร่วมมือเอื้อให้การดำเนินกิจกรรมเกิดขึ้นได้ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเด็ก และผู้นำในการแสดงออก กล้าพูด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ และมีทักษะในการทำงาน

5.7 ชุมชนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชน แต่อาจมีผู้ใหญ่บางคนยังไม่เข้าใจกระบวนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนจึงไม่ส่งเสริมการทำกิจกรรม

5.8 มีการรายงานผลการดำเนินกิจกรรมให้กับสมาชิกฟังอย่างต่อเนื่อง

5.9 สร้างกิจกรรมที่ทำให้น้องเกิดสำนึกเชิงบวกต่อการทำงาน จัดทำกิจกรรมที่น้อยๆ เสนอ และสอดแทรกการเรียนรู้ และการฝึกความกล้าแสดงออก การพูดในที่สาธารณะ และการฝึกทักษะในการทำงาน เปิดพื้นที่ในการลงมือปฏิบัติการจริง โดยคำนึงถึงความหลากหลาย เนื่องจากมีทั้งสมาชิกที่ศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทักษะของโค้ชต่อพฤติกรรมสุขภาพของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการระดับจังหวัด

โค้ชมีบทบาทสำคัญในการทำงาน โดยเป็นกลุ่มหลักที่รับผิดชอบในการประสานงานการทำกิจกรรมโครงการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งเด็กและเยาวชนในพื้นที่ โค้ชเป็นทีมงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำความเข้าใจเงื่อนไข ข้อจำกัดของพื้นที่หรือองค์กร ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำอย่างเข้าใจ จัดเวทีปรึกษาหารือ เพื่อหนุนเสริมการทำงาน การพิจารณาโครงการร่วมกัน ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทักษะการคิด วิเคราะห์ การวางแผนและออกแบบกระบวนการแก้ปัญหา เด็กและเยาวชน ดำเนินกิจกรรม ติดตาม หนุนเสริม รวมทั้งการถอดบทเรียนภายหลังการทำกิจกรรม

คิด แก้วคำชาติ (2561) ระบุว่า โค้ชต้องเป็นผู้ที่ชวนคิด ชวนคุยเพื่อตั้งศักยภาพทางความคิดของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือพื้นที่ออกมาให้เขารับรู้ และนำไปสู่การทำแผนปฏิบัติการ ซึ่งมีเทคนิคและกระบวนการที่หลากหลาย เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโค้ชกับกลุ่มเป้าหมาย กระตุ้นให้เกิดการคุยกันเป็นกลุ่ม ให้เครื่องมือเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์ รายงานหรือเล่าสู่กันฟัง เพื่อกระตุ้นการแสดงออก และฝึกทักษะการพูด การถาม-ตอบ เพื่อให้เกิดการคิดและแลกเปลี่ยนคำตอบ จับประเด็นสิ่งที่เด็กพูดและเสริมเติมแต่งข้อมูลได้เพื่อให้เขาเข้าใจสิ่งที่นำเสนอได้ชัดเจนขึ้น การทำกิจกรรมไม่ควรเน้นวิชาการหรือเป็นทางการ ให้เด็กลงพื้นที่จริง การออกไปสำรวจสถานที่จริง ดึงสิ่งที่เขาได้รับบอกมาว่าเห็นอะไร รู้สึกอย่างไร ประทับใจอะไร การสรุปสิ่งที่เขาได้ หรือสิ่งที่เขานำเสนอ สามารถสรุปสิ่งที่ได้ๆ นำเสนอ เพื่อต่อยอดข้อมูล ทบทวนหรือให้ข้อมูลย้อนกลับ ตรวจสอบอารมณ์ ความรู้สึก ก่อนจบกิจกรรม นัดหมายกิจกรรมครั้งต่อไป การทำกิจกรรมต้องดึงพี่เลี้ยงในพื้นที่ให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้รู้ความต้องการหรือแผนกิจกรรมของเด็กๆ

ในทัศนะของโค้ช โค้ชส่วนใหญ่ ร้อยละ 50 เห็นว่า หลังจากการทำกิจกรรมโครงการแล้ว เด็กและเยาวชนพัฒนาการพฤติกรรมสุขภาวะทางด้านจิตใจเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ร้อยละ 47.05 เห็นว่า เด็กและเยาวชนมีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาวะทางด้านร่างกาย ร้อยละ 38.23 เห็นว่า เด็กและเยาวชนมีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาวะทางด้านปัญญา และร้อยละ 29.44 เห็นว่า เด็กและเยาวชนมีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาวะทางด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนหลังการทำกิจกรรม โค้ชพบว่า มีทั้งการที่เด็กและเยาวชนได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนของตนเอง มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการทำกิจกรรม เด็กและเยาวชนมีการพัฒนาทักษะและความสามารถ เช่น การเป็นวิทยากร กล้าแสดงออก กล้าทำงานหรือกิจกรรมใหม่ๆ มีทักษะในการผลิตสื่อ เป็นแกนนำในการทำกิจกรรม มีทักษะในการทำงานเป็นทีม รู้จักการเลือกรับสื่อ ทำงานตามกระบวนการได้ เข้าใจปัญหา และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ จัดลำดับความสำคัญของงาน ร่วมมือในการทำงาน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ เรียนรู้การบริหารจัดการโครงการ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้น มองประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรมและชุมชน เรียนรู้การฝึกอาชีพและหารายได้ มีจิตอาสา วิเคราะห์ข้อมูลและนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงตนเองและชุมชนได้

สิ่งที่โค้ชเห็นว่า เด็กและเยาวชนควรได้รับพัฒนาเพิ่มเติม คือ พัฒนาการด้านสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เน้นความรับผิดชอบในการทำงาน ความกล้าแสดงออก จิตอาสา การกำหนดเป้าหมายในชีวิต การรู้เท่าทันสื่อ การใช้เครื่องมือศึกษาชุมชน การออกแบบกิจกรรม ออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การติดตามผลการทำกิจกรรม ความรู้ทางด้านเกษตร มัคคุเทศก์ การฝึกอาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล การเป็นผู้นำ และทักษะการพูด

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสุขภาวะของเด็กและเยาวชน โค้ชเห็นว่า ควรสร้างความต่อเนื่องในการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจให้พี่เลี้ยงที่เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ในการหนุนเสริมและกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาสุขภาวะด้านต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการของเด็กและเยาวชน นำข้อมูลจากเด็กและเยาวชนในพื้นที่มาร่วมกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชน เด็กและเยาวชน ติดตามผลการทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด สร้างพื้นที่และโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกัน เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทในการบริหารจัดการโครงการและการทำกิจกรรมมากขึ้น ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนศึกษาดูงานนอกพื้นที่

อภิปรายผลการศึกษา

พฤติกรรมสุขภาพของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการที่มีผลการศึกษาพฤติกรรมสุขภาพหลังการทำกิจกรรมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพรายด้านคือ สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางปัญญา และสุขภาวะทางกายอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงผลของการพัฒนาความฉลาดทางสุขภาพ (Health Literacy) ที่ทำให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมีการพัฒนาสุขภาพทุกด้านในระดับที่น่าพอใจ สามารถคิด วิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพของตนเองและชุมชน รวมทั้งสามารถสื่อสารข่าวสารความรู้ด้านสุขภาพได้

พฤติกรรมสุขภาพทางสังคมของเด็กและเยาวชนที่เห็นว่า การทำกิจกรรมทำให้มีจิตอาสาในการทำงานเพื่อผู้อื่นและเพื่อส่วนรวม ช่วยให้รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งพฤติกรรมสุขภาพทางปัญญาที่เห็นว่า การทำกิจกรรมทำให้มีความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ช่วยให้นำความรู้และประสบการณ์ในการทำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และทำให้รู้เท่าทันสื่อ สอดคล้องกับผลการศึกษาของกัลยาณี สิทธิวุฒิ (2558) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างสุขภาวะทางสังคมทำให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวกต่อการอยู่ร่วมกันเพิ่มขึ้น มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ชื่นชมกัน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น มีความพึงพอใจทำกิจกรรมกลุ่มด้วยความสุข สนุกสนานและตั้งใจทำงานด้วยความสามัคคีกัน ปรับตัวเข้ากับเพื่อนเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ด้วยความสุข และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวัฒน์ เกตุวงศา และปัญญา ชูเลิศ (2560) ว่า การสร้างความตระหนักรู้ทางสุขภาพ โดยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมตามความสนใจ ผ่านกระบวนการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับผลเสียของพฤติกรรม มีผลต่อการพัฒนาสุขภาพของเด็กและเยาวชน

พฤติกรรมสุขภาพทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่เห็นว่า การทำกิจกรรมทำให้มีความสุข ช่วยให้เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน และทำให้มีความพร้อมทางใจในการทำกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสุรียเดว ทริปาตี (2551) ที่กล่าวว่า การที่เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็กและเยาวชน ครอบครัวและชุมชนในกิจกรรมสาธารณะ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อนที่เป็น “กัลยาณมิตร” ปัจจัยเสี่ยงก็จะลดลง การสร้างกลุ่มเพื่อนที่เป็นตัวอย่างที่ดี เป็นแกนนำเยาวชนท้องถิ่น และการกระจายกิจกรรมทางเลือกให้สังคมมากขึ้น การทำกิจกรรมดีๆ ที่มาจากความคิดของเยาวชน มีผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะหรือเป็นที่ปรึกษา รวมทั้งการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณค่าของเด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาสุขภาพของเด็กและเยาวชนได้ดี

การสร้างเครือข่ายทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาเด็ก ศูนย์วิชาการและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กในระดับจังหวัด ยังทำให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัญมณี บุรณกานนท์ และคณะ (2560) ที่สรุปว่า การพัฒนาเด็กเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีการเชื่อมโยงระหว่างพันธูกรรม สิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดูอบรม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต การเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ เอื้อให้เด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะสามารถพึ่งพาตนเองทางสังคม เศรษฐกิจและการปกครองตนเองได้ ดังนั้น สถาบันการศึกษา องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ควรให้การสนับสนุนงบประมาณและสถานที่แก่เด็กเยาวชน และครอบครัว (สุริยเดว ทรีปาตี, 2551) พร้อมทั้งช่วยพัฒนาเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความชำนาญ มีทักษะ ประสบการณ์ และเทคนิควิธีการที่จะช่วยในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยสามารถนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของที่ปรึกษา บุคลากร พี่เลี้ยงของสภาเด็กและเยาวชนของสมพงษ์ จิตระดับ และสุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน (2556) ในการสร้างสมรรถภาพ 10 ด้าน ประกอบด้วย การฟังเสียงเด็กเป็น การมีส่วนร่วม จัดประชุมปรึกษาหารือ ติดตามข่าวสารข้อมูล ตีชม ให้กำลังใจ ยกย่องผลงานเด็ก ให้โอกาส เพิ่มพื้นที่ และรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล รวมทั้งส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยม 7 ด้าน คือ เข้าใจรักผูกพัน ห่มเทเอาใจใส่ ลูกหลานในชุมชน อดทนให้อภัย เสียสละอุทิศตน มีความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ นำมาใช้เป็นแนวทางในการทำงานต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชน

1. การทำกิจกรรมพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชนควรคำนึงถึงการกำหนดเวลาในการทำงานร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยเรียน มีเวลาว่างไม่ตรงกัน การกำหนดแผนการทำกิจกรรมล่วงหน้า ช่วยให้เด็กและเยาวชนจัดเวลาของตนเองให้สอดคล้องกับการทำกิจกรรม
2. เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากการประสานงาน ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมพัฒนาสุขภาวะแล้ว ยังควรวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งมีการเตรียมเด็กและเยาวชนล่วงหน้าในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรม
3. เด็กและเยาวชนยังขาดประสบการณ์ในการวางแผน การบริหารโครงการ การทำงานงบประมาณและการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีผลผลิต มีการจำหน่ายผลผลิตหรือมีการให้บริการที่เกิตรายได้ ดังนั้น จึงควรมีการเสริมความรู้แก่เด็กและเยาวชนในด้านการเงิน การบัญชี และการบริหารโครงการ

4. การทำกิจกรรมพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ควรมีการต่อยอด หรือ ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาสุขภาวะเด็กและเยาวชน พัฒนาให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน โดยมีเด็กและเยาวชนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน ศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น จะทำให้เกิดการเรียนรู้สร้างสรรค์และยั่งยืน ในชุมชนได้

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี สิทธีวฑูติ. (2558). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและกระบวนการ กลุ่มเพื่อสร้างสุขภาวะทางสังคมให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำไค้ง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. *Journal of Buddhist Studies*, 6(1): 30-43.

ปิยวัฒน์ เกตุวงศา และปัญญา ชูเลิศ. (2560). ประสิทธิภาพของต้นแบบการลดพฤติกรรม เหนื่อยง่าย และพฤติกรรมหน้าจอในวัยรุ่น. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*, 6(2) กรกฎาคม-ธันวาคม: 124-137.

สมพงษ์ จิตระดับ และสุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน. (2556). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ พัฒนาสมรรถนะระบบที่ปรึกษา ให้สถานเด็กและเยาวชนในประเทศไทย. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2551). สุขภาวะของเด็กและเยาวชน. *กุมารเวชสาร*, 15(2): 141-144.

อัญมณี บุรณกานนท์ มาติ ลิมสกุล และศิรินทร รัตน์ทองปาน. (2560). สถานการณ์เด็ก และเยาวชน: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. [ออนไลน์] ได้จาก <http://www.nicfd.cf.mahidol.ac.th/th/images/policy/policy1.pdf>. [สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2561].

Minkinen, J. (2013). The Structural Model of Child Well-Being. *Child Indicators Research*, 6(3): 547-558.

Tremblay, M.S., Colley, R.C., Saunders, T.J., Healy, G.N., and Owen, N. (2010). Physiological and health implications of a sedentary lifestyle. *Appl. Physiol. Nutr. Metab*, 35(6): 725-740.

การสัมภาษณ์

คิด แก้วคำชาติ (2561). (23 สิงหาคม 2561). สัมภาษณ์. สถาบันพัฒนาเยาวชนสืบสาน ภูมิปัญญา. อุบลราชธานี.

.....

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่แรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิง บ้านดอนสระคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

วนิดา เพ็ญชาติ¹ และวัชร ศรีคำ¹

¹ สาขาการพัฒนาลังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Email: tik97@hotmail.com

Received: September 05, 2019

Revised: November 07, 2019

Accepted: November 07, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงและเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพในครอบครัวของแรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิง ในหมู่บ้านดอนสระคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 8 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงเกิดจากปัจจัยผลักดันจากพื้นที่ต้นทาง ได้แก่ การมีรายได้น้อย ครอบครัวมีภาระหนี้สิน การว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว ขนาดของครอบครัวที่ใหญ่ มีเครือข่ายทางสังคมของแรงงานและค่านิยมการย้ายถิ่นตามฤดูกาล ส่วนปัจจัยดึงดูดจากพื้นที่ปลายทาง พบว่า แรงงานมีรายได้และสวัสดิการที่ดี เป็นโอกาสในการทำงานของผู้หญิงสำหรับปัจจัยที่อยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทางคือ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่ำ มีระยะเวลาและขั้นตอนในการย้ายถิ่นไปทำงานที่ไม่มาก และปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพโสด สมรส และหย่าร้างที่เป็นปัจจัยทำให้ผู้หญิงมีการเคลื่อนย้ายถิ่นไปเป็นแรงงานรับจ้างได้

การเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยทำให้ผู้หญิงมีบทบาทใหม่ในครอบครัว ได้แก่ บทบาทการหารายได้เลี้ยงครอบครัว การตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว การสร้างโอกาสทางการศึกษาของบุตรหลาน และการสร้างสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว ส่วนสถานภาพของผู้หญิงในครัวเรือนก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น คือ ได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัวมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องสำคัญที่มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ได้รับการชื่นชมยกย่องจากคนในครอบครัวที่ทำให้ครอบครัวมีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: แรงงานผู้หญิง แรงงานรับจ้างตัดอ้อย อุบลราชธานี

Influential Factors of Being Female Sugar Cane Workers in Donsakham Village, Srimuangmai District, Ubon Ratchathani Province

Wanida Penchalee¹, Watcharee Srikham¹

¹ Social Development Program, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

Email: tik97@hotmail.com

Received: September 05, 2019

Revised: November 07, 2019

Accepted: November 07, 2019

Abstract

This study purports to study factors that influence being female sugar cane harvesting wage labors and study role and status changes within their family of 8 female sugar cane labors who live in Donsakham village, Srimuangmai district, Ubon Ratchathani province by purposive sampling. The study is a qualitative research. Data were collected by in-depth interviews and non-participant observations.

Results reveal that the influential factors of being the female sugar cane harvesting labors are pushed by original factors which include low income, familial debts, being unemployed after paddy harvesting season ended, sizable family, having labor social networks, and seasonal immigration values. The pulling factors from the destinations consist of sufficient income and proper welfare and the job is a work opportunity for women. Some factors are between the original factors and destination factors. Those are supports from their families, low costs, period of time of immigrating is not too long and procedures are not overly complicated, and personal factors such as age, education, marriage statuses- single, married, and divorced are the factors that could influence women to immigrate and become the sugar cane wage labors.

As the sugar cane harvesting labors, women achieve some new roles in their families such as a bread winner, a decision maker, providing educational opportunity for their children, and uplifting their family wellbeing. In terms of their familial status, they are also directed to positive changes which mean that they acquire more acceptance from their family members

especially in decision making on important issues. They gain equity and equality as well as they are complimented by the family members when they could gain income. They thus elevate their family wellbeing.

Keywords: Female workers, Sugar cane workers, Ubon Ratchathani

บทนำ

การย้ายถิ่นภายในประเทศไทยนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นติดต่อกันมาเป็นเวลานานและเกิดขึ้นได้ทั่วไป ซึ่งมีทั้งการย้ายถิ่นในลักษณะที่ถาวรและชั่วคราว รวมไปถึงการย้ายถิ่นตามฤดูกาลด้วยส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองเป็นหลักเพื่อหางานทำ อันเป็นผลมาจากการพัฒนาและความเจริญเติบโตที่ไม่สมดุลระหว่างเมืองกับชนบท ตลอดจนการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละพื้นที่ด้วย (ปรีชา คุวินพันธ์, 2545: 19) ซึ่งหากพิจารณาถึงกลุ่มประชากรที่มีการย้ายถิ่นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของประชากรหรือแรงงานที่อยู่ในชนบทที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และโดยส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นแรงงานชายที่เป็นผู้ย้ายถิ่นออกไปทำงานนอกหมู่บ้านเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว

การย้ายถิ่นตามฤดูกาล เกิดขึ้นเมื่อมีการว่างงานนอกฤดูกาลเกี่ยวกับผลผลิตข้าวเสร็จ หรือเมื่อพ้นจากฤดูกาลทำงานในไร่นาในช่วงระยะเวลา 3-6 เดือน เช่นเดียวกันที่ส่วนใหญ่แรงงานที่ย้ายถิ่นตามฤดูกาลมักจะเป็นแรงงานหญิงสาวชนบทอีสานที่ทำอาชีพในภาคเกษตรกรรม โดยสาเหตุของการที่ผู้หญิงออกไปขายแรงงานต่างถิ่นนั้นก็มียุทธศาสตร์ด้วยกัน เป็นต้นว่า ผลจากนโยบายของรัฐบาลที่บิดเบือนเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะการที่รัฐให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการในเขตเมืองมากกว่าการสนับสนุนภาคเกษตรอย่างจริงจัง ตลอดจนความจำเป็นของครอบครัวที่จะสามารถทำให้ครอบครัวดำรงอยู่ต่อไปได้ ประกอบกับตลาดแรงงานเองก็มีความต้องการแรงงานผู้หญิงเพิ่มมากขึ้น เพราะงานในส่วนนี้เป็นงานที่ไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะหรือความชำนาญเฉพาะแต่อย่างใด และส่วนใหญ่เป็นงานในลักษณะชั่วคราว ไม่มั่นคง แต่สร้างรายได้ที่สูงกว่าอาชีพที่ทำอยู่ (วาริณี บุญชะลิกษี, 2540: 64)

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงต้องยอมออกจากบ้านมาทำงานช่วยสามีหาเลี้ยงครอบครัว (Kiso, 2550: 212; ขวัญชนก สันฐาน, 2554: 18) ผู้หญิงในหมู่บ้านส่วนใหญ่ที่ย้ายถิ่นนั้นเป็นผู้หญิงที่ผ่านการสมรสและมีครอบครัวแล้ว มีภาระต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น เช่น การมีภาระที่ต้องส่งเสียลูกเรียนหนังสือ รวมไปถึง

ภาระค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นตามค่านิยมการบริโภคที่ทันสมัย แม้ว่าการมีส่วนในการได้ช่วยเหลือครอบครัวหารายได้ของผู้หญิงจะเกิดผลดีในทางเศรษฐกิจของครัวเรือน แต่ในด้านสังคมวัฒนธรรมกลับพบว่า ผู้หญิงที่ย้ายถิ่นนั้นเริ่มมีความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกับคนในครอบครัวและชุมชน เนื่องจากผู้หญิงในสังคมหมู่บ้านอีสานนั้นกล่าวได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของคนบ้านหรือในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของการเป็นแม่ที่ต้องดูแลลูก และบทบาทของภรรยาที่ต้องดูแลสามีและดูแลความเป็นอยู่ในครอบครัว ต้องซักผ้า กวาดบ้าน ทำอาหาร แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้หญิงย้ายถิ่นไปทำอาชีพอื่นยังได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนว่า เป็นลูกสาวดีมีความกตัญญูต่อพ่อแม่และครอบครัว

กรณีของหมู่บ้านดอนสระคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้มีการย้ายถิ่นตามฤดูกาลไปเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการย้ายถิ่นชั่วคราวตามฤดูกาล ซึ่งแต่เดิมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายที่มักจะมี การย้ายถิ่นไปทำงานตัดอ้อย แต่ปัจจุบันก็มีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่มีการย้ายถิ่นไปทำงานตัดอ้อยในช่วงหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว ประมาณเดือนธันวาคมถึงเมษายนของทุกปี ผู้หญิงหลายคนเดินทางไปใช้แรงงานกับสามี และมีผู้หญิงบางส่วนที่เดินทางไปใช้แรงงานร่วมกับญาติพี่น้องหรือลูกหลานในครอบครัว ตลอดจนกรณีผู้หญิงที่เดินทางไปใช้แรงงานกับเพื่อนในหมู่บ้านเดียวกัน แต่เนื่องจากลักษณะของงานตัดอ้อยถือเป็นงานที่เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่า เพราะต้องอาศัยแรงกำลังกายในการทำงานอย่างหนัก ตากแดด ตากลม การกินอยู่แบบลำบาก การใช้จ่ายก็ต้องประหยัดมากกว่าตอนที่อยู่บ้าน ตลอดจนการต้องเผชิญกับความเจ็บป่วย ซึ่งเกิดขึ้นได้ง่ายกับผู้หญิง อีกทั้งต้องเผชิญกับความไม่ปลอดภัย ซึ่งปัญหาที่พบบ่อยก็คือเรื่องขู่สาว จึงเป็นที่น่าสนใจว่า เหตุใดผู้หญิงเหล่านี้จึงเลือกที่จะเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อย ซึ่งถือว่าเป็นงานที่หนักต้องใช้แรงกำลังกายอย่างมาก อีกทั้งยังมีทางเลือกในการทำอาชีพอื่นอยู่ไม่น้อย เช่น การรับจ้างเย็บผ้า เป็นพี่เลี้ยงเด็ก เป็นแม่บ้าน ปลูกพืช ซึ่งถือเป็นงานที่ผู้หญิงมีความถนัดกว่า และเมื่อผู้หญิงเหล่านี้ก้าวเข้ามามีบทบาทในฐานะแรงงานนั้นได้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของบทบาทและสถานภาพในครัวเรือนอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงบ้านดอนสระคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพในครอบครัวของแรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิง บ้านดอนสระคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการศึกษา

พื้นที่ในการศึกษาคือหมู่บ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรในการวิจัย คือ แรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิงในหมู่บ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมดจำนวน 26 คน กลุ่มตัวอย่างคือ แรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิง จำนวน 8 คน ที่มีสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการศึกษา

บ้านดอนสระคำ ตำบลลาดควาย อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กตั้งมานานมากกว่า 150 ปี อพยพครัวเรือนมาจากหมู่บ้านใกล้เคียงกันมาตั้งถิ่นฐานที่หมู่บ้านแห่งนี้ในปัจจุบันเพื่อบุกเบิกที่ดินทำกินใหม่ ห่างจากตัวอำเภอสรีเมืองใหม่ 3 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 80 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2556 มีประชากรทั้งหมด 505 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 129 ครัวเรือน เป็นเพศชาย 185 คน และเพศหญิง 320 คน โดยแต่ละครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 80,000 บาทต่อปี (คณะกรรมการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอ, 2556: 16) ในอดีตชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ปลูกข้าวเหนียวเพื่อบริโภคโดยเน้นการใช้แรงงานในครัวเรือน ทั้งแรงงานคนและแรงงานสัตว์เป็นสำคัญ เครื่องมือในการทำนาก็จะมีเพียงจอบ คราด ไถ และมีดพร้าเท่านั้นที่ได้ทำขึ้นใช้เองและซื้อจากท้องถิ่นใกล้เคียง พันธุ์ข้าวที่ใช้สำหรับการปลูกเป็นพันธุ์ที่ได้มาจากการคัดเลือกพันธุ์ข้าวไว้ด้วยตนเอง สามารถทำนาได้เพียงปีละครั้ง เพราะต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว พื้นที่หมู่บ้านไม่มีแม่น้ำหรือระบบชลประทาน ทำให้ชาวบ้านไม่มีน้ำเพียงพอที่จะใช้ทำการเกษตรได้ และหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวชาวบ้านมักจะประสบกับปัญหาความแห้งแล้ง (คำจัน ไชยโกฏิ, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2557)

ปัจจุบันชาวบ้านการทำเกษตรแบบสมัยใหม่ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ทั้งรถไถนาเดินตาม รถแทรกเตอร์ รถดำนารถเกี่ยวข้าว มีการใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลงเพื่อเพิ่มผลผลิตให้ได้ในปริมาณมากบนผืนดินที่จำกัด ทำให้ต้องกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ จึงทำให้แทบทุกครัวเรือนต้องประสบกับปัญหานี้สินหมุนเวียน (บังอร สีหนาม, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2557) ชาวบ้านหารายได้จากหลากหลายทางในรูปแบบต่างๆ เช่น การปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ มันสำปะหลังและยางพารา รวมถึงการออกไปทำงานรับจ้างย้งที่ต่างๆ ทั้งการรับจ้างในภาคการเกษตร เช่น การรับจ้างไถนา ดำนานา ใส่ปุ๋ยในนาข้าว เกี่ยวข้าว รับจ้างปลูกพืช ตัดไม้ (เกสร สารุพันธ์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2557) และตัดหญ้าและการรับจ้างนอกภาคการเกษตร เช่น การรับจ้างก่อสร้าง ย้ายถิ่นไปทำงานรับจ้างต่างจังหวัดหลังฤดูกาล

ทำนาหรือหลังจากที่เก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ ชาวบ้านบางรายย้ายถิ่นไปทำงานตลอดทั้งปีและจะกลับมาบ้านเฉพาะในช่วงวันหยุดเทศกาลเท่านั้น เมื่อถึงฤดูทำนาผู้ย้ายถิ่นจะส่งเงินกลับมาให้กับครอบครัวเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหรือส่งกลับมาทุกเดือน (อ่อน คุณทา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2557) การเคลื่อนย้ายถิ่นไปทำงานในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงานไปรับจ้างตามไร่เกษตรในต่างจังหวัด โดยเฉพาะงานรับจ้างตัดอ้อย ซึ่งถือเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานตามฤดูกาล โดยจะไปในช่วงหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวเสร็จ ในประมาณช่วงเดือนธันวาคมถึงเมษายนของทุกปี แรงงานในหมู่บ้านทั้งชายและหญิงเดินทางไปทำงานตัดอ้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในวัยที่มีครอบครัวแล้วที่ได้เดินทางไปทำงานรับจ้างตัดอ้อยนี้ ซึ่งบางครอบครัวก็ไปทั้งพ่อ แม่ ลูก บางครอบครัวก็ไปเฉพาะพ่อแม่ หรือเฉพาะลูกหลานที่ได้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปทำงาน และเมื่อถึงฤดูกาลทำนาชาวบ้านก็จะกลับมาเยี่ยมหมู่บ้านเพื่อทำนาเช่นเดิม

“งานตัดอ้อยมันดีตรงที่ว่าเราได้ทำงานทุกวัน แล้วเงินก็ได้ทุกวันเหมือนกัน จะทำมากทำน้อยก็ขึ้นอยู่กับตัวเราเอง แต่ถ้าเราทำมากก็จะได้เงินมาก ทำน้อยก็จะได้เงินน้อยถึงงานจะหนักแต่มันคุ้มกับค่าจ้างที่ได้ ก็ดีกว่าไปทำงานอย่างอื่นที่เคยไปทำมา ต้องไกลบ้าน ไกลลูกหลาน ไปในเวลานานๆ แล้วค่าจ้างก็ยังได้น้อยอีก” (เกสร สารุพันธ์, สัมภาษณ์)

การไปทำงานรับจ้างตัดอ้อยของชาวบ้านในช่วงแรก ทำงานหลายพื้นที่ ทั้งที่จังหวัดชลบุรี กาญจนบุรี เพชรบูรณ์ ประจวบคีรีขันธ์ พิษณุโลก และกำแพงเพชร ในปัจจุบันชาวบ้านส่วนมากไปตัดอ้อยที่จังหวัดกำแพงเพชร โดยจะมีเถ้าแก่มารับแรงงานตัดอ้อยถึงหมู่บ้าน รวมถึงแรงงานจากหมู่บ้านต่างๆ มีการสร้างแรงจูงใจให้เบิกเงินล่วงหน้า ซึ่งถือเป็นการวางมัดจำไว้ก่อน แล้วจึงเดินทางไปทำงานตัดอ้อยใช้หนี้ที่หลัง ซึ่งนับเป็นวงจรชีวิตที่วนเวียนอยู่เช่นนี้ในทุกๆ ปี แต่ยังมีชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้เข้าร่วมการเป็นแรงงานตัดอ้อยแบบมีพันธะสัญญา นี้ เพราะมองเห็นถึงปัญหาที่จะตามมา หลายครอบครัวได้เงินมาช่วยเหลือจนเจือครอบครัว มีเงินก้อนกลับบ้านคนละ 10,000-30,000 บาท จากการตัดอ้อยในช่วงประมาณ 5 เดือน ใช้เงินต่อเติมบ้าน ดาวน์รถมอเตอร์ไซด์ บางครอบครัวไปกันหลายคนก็จะได้เงินกลับมาจำนวนมาก ประมาณ 40,000-50,000 บาท แต่ก็ต้องยอมแลกกับการกินอยู่ที่ลำบาก การใช้จ่ายก็ต้องประหยัดมากกว่าอยู่ที่บ้าน แต่มีบางรายที่ไม่ได้อะไรเลย ได้เงินมาแล้วก็ต้องเอาไปใช้หนี้เงินกู้ หลายคนที่สุดยเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์จากการพนันและการดื่มกิน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิง

ระยะแรกของการย้ายถิ่นไปทำงานรับจ้างตัดอ้อยของชาวบ้านดอนสระคำ เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2523 เดินทางไปทำงานตัดอ้อยในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ ประมาณช่วงเดือนธันวาคมถึงเมษายนของทุกปี ผู้หญิงหลายคนเดินทางไปใช้แรงงานกับสามี และมีผู้หญิงบางส่วนที่เดินทางไปใช้แรงงานร่วมกับญาติพี่น้องหรือลูกหลานในครอบครัวเดียวกัน ตลอดจนกรณีผู้หญิงที่เดินทางไปใช้แรงงานกับเพื่อนในหมู่บ้าน แรงงานทั้งหมด 61 คน เป็นเพศชาย 35 คน และเพศหญิง 26 คน จากประชากรของหมู่บ้านทั้งหมด 505 คน และเมื่อถึงฤดูกาลทำนาชาวบ้านก็จะกลับมายังหมู่บ้านเพื่อทำนา ซึ่งการย้ายถิ่นไปเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงมีปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1. ปัจจัยผลักดันจากพื้นที่ต้นทาง

1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวแรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิง

ในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่ในทุกๆ ปีหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวกลับต้องประสบกับปัญหาความแห้งแล้ง ประกอบกับพื้นที่หมู่บ้านไม่มีแม่น้ำสายใหญ่ๆ ไหลผ่านหรือระบบชลประทาน จึงทำได้เพียงปีละครั้ง ผลผลิตจากไร่นามีราคาตกต่ำจากการถูกกดราคาข้าวซึ่งสวนทางกับต้นทุนการผลิตที่สูงมากขึ้นในทุกปี จึงทำให้รายได้จากการขายข้าวนี้ค่อยๆ ลดลงไปด้วย ประกอบกับผู้หญิงที่ไปทำงานตัดอ้อยส่วนใหญ่ยังไม่มั่งคั่งเป็นของตนเอง ยังคงใช้ประโยชน์จากที่ทำกินของพ่อแม่โดยร่วมออกค่าใช้จ่ายในการทำนาและแบ่งผลผลิตจากการทำนากับพี่น้องคนอื่นๆ จึงทำให้รายได้จากการทำนาค่อนข้างน้อย และถึงแม้จะมีบางส่วนที่พ่อแม่ได้จัดสรรที่ทำกินให้เรียบร้อยแล้วโดยมีสิทธิถือครองที่ดินทำกินประมาณเฉลี่ยครอบครัวละ 5-10 ไร่ โดยมีรายได้จากการขายผลผลิตข้าวเฉลี่ย 30,000-40,000 บาทต่อปี ซึ่งรายได้ส่วนนี้ก็ถือว่ายังน้อยอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือนตลอดทั้งปีที่มีมากขึ้นตามขนาดของครอบครัว จึงทำให้แต่ละครอบครัวจำเป็นต้องหารายได้จากหลากหลายทางเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอดต่อไปได้ ทั้งการหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ มันสำปะหลังและยางพารา และการเลือกที่จะออกไปทำงานรับจ้าง ทั้งการรับจ้างในภาคการเกษตรซึ่งอัตราค่าจ้างก็ขึ้นอยู่กับความต้องการแรงงานในชุมชนว่ามีสูงหรือไม่ และขึ้นกับฤดูกาลของกิจกรรมนั้นๆ ด้วยว่าช่วงนั้นทำอะไร เช่น ช่วงไถ หว่านดำ หรือช่วงเก็บเกี่ยว ซึ่งงานก็จะมามากในช่วงฤดูทำนาเท่านั้น แต่หลังจากนั้นก็ว่างงาน

ส่วนการรับจ้างนอกภาคเกษตรมีทั้งการไปทำงานแบบตลอดทั้งปีซึ่งจะกลับมาบ้านเฉพาะในช่วงวันหยุดเทศกาลเท่านั้น แต่การเคลื่อนย้ายถิ่นในลักษณะนี้ก็ยังคงไม่เป็นที่นิยมกันมากนักของผู้หญิงในหมู่บ้าน เพราะมีความจำเป็นที่จะต้องมีการหาเลี้ยงชีพเข้าสู่งานต่างๆ ด้วย เช่น การมีญาติพี่น้องหรือเพื่อนที่เคยทำงานนั้นๆ อยู่เป็นผู้แนะนำงาน

แต่การไปทำงานแบบตามฤดูกาลเป็นที่นิยมกันอย่างมากของผู้หญิงและคนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน เพราะเป็นการไปทำงานในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น โดยเฉพาะการไปทำงานรับจ้างตัดอ้อย ผู้หญิงในหมู่บ้านส่วนใหญ่เลือกที่จะไปทำงานตัดอ้อย เพราะมีภาระงานในบ้านที่มากและความจำเป็นที่จะต้องเลี้ยงดูลูก และพ่อแม่ จึงทำให้การไปทำงานในช่วงระยะเวลาสั้นๆ นี้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงในหมู่บ้านสามารถทำได้ เมื่อถึงฤดูกาลทำนาก็สามารถกลับมายังหมู่บ้านเพื่อทำนาได้ การไปทำงานตัดอ้อยก็ทำให้ผู้หญิงหลายคนได้เงินกลับมาช่วยเหลือจนเจือครอบครัว มีเงินกลับบ้านคนละ 10,000-30,000 บาท บางครอบครัวไปกันหลายคนก็จะได้เงินกลับมาจำนวนมาก ประมาณ 40,000-50,000 บาท จากการตัดอ้อยประมาณ 5 เดือน

1.2 ภาระหนี้สินของครอบครัว แรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิงทุกคนมีภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ โดยเฉพาะเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ซึ่งถือเป็นแหล่งเงินกู้รายใหญ่ของชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะนำไปใช้เงินทุนในกิจกรรมไร่ นา และใช้เงินทุนในการทำอาชีพเสริมอื่นๆ ควบคู่ไปกับการทำนา เช่น ปลูกยางพารา ปลูกมันสำปะหลัง หรือนำมาซื้อสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย ตลอดจนนำไปใช้ในการชำระหนี้สินที่กู้ยืมมาจากแหล่งกู้ยืมอื่นๆ ด้วย เช่น เงินกู้จากกลุ่มสหกรณ์ เงินกู้จากกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และเงินกู้นอกระบบ ซึ่งการกู้ส่วนใหญ่ก็มักจะต้องใช้ โฉนดที่ดิน และทรัพย์สินต่างๆ ของครอบครัวเป็นหลักประกันในการกู้ ซึ่งนอกจากภาระหนี้สินที่มาจากจากการกู้ยืมเงินแล้ว ครอบครัวแรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิงยังมีภาระหนี้สินค่าจ้างรถไถรถเกี่ยวข้าว ค่าจ้างคนเกี่ยวข้าว ค่าปุ๋ย และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ด้วย จึงทำให้ทุกครัวเรือนต้องประสบกับปัญหาหนี้สินหมุนเวียนเช่นนี้

นอกจากนั้นยังมีภาระหนี้สินที่มาจาก การเบิกเงินตัดอ้อยล่วงหน้าอีกด้วย ชาวบ้านบางครัวเรือนที่ไปทำงานตัดอ้อยมีการเบิกเงินจากตัวแทนนายหน้าหาคนงานในหมู่บ้าน เพื่อนำเงินนั้นมาใช้จ่ายก่อนแล้วค่อยเดินทางไปทำงานตัดอ้อยใช้หนี้ที่หลัง ซึ่งการที่ขอเบิกเงินก่อนไปทำงานนั้นก็ไม่ได้มีข้อกำหนดว่าวงเงินที่เบิกได้ต้องไม่เกินเท่าใด แต่ทั้งนี้ก็เชื่อว่าจะสามารถเบิกได้เท่าจำนวนที่ตนเองต้องการ เพราะจะต้องผ่านการพิจารณาจากตัวแทนนายหน้าหาคนงานในหมู่บ้านก่อนในส่วนของพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยของแต่ละคนเพื่อที่จะมั่นใจได้ว่าบุคคลนั้นๆ จะสามารถทำงานใช้หนี้ได้จนครบจำนวนเงินที่ได้มีการเบิกล่วงหน้าไปแล้ว

1.3 การว่างงานหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว แรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิงในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นหลัก และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจ และการทำงานรับจ้างต่างๆ เป็นอาชีพเสริมในชุมชน แต่เนื่องจากการทำนายังเป็นการทำนาโดยอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ทำให้สามารถทำนาได้เพียงปีละครั้ง และการรับจ้างส่วนใหญ่

เป็นการรับจ้างในภาคเกษตรโดยเฉพาะในช่วงฤดูการทำนา เมื่อหมดฤดูฤดูกาลเกิดปัญหาการว่างงาน ประกอบกับปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีและเครื่องทุ่นแรงเข้ามาใช้ในกระบวนการเพาะปลูกมากขึ้น ทำให้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมในไร่นาลดลง และชาวบ้านมีเวลาว่างเพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถย้ายถิ่นไปทำงานในพื้นที่ไกลบ้านได้ ซึ่งงานรับจ้างตัดอ้อยก็เป็นงานที่สามารถทำได้หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จพอดี งานสามารถทำได้ในทุกวัน ส่วนรายได้ก็สามารถเบิกมาใช้จ่ายก่อนได้ด้วย

1.4 ครอบครัวขนาดใหญ่ ครอบครัวของแรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิงส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบไปด้วย ตา ยาย หรือ ปู่ ย่า พ่อ แม่ และลูก หลาน ส่วนครอบครัวเดี่ยวที่มีเพียงพ่อแม่ลูกนั้นมีไม่มากนัก ซึ่งการมีขนาดของครอบครัวที่ใหญ่หรือมีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากนั้น ทำให้ผู้หญิงต้องออกมาทำงานรับจ้างนอกบ้านเหมือนสามีหรือคนอื่นๆ ในครอบครัว เพราะความจำเป็นของครอบครัวที่เมื่อมีสมาชิกที่มาก มีภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น จึงมีจำเป็นที่จะต้องหารายได้จากหลายทางเพื่อมาจุนเจือครอบครัว

1.5 เครือข่ายทางสังคมของแรงงาน ความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านที่เป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เป็นที่พี่น้องกัน มีความรู้จักมักคุ้นกันดี ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่ตลอด ประกอบกับการเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ซึ่งเมื่อใครทำอะไรที่ไหนก็มักจะเป็นที่ทราบกันไปทั่วทั้งหมู่บ้าน การไปทำงานตัดอ้อยของคนในชุมชนที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่ถ้ำแกจดี ดุแลดี ยามเจ็บไข้ได้ป่วยก็พาไปโรงพยาบาล ที่อยู่อาศัยก็ดี คนที่ไปตัดอ้อยเป็นญาติพี่น้องกันทั้งนั้น รู้จักมักคุ้นกันดีอยู่แล้ว และที่สำคัญคือรายได้ ไม่ถูกกดค่าแรงเหมือนพื้นที่อื่นๆ ที่เคยไปมา จึงชักชวนเพื่อนบ้านและญาติสนิทไปตัดอ้อยในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งการติดต่อชักชวนจากนายหน้าในหมู่บ้านที่หาคนงานไปตัดอ้อยด้วย

1.6 ค่านิยมการย้ายถิ่นตามฤดูกาลของคนในชุมชน ชาวบ้านมีค่านิยมของการย้ายถิ่นไปทำงานหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งผู้ไปทำงานนอกบ้านหารายได้มาเลี้ยงคนในครอบครัวได้จะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี มีความกตัญญูเพราะสามารถเลี้ยงดูพ่อแม่ได้ ผู้หญิงก็มักจะถูกคาดหวังมากเป็นพิเศษเช่นกันว่า จะต้องเป็นทั้งผู้ดูแลและเป็นผู้หาเลี้ยงพ่อแม่ของตนเองด้วยเช่นกัน แต่ด้วยภาระงานในบ้านที่มากของผู้หญิงที่จะต้องเลี้ยงดูลูก ดูแลลูก ดูแลสามี ดูแลพ่อแม่ ตลอดจนดูแลในเรื่องการกินอยู่ของครอบครัว จึงทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่สามารถย้ายถิ่นไปทำงานแบบระยะยาวได้ ดังนั้น การย้ายถิ่นไปทำงานในช่วงระยะเวลาสั้นๆ หรือการย้ายถิ่นตามฤดูกาล การไปเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยจึงเป็นสิ่งที่ผู้หญิงในหมู่บ้านสามารถทำได้โดยไม่กระทบกับหน้าที่งานในบ้านมากนัก เป็นงานที่ไปทำในช่วงสั้นๆ หลังฤดูเก็บเกี่ยว

2. ปัจจัยดึงดูดจากพื้นที่ปลายทาง

2.1 รายได้และสวัสดิการที่จะได้รับ งานตัดอ้อยเป็นงานที่สามารถทำได้ทุกวัน ส่วนรายได้ก็จะขึ้นอยู่กับจำนวนมัดที่ตัดได้ในแต่ละวัน และยังสามารถเบิกค่าแรงได้ในขณะที่ยังทำงานอยู่ด้วย มีที่พักอาศัยฟรีจ่ายเพียงค่าน้ำค่าไฟ และหากเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยในขณะการทำงาน เจ้าแก็งจะเป็นผู้ดูแลทุกอย่าง ตั้งแต่พาไปโรงพยาบาลและจ่ายค่ารักษาให้ฟรีอีกด้วย จึงทำให้ผู้หญิงหลายคนได้เงินกลับมาช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว มีเงินกลับบ้านคนละ 10,000- 30,000 บาท

2.2 โอกาสในการทำงานของผู้หญิง นอกจากความจำเป็นที่ต้องกินต้องใช้จ่ายในครอบครัวแล้ว ส่วนหนึ่งยังเป็นความต้องการแสวงหาโอกาสในการทำงานใหม่ๆ ของผู้หญิงที่จะสามารถทำให้ตนเองและครอบครัวดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งการใช้แรงงานอย่างหนักเพื่อแลกกับเงินจำนวนมากจึงยากที่จะปฏิเสธ

3. ปัจจัยที่อยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง

3.1 การได้รับการสนับสนุนของครอบครัว การที่ผู้หญิงจะสามารถไปทำงานตัดอ้อยได้นั้น ส่วนใหญ่มักจะต้องได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว เนื่องจากงานตัดอ้อยเป็นงานที่หนัก อาศัยเพียงกำลังร่างกาย ซึ่งเป็นงานที่อาจจะเหมาะสมกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่การไปทำงานพร้อมกับคนในครอบครัว ทำให้ผู้หญิงมีความมั่นใจ และทนต่อการทำงานหนักได้

3.2 ค่าใช้จ่าย ระยะเวลา และขั้นตอนในการย้ายถิ่นไปทำงาน การย้ายถิ่นไปทำงานตัดอ้อยไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานและเดินทางกลับมายังหมู่บ้านเพราะเจ้าแก็งไร้อ้อยเอารถมารับและส่งถึงหมู่บ้าน รวมไปถึงการมีระยะเวลาและขั้นตอนการย้ายถิ่นที่ใช้เวลาไม่มากเกินไป เป็นการทำงานในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ประมาณ 4-5 เดือน ก็ได้กลับบ้านมาอยู่กับครอบครัวแล้ว จึงทำให้ผู้หญิงในหมู่บ้านเลือกที่จะเป็นแรงงานตัดอ้อย

4. ปัจจัยส่วนบุคคล

4.1 อายุ ผู้หญิงที่ไปทำงานตัดอ้อยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 28-51 ปี ซึ่งผู้หญิงที่มีอายุมากมีทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่นน้อยลง อาชีพตัดอ้อยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของอายุ จะอายุมากหรืออายุน้อยก็สามารถทำอาชีพนี้ได้ จึงทำให้ผู้หญิงในหมู่บ้านเลือกที่จะทำอาชีพตัดอ้อย

4.2 ระดับการศึกษา ผู้หญิงในหมู่บ้านที่ไปทำงานตัดอ้อยส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีบางส่วนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจาก

ในอดีตที่ชาวบ้านยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษามากนัก อีกทั้งทางบ้านก็มีฐานะยากจน ประกอบกับในหมู่บ้านที่ไม่มีโรงเรียน ต้องเดินทางไปเรียนในโรงเรียนอีกหมู่บ้านหนึ่ง และผู้หญิงก็มักจะถูกสอนให้คิดว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือให้จบสูงๆ เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ เพราะหน้าที่การหารายได้เลี้ยงครอบครัวเป็นของผู้ชาย แต่ผู้หญิงจะถูกฝึกเกี่ยวกับการบ้านการเรือนมากกว่า ซึ่งตรงกันข้ามกับในปัจจุบันที่การทำงานนั้นกลับต้องการแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถ จึงทำให้ผู้หญิงมีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อย งานตัดอ้อยไม่ได้มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดของระดับการศึกษา ซึ่งทุกคนสามารถทำอาชีพนี้ได้

4.3 สถานภาพการสมรส ผู้หญิงในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีบทบาทภาระหน้าที่ต่อคนในครอบครัว การหารายได้เลี้ยงครอบครัวเป็นบทบาทหน้าที่ของทุกคนในครัวเรือน ไม่ใช่บทบาทของผู้ชายฝ่ายเดียวเช่นในอดีต การย้ายถิ่นไปทำงานในพื้นที่ไกลบ้านนั้น ผู้หญิงที่ยังโสดก็ต้องย้ายถิ่นไปทำงานเช่นกัน ผู้หญิงโสดก็มีบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูพ่อแม่ของตนเอง ซึ่งลูกผู้หญิงส่วนใหญ่ก็มักจะถูกคาดหวังมากเป็นพิเศษว่าจะต้องเป็นผู้ดูแลและหาเลี้ยงพ่อแม่ของตนเองให้ดีที่สุด ทั้งการดูแลงานในบ้านและการออกไปทำงานนอกบ้านด้วยเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ส่วนผู้หญิงที่สมรสแล้วมีภาระต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ทั้งภาระส่งเสียลูกเรียนหนังสือ รวมไปถึงภาระค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในครอบครัวที่เพิ่มขึ้นตามค่านิยมการบริโภคที่ทันสมัย จึงทำให้ผู้หญิงที่อยู่ในวัยของมีครอบครัวจำเป็นต้องย้ายถิ่นไปทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการจำยอม และดิ้นรนทำทุกสิ่งอย่างเพื่อประคับประคองให้ครอบครัวของตนเองอยู่รอดให้ได้

นอกจากนี้ ผู้หญิงที่ตัดสินใจย้ายถิ่นไปทำงานตัดอ้อยส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาการหย่าร้างในครอบครัว ที่มีกเกิดจากความไม่เข้าใจกันและการขาดความรับผิดชอบของผู้ชายที่เป็นสามี ทำให้ครอบครัวแตกแยก ซึ่งเมื่อเกิดการหย่าร้างแล้วก็มักขาดรายได้ในบางส่วนของครอบครัวไป ทำให้ผู้หญิงต้องแบกรับภาระในการทำงานหารายได้เลี้ยงครอบครัวของตนเองเพียงคนเดียว

การเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพในครัวเรือนของแรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิง

1. การเปลี่ยนแปลงบทบาท การย้ายถิ่นไปทำงานก็ทำให้ผู้หญิงได้มีบทบาทใหม่เพิ่มขึ้นมาในครอบครัว โดยเฉพาะบทบาททางเศรษฐกิจในครัวเรือนซึ่งแต่เดิมที่ผู้หญิงจะมีเพียงแค่บทบาทงานในครัวเรือนและงานในไร่นาเท่านั้น และจากการที่ผู้หญิงได้เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจในครัวเรือน มีส่วนร่วมในการหารายได้หรือช่วยแบ่งเบาภาระด้านรายได้ของครอบครัวนั้นก็ทำให้ผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทในครอบครัว ดังนี้

1.1 บทบาทในการหารายได้เลี้ยงครอบครัว การเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในการหารายได้เลี้ยงครอบครัวมากขึ้น ครอบครัวสามารถพึ่งพารายได้จากการทำงานของหญิง หลายครอบครัวที่พึ่งพิงรายได้จากหญิงที่ไปทำงานอย่างเดียว เนื่องจากในครอบครัวมีเพียงผู้สูงอายุที่อยู่ดูแลบ้านและมีภาระต้องเลี้ยงดูหลานจึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะไปทำงานหารายได้อย่างอื่น ดังนั้น แรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิงจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการหาเลี้ยงครอบครัว

1.2 บทบาทในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว การที่ผู้หญิงมีบทบาทการหารายได้ ทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ของครอบครัวได้มากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีผู้หญิงที่หย่าร้างและผู้หญิงโสด ผู้หญิงต้องแบกรับภาระในการหารายได้เข้าครอบครัวรวมถึงภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ แต่เพียงผู้เดียว การตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ของครอบครัวที่ผู้หญิงต้องแบกรับบทบาทเหล่านั้นไว้ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายเงิน การกู้ยืมเงิน การชำระหนี้สิน การสร้างบ้าน ต่อเติมบ้าน การซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ การศึกษา และการเลือกคู่ครองของบุตร ส่วนกรณีของผู้หญิงที่สมรสแล้วพบว่า ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น มีบทบาทการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัวร่วมกับสามี

1.3 บทบาทในการสร้างโอกาสทางการศึกษาของบุตรหลาน ผู้หญิงที่มีการย้ายถิ่นไปทำงานก็สามารถใช้ทุนที่ได้จากการทำงานของตนเองมาใช้ในการสร้างโอกาสทางการศึกษาของบุตรหลาน เพื่อให้มีโอกาสได้เรียนต่อในระดับที่สูงยิ่งขึ้นไปได้

1.4 บทบาทในการพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว การเป็นแรงงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงสามารถทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำรายได้ไปใช้ในการชำระหนี้สินได้ในบางส่วน นำไปใช้ในการดูแลพ่อแม่ได้ในยามเจ็บป่วย ใช้เป็นทุนการศึกษาของบุตรหลาน ใช้ในกิจกรรมเฝ้าไร่ และใช้ในการซื้อสิ่งของที่สามารถสร้างความสะดวกสบายและทันสมัยให้กับตนเองและครอบครัวได้

2. การเปลี่ยนแปลงสถานภาพ

2.1 การยอมรับจากคนในครอบครัว การย้ายถิ่นไปทำงานรับจ้างตัดอ้อยของผู้หญิงสามารถนำรายได้มาเลี้ยงคนในครอบครัวได้และยังทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่ม ทำให้คนในครอบครัวยอมรับในตัวของผู้หญิงมากขึ้น โดยเฉพาะการยอมรับในเรื่องของการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว เป็นสิ่งที่แสดงว่า ผู้หญิงมีสถานภาพในครอบครัวสูงขึ้น มีความเสมอภาค เท่าเทียมกับผู้ชาย แรงงานรับจ้างตัดอ้อยหญิงที่เดินทางไปใช้แรงงานกับสามีได้เล่าว่า

“สมัยก่อนตอนที่น้ำไม่ได้ไปทำงานกับเขา เวลาจะทำอะไรเขาก็จะเป็นคนจัดการเองทุกอย่างไม่ค่อยฟังที่เราพูดหรือ เหมือนลูกบอกว่าอยากเรียนต่อ แต่เขาก็จะบอกว่าจะเรียนไปทำไมเสียเวลา เงินก็ไม่ค่อยมี แต่ถ้าเป็นตอนนี้ เขาจะตัดสินใจเรื่องคนเดียวไม่ได้ เพราะน้ำก็มีส่วนร่วมในการหาเงินเข้าบ้านเหมือนกัน เวลาจะทำอะไรก็ต้องช่วยกันคิดช่วยกันตัดสินใจ”(อ่อน คุณทา, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2557)

2.2 ได้รับการชื่นชมยกย่องจากคนในครอบครัว ผู้หญิงที่ออกไปทำงานนอกบ้านหารายได้มาเลี้ยงคนในครอบครัวได้จะได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี มีความกตัญญู เพราะสามารถเลี้ยงดูพ่อแม่ได้ ผู้หญิงก็มักจะถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ดูแลและเป็นผู้หาเลี้ยงพ่อแม่ของตนเองด้วย ผู้หญิงจะต้องทำทั้งงานในบ้านและการออกไปทำงานนอกบ้านด้วยเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งตรงกันข้ามที่ผู้หญิงคนไหนไม่ได้มีการย้ายถิ่นออกไปทำงานก็จะถูกมองว่าเป็นคนไม่รู้จักทำมาหากิน ไม่มีความคิด ไม่มีประสบการณ์ และที่สำคัญคือจะถูกมองเป็นคนไม่ดี เกียจคร้าน ไม่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ที่เลี้ยงดูตนเอง

“แต่ก่อนป่าโดนพ่อแม่บ่นแทบทุกวันเลยว่าเมื่อไหร่ป่าจะแต่งงานมีครอบครัวไปสักทีจะได้มีคนมาช่วยกันทำมาหากินมีเงินมาเลี้ยงพ่อแม่เลี้ยงครอบครัวบ้าง ไม่ใช่อยู่บ้านเฉยๆ ให้ไปทำงานที่กรุงเทพฯ ก็ไม่ไป แต่หลังจากที่ป่าตัดสินใจไปทำงานตัดอ้อยกับพี่ชายได้เงินมาครั้งละหลายหมื่น พ่อแม่ถึงได้ชื่นชมยกย่องป่าว่าดี รู้จักทำมาหากินเลี้ยงพ่อแม่ เลี้ยงครอบครัว” (คำไพ สีหานาม, สัมภาษณ์, 4 มกราคม 2557)

อภิปรายผลการศึกษา

การเคลื่อนย้ายออกไปทำงานนอกหมู่บ้านของผู้หญิงเกิดจากการมองเห็นโอกาสในการทำงาน เป็นความต้องการที่จะหนีจากความยากจน และแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าเดิม ให้แก่ชีวิตตนเองและครอบครัว (เอกชัย เอื้อธารพิสิฐ, 2554: 2) ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมๆ กับความจำเป็นในครอบครัว ได้แก่ การมีรายได้ที่น้อยจากปัญหาการทำเกษตรที่ไม่ได้ผล การมีภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชณี คุณุณการ (2542: 206) ที่พบว่า การตัดสินใจย้ายถิ่นออกไปทำงานนอกบ้านของผู้หญิงนั้นเกิดจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ทั้งภาระหนี้สินและการมีรายได้ที่น้อย ซึ่งเป็นความเสี่ยงอย่างมากต่อการเกิดภาวะหนี้สินหมุนเวียนไปในทุกๆ ปี

การมีขนาดของครอบครัวที่ใหญ่หรือมีสมาชิกในครอบครัวที่มากทำให้มีภาระค่าใช้จ่าย

จ่ายในครอบครัวที่เพิ่มสูงมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงต้องมีการเคลื่อนย้ายถิ่นออกมาทำงานรับจ้างนอกบ้านเทียบเท่าคนอื่นๆ ในครอบครัว ผู้หญิงมีภาระงานในบ้านที่มากและมีความจำเป็นที่จะต้องเลี้ยงดูลูกและพ่อแม่ ตลอดจนดูแลในเรื่องกินอยู่ของครอบครัว จึงทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่สามารถเคลื่อนย้ายถิ่นไปทำงานได้ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ ฤ ลำปาง (2548: 84-85) ที่พบว่า การที่แม่บ้านเกษตรกรมีการศึกษาน้อย ไม่สามารถประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ได้ จึงต้องใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ผู้หญิงยังทำงานบ้าน ทำงานในภาคการเกษตร ทำงานนอกภาคการเกษตร การทำงานหลายบทบาทในครัวเรือนของผู้หญิงนั้นนับเป็นข้อจำกัดในการเลือกที่จะประกอบอาชีพต่างๆ ของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่น้อยลง และสามารถเคลื่อนย้ายแรงงานได้ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น

ผู้หญิงที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นไปทำงานหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวนั้นจะถูกมองหรือได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดี มีความกตัญญูเพราะสามารถเลี้ยงดูคนในครอบครัวได้ไม่ต่างจากผู้ชาย ตรงกันข้ามที่ผู้หญิงคนไหนไม่ได้มีการย้ายถิ่นออกไปทำงานก็จะถูกมองว่าเป็นคนไม่รู้จักทำมาหากิน ไม่มีความคิด ไม่มีประสบการณ์ และที่สำคัญคือจะถูกมองเป็นคนไม่ดี เกียจคร้าน ไม่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ที่เลี้ยงดูตนเองมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทับทิม ชัยชนะ (2554: 47) ที่พบว่า ในภาคอีสานการทำหน้าที่ของลูกสาวที่ดี ที่จะต้องตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ด้วยการเลี้ยงดูเมื่อแก่เฒ่า การเคลื่อนย้ายถิ่นออกไปเป็นแรงงานรับจ้างของผู้หญิงล้วนเชื่อมโยงอยู่กับความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัว ทั้งการเป็นลูกสาวที่ดีต้องเลี้ยงดูพ่อแม่เพื่อตอบแทนบุญคุณที่ได้เลี้ยงดูมาจนโตเป็นผู้ใหญ่ หรือจะเป็นบทบาทของแม่ที่ต้องเลี้ยงดูลูก และบทบาทภรรยาที่ต้องช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรีย์ เรือนมูล (2551: 172-175) ที่พบว่า ภาวะผูกพันของผู้หญิงอันเนื่องมาจากบทบาทและสถานภาพในครอบครัว ทั้งการเป็นลูกสาว แม่ เมีย พี่สาว หรือน้องสาวของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงต้องผัดผ่อนตนเองออกมาทำงานนอกบ้าน ทั้งนี้ก็เพื่อตอบแทนบุญคุณของครอบครัวและช่วยค่าจุนครอบครัว

การที่ผู้หญิงได้ออกมาทำงานนอกบ้านนั้นก็ทำให้ผู้หญิงในหลายครัวเรือนได้มีบทบาทใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมาในครัวเรือน เช่น บทบาทการหารายได้เลี้ยงครอบครัว หรือจะเป็นบทบาทการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัวผู้หญิงได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัวมากขึ้น เพราะเมื่อผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนในการหารายได้เข้าครัวเรือนนั้นได้ส่งผลให้ผู้หญิงในครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัวโดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัวซึ่งมีลักษณะที่เสมอภาคกันมากขึ้น ได้รับการชื่นชมยกย่องจากคนในครอบครัวเมื่อผู้หญิงได้ทำให้ครอบครัวมีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของพิมลพรรณ วายจุต (2536: 61) ที่พบว่า จากการที่ผู้หญิงได้เข้ามามีบทบาทในการหารายได้เลี้ยงครอบครัวนั้นได้ทำให้บทบาทของภรรยาที่เคยยึดถือแต่เดิมนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น ทั้งสามีและภรรยามีบทบาทอำนาจร่วมกันในการตัดสินใจ ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการยอมรับและยินยอมร่วมกันในครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก สันฐาน. (2554). **กระบวนการย้ายถิ่นของหญิงอาชีพนวดแผนไทยในชนบทอีสาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะทำงานบริหารการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอ. (2556). **รายงานคุณภาพชีวิตของคนอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี**. ศรีเมืองใหม่: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีเมืองใหม่.
- จุฬาลักษณ์ ฦ ลำปาง. (2548). **การประกอบอาชีพนอภาคเกษตรของแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทับทิม ชัยชนะ. (2554). **บทบาทของผู้หญิงสามีในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปรีชา คุวินทร์พันธ์. (2545). **สังคมวิทยาและมานุษยวิทยานคร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมลพรรณ วายจุต. (2536). **สถานภาพและบทบาทของสตรีไทย: การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัชณี คุโณปการ. (2542). **การย้ายถิ่นครั้งแรกไปทำงานเป็นแรงงานไร้ฝีมือในตลาดแรงงานต่างประเทศของสตรีไทย กรณีศึกษา: จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วาธินี บุญชะลิกษ์. (2540). **รายงานการวิจัย การติดตามผู้ย้ายถิ่นในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ การย้ายถิ่นเป็นการเพิ่มรายได้หรือเพิ่มความเครียดให้กับครอบครัวชนบท**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนทรีย์ เรือนมูล. (2551). **เพศภาวะและประสบการณ์แรงงานผู้หญิงไทใหญ่ข้ามชาติในพื้นที่ตลาดสด**. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอกชัย เอื้อธารพิสิฐ. (2554). **สาวใช้ แรงงานข้ามชาติในครัวเรือนไทยกับการคุ้มครองของรัฐ**. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kiso, K. (2550). การอพยพแรงงานและบทบาทของผู้หญิงในหมู่บ้านอีสาน: ความเปลี่ยนแปลงการอพยพของแรงงานหญิงตั้งแต่ทศวรรษ พ.ศ. 2510 ถึงปัจจุบัน. วารสารจุดยืน, 1, 204–228.

การสัมภาษณ์

เกสร สารุพันธ์. (5 มกราคม 2557). **สัมภาษณ์.** แร้งงานรับจ้างตัดอ้อย. บ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่. อุบลราชธานี.

คำจัน ไชยโกฏี. (4 มกราคม 2557). **สัมภาษณ์.** แร้งงานรับจ้างตัดอ้อย. บ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่. อุบลราชธานี.

คำไพ สีหนาม. (4 มกราคม 2557). **สัมภาษณ์.** แร้งงานรับจ้างตัดอ้อย. บ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่. อุบลราชธานี.

บังอร สีหนาม. (5 มกราคม 2557). **สัมภาษณ์.** แร้งงานรับจ้างตัดอ้อย. บ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่. อุบลราชธานี.

อ่อน คุณทา. (4 มกราคม 2557). **สัมภาษณ์.** แร้งงานรับจ้างตัดอ้อย. บ้านดอนสระคำ อำเภอสรีเมืองใหม่. อุบลราชธานี.

.....

เพลงลาวสมัยใหม่กับการปรับตัวทางวัฒนธรรม ในโลกไร้พรมแดน

ปิยวรรณ กันทอง¹

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Email: piyawan1992@hotmail.com

Received: August 30, 2019

Revised: October 21, 2019

Accepted: October 22, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพลงลาวสมัยใหม่กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดน โดยวิเคราะห์มีวลีวิดีโอเพลงลาวสมัยใหม่จาก Youtube (ยูทูบ) จำนวน 30 เพลง ผลการศึกษาพบว่า คนลาวในปัจจุบันเปิดรับสื่อและวัฒนธรรมจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์จากประเทศไทย ทำให้อิทธิพลจากสื่อไทยส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนลาว นอกจากนี้ คนลาวยังรับอิทธิพลวัฒนธรรมเกาหลีผ่านสื่ออีกด้วย ทำให้เห็นว่า เพลงลาวสมัยใหม่มีการปรับตัวทางวัฒนธรรมอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การรับวัฒนธรรมไทย การรับวัฒนธรรมเกาหลี และการรับวัฒนธรรมตะวันตก แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เข้ามา มีบทบาทต่อชาวลาวในปัจจุบัน เพลงลาวสมัยใหม่ถือได้ว่าเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่น่าเสนอความเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย ความนิยมและการยอมรับในสังคมลาวปัจจุบัน ทั้งนี้ การสื่อสารในโลกไร้พรมแดนมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เพลงลาวสมัยใหม่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

คำสำคัญ: เพลงลาวสมัยใหม่ การปรับตัวทางวัฒนธรรม โลกไร้พรมแดน

Lao Modern Songs and Culture Adaptation in Globalization

Piyawan Kanthong¹

¹ Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Rajabhat Maharakham University
Email: piyawan1992@hotmail.com

Received: August 30, 2019

Revised: October 21, 2019

Accepted: October 22, 2019

Abstract

The objective of this article was to study the modernity in Lao modern songs and cultural adaptation in globalization. 30 Lao modern songs and music videos were analyzed from youtube website. The result found that currently, Laotians openly adopted medias and cultures from overseas countries especially Thai television media. Hence, the influence of Thai media interfered their lifestyles. Besides, Lao people also affected the influence of Korean culture through Thai media. This phenomena showed that there are 3 components of cultural adaptation in Lao modern songs as following; 1. Thai cultural adoption 2. Korean cultural adoption 3. Western cultural adoption. These reflected the diversity of cultures playing a master role to Laotians nowadays. Lao modern songs referred to an alternative space representing the contemporary culture, core value, and social acceptance. The communication in globalization was considered as the significant component which change Lao modern songs during generation.

Keywords: Lao modern songs, Cultural adaptation, Globalizationmembers

บทนำ

เพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เกิดจากจินตนาการและการสร้างสรรค์ของมนุษย์เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ จากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง โดยใช้เนื้อหาดนตรีและท่วงทำนองเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติและเรื่องราวต่าง ๆ เพลงจึงเป็นเสมือนการแสดงความคิดและความรู้สึกของมนุษย์ออกมาเป็น บทประพันธ์ที่มีเสียงดนตรีประกอบ เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมทางบทเพลงและดนตรีแล้ว จะเห็นได้ว่า ลาวมีการปรับเปลี่ยน เลื่อนไหล มรดกภูมิปัญญาเหล่านี้้อยู่จำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากบทเพลงลาวสมัยใหม่ที่สะท้อนให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากต่างประเทศ เช่น ประเทศไทย ประเทศเกาหลี หรือประเทศทางตะวันตก ถือว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อวงการเพลงของลาวในปัจจุบัน

ลาวเป็นดินแดนที่ยังคงมีมนต์เสน่ห์อยู่ไม่น้อย ชาวลาวมีได้ดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอยู่แบบเดียวมาตลอด แม้ว่าชาวลาวยุคใหม่จะนำแฟชั่น มีศิลปวัฒนธรรมที่อยู่ในแบบฉบับ แต่ชาวลาวยุคใหม่ไม่น้อยก็ยังคงแสวงหาอัตลักษณ์ที่แปลกใหม่ให้กับตนเอง ทั้งจากเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย การบริโภคและวัฒนธรรมที่ยังคงรับเอาความทันสมัยและความแปลกใหม่จากชาติอื่นๆ เข้ามาอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากบทเพลงที่มีการรับเอาวัฒนธรรมจากชาติอื่นๆ ร่วมอยู่ด้วย ความหลากหลายในสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบันทำให้ชาวลาวยุคใหม่รับเอาวัฒนธรรมทางภาษาของต่างชาติเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเนื้อหาของบทเพลงที่มีการรับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาเป็นจำนวนมาก ชาวลาวยุคใหม่สามารถสร้างความทันสมัยของตนเองผ่านบทเพลงออกมาได้อย่างน่าสนใจ แต่ความทันสมัยที่ชาวลาวยุคใหม่รับเข้ามาก็มีการปรับเปลี่ยนไปตามพลวัตของสังคม เพลงที่สร้างความทันสมัยนั้นก็สังเกตได้จากเพลงประเภทป๊อป ร็อก ฮิปฮอป หรือนักร้องบอยแบนด์ที่กำลังเป็นที่นิยมของสังคมลาวในยุคปัจจุบัน

การสื่อสารในยุคปัจจุบันเป็นการสื่อสารในโลกไร้พรมแดน ประชากรทั่วทุกมุมโลกสามารถสื่อสารกันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น และสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทั่วโลกได้ด้วย เพลงถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี เพลงลาวสมัยใหม่ยังได้นำวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในมิวสิควิดีโอ ทำให้เห็นถึงวัฒนธรรมร่วมสมัยอันเกิดจากการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์ ดังที่ ศิริพร ภักดีผาสุก (2548: 30-31) ได้กล่าวว่า โลกาภิวัตน์ คือ การครอบงำทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมโดยมีศูนย์กลางของฐานอำนาจอยู่ที่ประเทศที่เจริญแล้วในโลกตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา การแพร่กระจายของกระแสโลกาภิวัตน์ถูกกำหนดทิศทางโดยสังคมตะวันตกและเป็นไปเพื่อรับใช้สังคมตะวันตก การมองในแนวนี้นำไปสู่แนวคิดที่ว่า การแพร่กระจาย

กระแสโลกาภิวัตน์ไปยังดินแดนต่างๆ ทั่วโลก เมื่อบมองย้อนกลับมาทางฝั่งโลกตะวันออก โดยเฉพาะประเทศไทย ทำให้เห็นว่าสังคมลาวมีการเปลี่ยนแปลงและมีค่านิยมในด้านความทันสมัยมากยิ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าเพลงลาวสมัยใหม่ต้องการนำเสนอการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดนในลักษณะเช่นนี้ เพื่อให้ประเทศลาวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว

วัฒนธรรมทางบทเพลงของลาวในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นนักร้อง เนื้อหาของเพลง และมีวิทัศน์สื่อที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าลาวปรับตัวกับวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่ไหลบ่าเข้ามาสู่ประเทศลาวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะวัฒนธรรมการเปิดรับสื่อบันเทิงจากต่างประเทศ ลาวไม่ได้ปิดกั้นวัฒนธรรมจากต่างประเทศ หากแต่ลาวรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ เพื่อปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมเดิมของตน ดังที่ เมตตา วิวัฒนานุกูล (2559: 303) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมว่าแก่นหลักของการปรับตัวทางวัฒนธรรม คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมส่วนบุคคล และพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นการปรับตัวเองให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ หรือเปลี่ยนบางส่วนของสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง คนส่วนมากจะเปรียบเทียบวัฒนธรรมของตัวเองกับวัฒนธรรมเจ้าบ้าน เพราะสังคมและวัฒนธรรมเจ้าบ้านนั้นมีอำนาจควบคุมหรือมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำรงชีวิตประจำวันและบทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นแรงกดดันให้ต้องปรับตัวให้เข้ากับระบบวัฒนธรรมในสังคมใหม่ และในกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม (Intercultural Adaptation Process) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดนี้ เพื่อที่จะวิเคราะห์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของเพลงลาวสมัยใหม่ในโลกไร้พรมแดน

ด้วยเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงในวงการเพลงลาวสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา ทำนอง รูปแบบในการนำเสนอต่าง ๆ โดยผู้เขียนวิเคราะห์มีวิทัศน์สื่อเพลงลาวสมัยใหม่จาก Youtube (ยูทูป) จำนวน 30 เพลง เพื่อจะทำให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน และสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนลาวอีกด้วย ผู้เขียนจึงใช้แนวคิดกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม (Intercultural Adaptation Process) ที่แบ่งตามทิศทางของอัตลักษณ์ (Identity) โดยใช้แนวคิดของ Berry, Kim, Minde and Mok (1987 อ้างถึงในเมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559: 318-319) แบ่งลักษณะการปรับตัวสู่วัฒนธรรมใหม่เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) Ethnic-oriented identity เป็นการยึดติดอยู่กับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองสูง และรับเอาวัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมหลักมาน้อย 2) Bicultural identity เป็นการรักษาสถิติอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองไว้ และ

ในขณะเดียวกันก็มีการปรับเอาวัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมหลักมาด้วย 3) Assimilation identity เป็นการไม่ยึดติดกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ตนเอง และมองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมหลักมากกว่า ทำให้วัฒนธรรมตนเองถูกกลืนหายไป และ 4) Marginal identity เป็นการไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกของทั้งกลุ่มชาติพันธุ์เดิมของตนเอง และในระบววัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมหลัก จากแนวคิดข้างต้นเมื่อมองมายังเพลงลาวสมัยใหม่จะเป็นการปรับตัวทางวัฒนธรรมให้แบบที่ 2 คือลาวเป็นประเทศที่รักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมอย่างเคร่งครัด แต่ก็มี การรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศผ่านสื่อต่างๆ จึงนำไปสู่ การปรับตัวตามกระแสวัฒนธรรมในปัจจุบันและกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ จึงที่มาของการศึกษาเพื่อหาคำตอบการปรับตัวทางวัฒนธรรมของเพลงลาวสมัยใหม่ ว่าในปัจจุบันนี้เพลงลาวสมัยใหม่มีการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์อย่างไรบ้าง และเพลงลาวสมัยใหม่ได้ปรับตัวทางวัฒนธรรมไปทั้งหมดจนลืมวัฒนธรรมดั้งเดิม หรือแค่รับวัฒนธรรมใหม่ๆ แล้วนำมาปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของเพลงลาวสมัยใหม่

ขอบเขตการศึกษา

ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับเพลงลาวสมัยใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากมิวสิควิดีโอเพลงลาวสมัยใหม่จากเว็บไซต์ยูทูป (Youtube) โดยคัดเลือกจำนวนผู้เข้าชมเว็บไซต์ (view) ตั้งแต่ 10,000 ครั้งขึ้นไป ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017-2019 เนื่องจากสื่อสมัยใหม่มีอิทธิพลต่อการรับฟังเพลงของคนลาว และมิวสิควิดีโอเพลงมีการเปลี่ยนแปลงและนำเสนอมากขึ้น พบจำนวน 30 เพลง ดังนี้

1. เจ้าได้บ่	Alexandra Bounxouei	2. ฮักเจ้าตลอดไป	Alexandra Bounxouei
3. ถ้าต้องการ	Black eyes	4. แล้วแต่	Black eyes
5. จาคนาที่นี้และตลอดไป	Annita	6. ยังจื้อฮักเจ้า	Annita
7. บทเรียนราคาแพง	Annita	8. I miss you	Annita
9. ซีดจำกััดของความเจ็บ	GB2	10. เปลี่ยน	GB2
11. หมั่นหน้า	GB2	12. สิ่งใดที่เจ้าต้องการ	GB2
13. คิดถึงในวันนี้	JoJo Miracle	14. ยืม	JoJo Miracle
15. ฮักกันวันนี้	JoJo Miracle	16. บอกได้คำเดียวว่าเจ็บ	Maz
17. ปิดปรับปรุง	Maz	18. เหตุผลคนหมดใจ	Maz

19. อำไว้	Metallic	20. กาลเวลา	Metallic
21. เพียงเจ้า	Metallic	22. บ่ต้องบอกให้ลืม	Mmag
23. มือสังหาร	Namfon	24. คนสุคท้าย	Taiy akard
25. จนกว่าวันนั้น	Taiy akard	26. แทง	Taiy akard
27. เฮาควรอยู่จุดใด	Taiy akard	28. จะเป็นไปได้บ่)	Tar A'pect
29. ไม่แคร้ ไม่แพร์	Xtreme	30. Touch Me Baby	Xtreme

การคัดเลือกบทเพลงในช่วงเวลาดังกล่าวจะทำให้เห็นว่าเพลงต่างๆ เหล่านี้ได้รับความนิยมในการรับฟังอย่างมาก และเมื่อพิจารณาด้านเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ผลการศึกษา

เพลงลาวสมัยใหม่มีการนำเสนอเนื้อหาของเพลงในด้านความรักเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความรักระหว่างคนลาวด้วยกัน ความรักระหว่างคนลาวกับคนไทย หรือความรักระหว่างคนลาวกับคนต่างชาติ (ยุโรป) ถือได้ว่าความรักมีอิทธิพลต่อการนำเสนอบทเพลงเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังพบว่า เพลงลาวสมัยใหม่นำนักแสดงที่เป็นคนไทยและต่างชาติ มาร่วมแสดงในมิวสิควิดีโอด้วย เป็นการนำเสนอภาพตัวแทนของความทันสมัยและการปรับตัวทางวัฒนธรรมอย่างน่าสนใจ ไม่เพียงแต่ปรับแคเนื้อเพลง นักแสดงในมิวสิควิดีโอ แต่การแต่งกายก็ยังมีปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยด้วย ซึ่งลาวก็รับอิทธิพลมาจากการรับสื่อข้ามวัฒนธรรมนั่นเอง จากการศึกษาพบว่า เพลงลาวสมัยใหม่มีการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดนอยู่ 3 ประการ คือ 1) การรับวัฒนธรรมไทย มี 7 เพลง 2) การรับวัฒนธรรมเกาหลี มี 9 เพลง และ 3) การรับวัฒนธรรมตะวันตก มี 7 เพลง นอกจากนี้ ยังมีเพลงที่ได้รับอิทธิพลแบบผสมผสานในหลากหลายวัฒนธรรมทั้งหมด 7 เพลง สะท้อนให้เห็นว่าเพลงลาวสมัยใหม่เปิดรับสื่อจากต่างประเทศ และรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมเกาหลีเป็นจำนวนมาก สามารถนำมาปรับตัวทางวัฒนธรรมของลาวในปัจจุบัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การรับวัฒนธรรมไทย

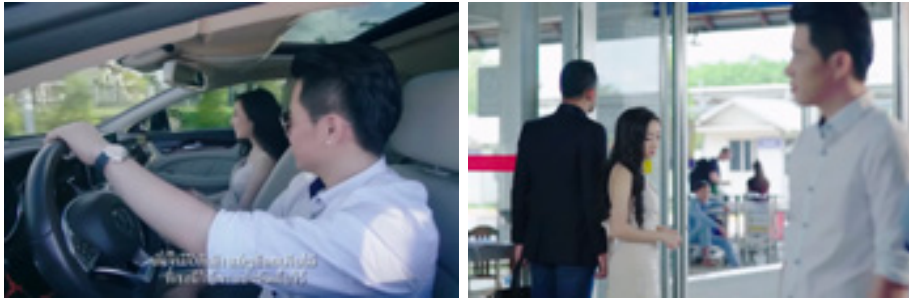
คนลาวส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์จากไทยมากขึ้น ปัจจุบันนี้โลกของการสื่อสารเป็นโลกไร้พรมแดน ประชากรทุกมุมโลกสามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้คนลาวเปิดรับสื่อผ่าน Social Media ต่างๆ อาทิ Facebook, Twitter, Line, Instagram เป็นต้น รายการที่เปิดรับชมส่วนใหญ่เป็นรายการต่างๆ จากไทย โดยเฉพาะละครไทย

วาไรตี้ เกมโชว์ และรายการสาระต่างๆ ส่งผลให้คนลาวรับรู้ความเคลื่อนไหวของประเทศไทย อยู่เสมอ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมเปิดรับสื่อผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่มากกว่าคอมพิวเตอร์ (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2559: 80) เพลงลาวสมัยใหม่มีการรับวัฒนธรรมไทยผ่านการใช้ภาษา และวัฒนธรรมการแต่งกาย ดังต่อไปนี้

1.1 วัฒนธรรมการใช้ภาษา

เพลงลาวสมัยใหม่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เนื่องจากสังคมลาวเปิดกว้างใน เรื่องวงการเพลง ทำให้คนลาวสามารถเลือกฟังทั้งเพลงสตริง เพลงลูกทุ่ง เพลงเพื่อชีวิต ส่งผลให้เพลงลาวมีความหลากหลายและศิลปินที่โดดเด่นทวีจำนวนขึ้น โดยเฉพาะคน รุ่นใหม่ก็มีทางเลือกในการเลือกฟังแนวเพลงที่ตนชื่นชอบมากยิ่งขึ้น ดังเช่น เพลง “ยิ้ม” ผลงานเพลงของนักร้องชายชื่อว่า โจโจ้ มิราเคิล (JoJo Miracle) เพลงนี้นำเสนอถึงการรับ วัฒนธรรมไทยอย่างชัดเจน สังเกตจากเนื้อเพลงที่ปรากฏในมิวสิควิดีโอ จะมีทั้ง 2 ภาษา คือ เนื้อเพลงภาษาลาวและภาษาไทย ทำให้เห็นว่าสื่อบันเทิงทางด้านบทเพลงของลาวพร้อม ปรับตัวให้เข้าวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากว่าคนลาวรับสื่อ บันเทิงจากประเทศไทยอยู่เสมอ ทำให้คนลาวรับรู้ความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงของ สังคมไทยตลอดเวลา ดังนั้น วงการเพลงของลาวจึงรับอิทธิพลจากไทยเป็นส่วนใหญ่

เพลงนี้นำนักร้องชายที่เป็นคนไทยมาแสดงในมิวสิควิดีโอ ชื่อว่า อ้อฟ ยิงยศ และนักร้องหญิง คนลาวชื่อว่า นุณี กุมพลภักดิ์ ทั้งสองคนนี้เป็นคู่รักกันจริงๆ เจอกันในรายการโทรทัศน์ของประเทศไทย คือรายการเทคมีเอาท์ (Take Me Out Thailand) ออกอากาศทางช่อง 33 HD สะท้อนให้เห็นว่า คนลาวรับสื่อบันเทิงของ ประเทศไทย จึงทำให้ทั้งสองได้พบกันในการหาคู่ถือว่าพรหมลิขิตดลบันดาลให้ ได้มาเจอกัน ซึ่งเพลงนี้ก็เน้นย้ำให้เห็นแล้วว่าคนลาวรับวัฒนธรรมของไทยอยู่ตลอด เวลา ไม่ได้แค่รับสื่อบันเทิงเท่านั้น แต่คนลาวกลับมีคนรักหรือคู่รักที่เป็นคนไทย อีกด้วย จึงทำให้ลาวปรับรับวัฒนธรรมของไทยที่ไหลบ่าเข้ามา กับสื่อต่างๆ อยู่อย่าง ต่อเนื่อง เพื่อทำให้คนลาวก้าวทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปและก้าวทันโลกที่ไร้พรมแดน วัฒนธรรมไทยถือว่ามีอิทธิพลต่อคนลาวเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 1 มิวสิควิดีโอเพลง “ยิ้ม” ที่มีเนื้อเพลงทั้งภาษาลาวและภาษาไทย
และนักแสดงฝ่ายชายเป็นคนไทย
ที่มา: youtube

1.2 วัฒนธรรมการแต่งกาย

การแต่งกายของคนลาวมีความทันสมัยตามแฟชั่นมากขึ้น ส่วนใหญ่แล้วแฟชั่นที่คนลาวตามกระแสนี้คือแฟชั่นของไทย ที่ผ่านสื่อบันเทิงทางโทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ ทำให้การแต่งกายของคนลาวเปลี่ยนไปจากเดิมมาก ดังเช่น เพลง “แล้วแต่” ผลงานเพลงของนักร้องวงแบล็คอาย (Blackeyes) นำเสนอเรื่องราวของหนุ่มสาวที่เป็นคู่รักกัน ด้วยความไม่มั่นคงในความรักของผู้หญิง ทำให้หนีออกไปมีคนอื่น ผู้หญิงมักจะชอบแต่งตัวและออกไปเที่ยวสถานบันเทิงตลอดเวลา

ภาพที่ 2 มิวสิควิดีโอเพลง “แล้วแต่” การแต่งกายของวัยรุ่นลาวในสถานบันเทิง
ที่มา: youtube

สถานบันเทิงหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ผับหรือบาร์ เป็นอีกสถานที่ที่ปรากฏในมิวสิควิดีโอเพลงลาวสมัยใหม่เป็นจำนวนมาก วัยรุ่นคนลาวนิยมไปเที่ยวสถานบันเทิง

เนื่องจากว่ารับวัฒนธรรมมาจากไทย ทำให้มีความทันสมัยและทันต่อสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้คลับบาร์เพิ่มขึ้นในเมืองหลวงเวียงจันทน์อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแกรนท์ อีแวนส์ (2549: 235) ที่กล่าวว่า คนต่างชาติเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การหลั่งไหลเข้ามาของธุรกิจรายย่อยและการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในนครเวียงจันทน์ สถานะบันเทิงทางการค้า เช่น บาร์และดิสโก้เธคผุดขึ้นราวกับดอกเห็ดในตัวเมืองหลวง และขยายไปยังต่างจังหวัด เพราะว่ามีเงินไหลเวียนอยู่ที่ระบบเศรษฐกิจของตัวเมืองเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับเงินก็คือ ความปรารถนาของคนลาวที่จะลิ้มรสแฟชั่นของโลกภายนอก

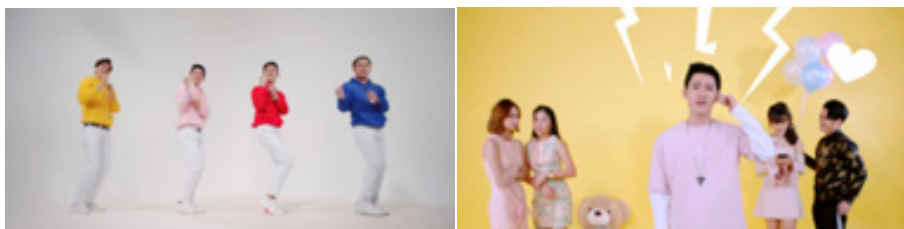
2. การรับวัฒนธรรมเกาหลี

เพลงลาวสมัยใหม่มีการรับวัฒนธรรมเกาหลีที่ชัดเจนและโดดเด่นคือ วัฒนธรรมการแต่งกาย การแต่งกายของนักร้องเกาหลีจะมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะนักร้องชายที่เป็นกลุ่มบอยแบนด์ จะสวมใส่เสื้อยืด เสื้อสูท กางเกงขายาว กางเกงยีนส์ และรองเท้าคัชชูและท่าเต้นที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ทำให้เพลงสไตล์เกาหลี (K-Pop) ได้รับความสนใจทั้งจากคนลาวและคนไทย ทำให้เห็นการแต่งกายของนักร้องลาวที่แต่งกายสีสันสดใส และนักร้องชายส่วนใหญ่จะเป็นนักร้องบอยแบนด์ ที่มีท่าเต้นและเนื้อหาของเพลงที่เน้นในเรื่องความรักเป็นสำคัญ ดังนี้

2.1 วัฒนธรรมการแต่งกาย

วัฒนธรรมทางบทเพลงของเกาหลีเป็นที่นิยมของประเทศในกลุ่มเอเชีย กลุ่มนักร้องและท่าเต้นที่มีลักษณะเฉพาะ ทำให้ประเทศต่างๆ สนใจและชื่นชอบในการเต้นของนักร้องเกาหลี นักร้องลาวก็เช่นเดียวกันที่สนใจและมีนักร้องเกาหลีเป็นต้นแบบและแบบอย่างที่ดีในการเต้น ดังเช่น นักร้องบอยแบนด์ของลาววง GB2 (จีบีทู) ประกอบด้วยสมาชิก 4 คน คือ เปิ้ล วีระพงษ์, อี๊ด ไสยยะสิน, แล่น สิดอานา และ อาเล็ก อเล็กซ์กัน โดยผ่านเวทีการประกวดมากมายจนต้นสังกัดค่ายอินดีเรคคอร์ด (Indee Record) หวังสร้างบอยแบนด์มาตีตลาดเพลง ที่ก่อนหน้านี้นิยมเพลงป๊อปรีดค เพลงลูกทุ่งเป็นส่วนใหญ่ ก่อนจะมารวมวงได้ทั้ง 4 คน ส่วนใหญ่มาจากการแข่งขันทั้งการเต้นและการร้อง อาเล็กก็มีความสามารถด้านการเต้น และชนะการเต้นระดับประเทศของลาว ส่วน เปิ้ล, อี๊ด และ แล่น ก็เป็นนายแบบและพระเอกมิวสิกวิดีโอเพลงมาก่อน บอยแบนด์เกาหลีมีอิทธิพลอย่างมาก ทั้งเรื่องลุค แรงบันดาลใจในการทำเพลง รวมถึงท่าเต้น นักร้องเกาหลีเป็นนักร้องที่น่าเอาเป็นแบบอย่าง ทั้งการเต้น การแสดง ไอดอลของวงคือ BIGBANG, GOT7, BTS และ EXO ศึกษาท่าเต้นและมีประสบการณ์ของเกาหลี เพื่อจะได้เป็นทักษะพื้นฐาน

แม้ว่าลาวจะเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติในหลายด้าน แต่เชื่อว่าจะเดินตามได้ทุกอย่าง เพราะวัฒนธรรมของลาวเคร่งครัด เช่น ห้ามนักร้องเงาะหู มีรอยสัก ทำสีผมสีฉูดฉาด เพื่อให้นักร้องเป็นตัวอย่งที่ติดอแฟนเพลง ซึ่งสามารถทำได้แต่ควรจะให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนไป ทำให้คนลาวเปิดใจมากขึ้น นอกจากบอยแบนด์เกาหลีที่เป็นไอดอลในดวงใจแล้ว นักร้องไทยก็เป็นแรงบันดาลใจและเป็นตัวอย่างในการทำงานเพลงให้กับพวกเขาเหมือนกัน โดยยึดเอาเทคนิคการร้องเพลงในแบบต่างๆ ไปต่อยอดในการทำงานเพลง ดังเช่น เพลง “มันหน้า” มีท่าเต้นและการแต่งกายที่ดูสดใส ดึงดูดความสนใจผู้ฟังได้เป็นอย่างดี แนวเพลงความเป็น K-Pop สไตล์เกาหลี ฉากในมิวสิกวิดีโอจะประกอบไปด้วยนักร้องทั้ง 4 คน ที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีสดใสสไตล์เกาหลี และนักแสดงหญิงที่มีลักษณะการแต่งกายคล้ายสาวเกาหลี ทั้งรูปร่างหน้าตา ทรงผม เสื้อผ้า และท่าทางการเต้นที่ดูแล้วน่ารักสดใส เพลง “มันหน้า” นำเสนอให้เห็นถึงการรับวัฒนธรรมของเกาหลีมาอย่างชัดเจน แต่ลาวไม่ได้รับวัฒนธรรมเกาหลีมาทั้งหมด เพียงแค่รับมาบางส่วนเท่านั้น เพราะคนลาวก็ยังรักชาติลักษณะทางวัฒนธรรมของลาวเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 3 การแต่งกายและท่าเต้นตามแฟชั่นเกาหลี K-Pop นักร้องวง GB2 (จีบีทู)
ที่มา: youtube

ศิลปินนักร้องชายของลาวมีทั้งศิลปินเดี่ยวและศิลปินกลุ่ม โดยเฉพาะศิลปินกลุ่มมีความโดดเด่นในด้านการแต่งกายอย่างชัดเจน นักร้องกลุ่มชายของลาวประกอบไปด้วยสมาชิกในกลุ่มประมาณ 4-5 คน จะแต่งกายคล้ายกับนักร้องเกาหลี และจังหวะลีลาการเต้น (Dance) ที่พร้อมเพรียงกัน สร้างเสน่ห์และเอกลักษณ์ให้กับวงดนตรีเพลงลาวได้เป็นอย่างดี ดังเช่น นักร้องกลุ่มชายที่ชื่อว่า วงเอ็มแม็ก (Mmag) มีสมาชิกทั้งหมด 4 คน เป็นนักร้องวัยรุ่น ผลงานเพลงที่น่าเสนอคือ เพลง “ไม่ต้องบอกให้ลืม” หรือ “ไม่ต้องบอกให้ลืม” เพลงนี้นำเสนอให้เห็นถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมของลาวอย่างชัดเจน คือภาพนักร้องชายทั้ง 4 คน สวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสันสวยงาม ใส่เสื้อยืดและเสื้อสูท สวมกางเกงยีนส์ที่มีสีสัน ลักษณะเช่นนี้เป็นการนำเสนอให้เห็นว่าสังคมลาวรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกาย

จากต่างประเทศ เพื่อที่จะนำเสนอภาพให้เห็นว่าวงการเพลงลาวและนักร้องลาวมีความทันสมัย ทั้งด้านการร้องเพลงมีความเป็นสากลมากขึ้น และการแต่งกายของนักร้องแบบสมัยใหม่ซึ่งแตกต่างจากเดิม มีวิถีชีวิตโอเพนงถึงได้นำมาเสนอวัฒนธรรมการแต่งกายของนักร้องชายอย่างชัดเจน ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของคนลาวที่มีความคล้ายศิลปินเกาหลีมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4 การแต่งกายตามแฟชั่นเกาหลี K-Pop นักร้องวงเอ็มแม็กซ์ (Mmaq)
ที่มา: youtube

ดังนั้น วัฒนธรรมการแต่งกายของวัยรุ่นลาวจึงมีลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิม ผู้ชายลาวจะแต่งกายค่อนข้างทันสมัย ส่วนผู้หญิงลาวจะแต่งกายแบบดั้งเดิมอยู่ กล่าวคือ ผู้หญิงลาวยังมีการนุ่งผ้าซิ่น โดยสวมใส่คู่กับเสื้อเชิ้ตสีขาว (วัยเรียน) หรือคู่กับเครื่องแบบทำงาน (วัยทำงาน) ฯลฯ การแต่งกายในช่วงกลางคืนหลังเลิกงานนั้น วัยรุ่นจะเน้นแต่งกายตามแฟชั่นหรือสวมใส่ชุดที่ค่อนข้างโป้ การแต่งหน้า ทรงผม และเสื้อผ้าล้วนตามแต่ความนิยมของแฟชั่นในไทยและเกาหลี (พรทิพย์ เย็นกะบก, 2559: 83) การเปิดรับวัฒนธรรมใหม่ ๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม โดยคนลาวส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ไทยมากกว่าสื่อโทรทัศน์ลาว ซึ่งอิทธิพลจากสื่อไทยและการแพร่เข้ามาของทุนนิยมในลาว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาว ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนลาวมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยนิยมรับประทานอาหารนอกบ้านมากขึ้น หลังเลิกงานก็นิยมไปพักผ่อนยามเย็นหรือเที่ยวกลางคืน ในด้านการแต่งกาย หากเป็นเวลาที่นอกเหนือจากเวลาเรียนหรือทำงานแล้ว จะเปลี่ยนการแต่งกายตามแบบแฟชั่น ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา ไชยพงษ์ (2552: 29-31) ที่กล่าวว่า กระแสวัฒนธรรมข้ามชาติก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการไหลบ่าของวัฒนธรรมจากชาติหนึ่งไปสู่อีกชาติหนึ่ง อันเนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วทั่วโลก

นอกจากนี้ เพลง “สิ่งใดที่เจ้าต้องการ” หรือ “สิ่งใดที่เธอต้องการ” ผลงานเพลงของนักร้องวง GB2 (จีบีทู) ก็นำเสนอถึงการรับวัฒนธรรมของเกาหลีผ่านท่าเต้นและการแต่งกายอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ การแต่งกายของนักร้องจะแต่งกายด้วยเสื้อยืด เสื้อแขนยาว หนังสือดำ และกางเกงยีนส์ เป็นการแต่งกายที่มีความทันสมัย เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับนักร้องและดึงดูดความสนใจจากกลุ่มวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังนำเสนอฉากที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอเพลงเป็นการนำเสนอในผับหรือสถานบันเทิงและโรงแรม เน้นย้ำให้เห็นว่าคนลาวหรือวัยรุ่นลาวในปัจจุบันนิยมออกไปสังสรรค์กับเพื่อนๆ นอกบ้าน รวมถึงการแต่งกายตามแฟชั่นของเกาหลี ผู้หญิงจะแต่งกายด้วยชุดเดรสสั้นๆ มีลักษณะโป๊จนเกินไป การแต่งหน้าจะแต่งหน้าเข้มจนเกินไป สะท้อนให้เห็นว่า คนลาวพยายามปรับตัวตามกระแสวัฒนธรรมเกาหลีที่ไหลบ่าเข้ามา แต่ก็ยังไม่ลืมอัตลักษณ์ความเป็นลาวของตนเอง แต่อย่างน้อยก็เห็นได้ว่า ลาวไม่ได้ปิดกั้นวัฒนธรรมเกาหลีเสียทีเดียว แต่กลับปรับตัวทางวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2544: 200-202) กล่าวว่า รูปแบบของการรับวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตสังคมไทยได้รับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามา ซึ่งมีทั้งการรับแบบรับทั้งหมดโดยไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การรับแล้วปรับให้เป็นแบบท้องถิ่น และการเลือกรับเฉพาะองค์ประกอบบางส่วนจากวัฒนธรรมต้นฉบับ เช่นเดียวกับการที่รับเทคโนโลยีตะวันตก แต่ไม่รับวิถีชีวิตต่อเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาด้วย

ภาพที่ 5 การแต่งกายและท่าเต้นตามแฟชั่นเกาหลี K-Pop นักร้องวง GB2 (จีบีทู)
ที่มา: youtube

วัฒนธรรมเกาหลีถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อวงการเพลงลาวในปัจจุบัน เนื่องจากเพลงแนว K-Pop หรือเพลงแนวเกาหลีกำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหลากหลายประเทศแถบเอเชีย นักร้องวัยรุ่นลาวยังถือเอานักร้องเกาหลีเป็นต้นแบบในการร้องและเต้นด้วย แม้ว่าลาวจะเปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติในหลายด้าน แต่เชื่อว่า จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมเหล่านั้นได้ทุกอย่าง เพราะวัฒนธรรมของลาวเคร่งครัด เช่น ห้ามนักร้องเจาะหู มีรอยสัก

ทำสัณสัฏฐิตถาด เพื่อให้นักร้งองเป็นตัวอย่างที่ต้อตอแพนเพลง ซึ่งสามารถทำได้แต่ควรจะให้ เหมาะสมกับกาลเทศะ ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนไป ทำให้อคนลาวเป็ดใจมากขึ้้น สะท้อนให้เห้เห็นว่า วงการเพลงลาวมีการปรับตั้วทางวัฒนธรรมเพื่อให้อเข้าสู่ยุคการสื่อสารของโลกรั้พรมแดน

ภาพที่ 6 การแต่งกายของวัยรุ่นลาวปัจจุบันในเพลง “สิ่งใดที่เธอต้องการ”
ที่มา: youtube

3. การรับวัฒนธรรมตะวันตก

วัฒนธรรมตะวันตกเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับความนิยมจากชาวลาวมาก เนื่องจาก ประเทศลาวเป็นประเทศที่อยู่ในการปกครองของอาณานิคมฝรั่งเศส ทำให้ลาวได้เรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษ เข้ามาติดต่อดสื่อสารภายในประเทศ จึงทำให้เห็นว่ เพลงลาวสมัยใหม่มีการใช้คำภาษาอังกฤษอย่างหลากหลาย ทั้งจากการตั้งชื่อเพลง การตั้งชื่อศิลปิน การตั้งชื่ออัลบั้ม หรือการตั้งชื้อค่ายเพลง สิ่งเหล่านั้เกิดจากการรับเอา วัฒนธรรมที่มีมาแต่เดิมแล้ว มาปรับเปลี่ยนในสังคมปัจจุบัน เช่นเดียวกับเพลงของศิลปิน ตะวันตกมีเพลงแนวไหนออกมาบ้าง เพลงลาวก็มิให้ฟังแนวนั้น แต่ที่เห้นือกว่าเพลงตะวันตก ไม่มี คือการรักษาความเป็นรากเหง้าดั้งเดิมของวัฒนธรรมการขับลำท่องถีนของลาวเอาไว้ ได้ กอปรกับศิลปินรุ่นใหม่ ๆ ก็มีแนวคิดมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เข้ากั้กับวัฒนธรรมแห่ง ยุคสมัย ไม่ว่าจะเป้นร็อก, แร็ป, ฮิปฮ้อป และอื่น ๆ สามารถกล่าวได้ว่า วงการเพลง วงการ ดนตรีของลาวได้กั้เข้าสู่ยุคแห่งความกลมกลืนและเชื่อมประสานเข้ากั้กับวัฒนธรรมของ โลกกว้างแห่งยุคเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่มีอาจปิดกั้นได้ (ปิ่นยา พันทะพานิด, 2553: 68)

ชาวลาวรับวัฒนธรรมตะวันตกผ่านภาษา เพลง การแต่งกาย และอาหารการกิน โดยเฉพาะเพลงมีความสำคัญอย่างมากในการรับวัฒนธรรมของตะวันตก เนื่องจากเพลง เป็นการสื่อสารที่สื่อความหมายได้ชัดเจนที่สุด เพลงลาวนำเสนอให้เห้นการรับวัฒนธรรม ผ่านมิวสิควิดีโอเพลงที่มีการนำเสนอความแปลกใหม่ เช่น การแต่งกาย ถือได้ว่าบ่งบอก อัดลักษณะความเป็นชาติอย่างชัดเจน ดังเช่น ประเทศลาวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในด้าน

การแต่งกาย โดยเฉพาะผู้หญิงจะมีลักษณะเด่นของการนุ่งผ้าซิ่น เก๋ล้ำสวยคม เมื่อความทันสมัยเข้ามาสู่สังคมลาวย่อมทำให้ลักษณะการแต่งกายเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ปัจจุบันนี้จะเห็นวัยรุ่นลาวจะสวมกางเกงขายาว กางเกงขาสั้นแทนการนุ่งผ้าซิ่น ใส่เสื้อสายเดี่ยว เสื้อผ้าสีฉูดฉาด แต่งกายล่อแหลมในลักษณะเช่นเดียวกับวัยรุ่นไทย เป็นผลมาจากการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกที่มากพร้อมกับสื่อไทย จนบางครั้งการแต่งกายของศิลปินนักร้องหญิงของลาวมีรูปลักษณ์ไม่แตกต่างไปจากศิลปินนักร้องของไทย (อดิศร เสมแย้ม, 2548) นอกจากนี้เสียงที่มีเอกลักษณ์ของนักร้องแล้ว รูปลักษณ์ภายนอกก็สามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่มผู้ฟังได้ ไม่ว่าจะเป็นหน้าตา ท่าทาง การแต่งกาย ล้วนเป็นปัจจัยในการแสดงออกของนักร้องเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การแต่งกายที่สามารถสร้างความสนใจจากกลุ่มผู้ฟังได้

ภาพที่ 7 การแต่งกายของนักร้องหญิง จากมิวสิควิดีโอเพลง เธอได้ไหม
ที่มา: youtube

3.1 วัฒนธรรมการแต่งกาย

การแต่งกายของนักร้องหญิงลาวมีการแต่งกายที่ทันสมัยและมีคล้ายกับวัฒนธรรมตะวันตก ดังเช่นเพลง “เธอได้ไหม” หรือ “เจ้าได้บ่” ผลงานเพลงของนักร้องหญิงที่ชื่อว่า อเล็กซานดร้า บุนซูวี่ (Alexandra Bounxouei) ก็นำเสนอภาพการแต่งกายของนักร้องและนักแสดงนำในมิวสิควิดีโอด้วยการแต่งกายแบบสมัยใหม่ สวมชุดเดรสสั้นและเสื้อคลุมปิดไหล่และสวมรองเท้าส้นสูงที่สื่อถึงความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ยังนำเสนอภาพการแต่งกายที่มีลักษณะคล้ายการแต่งกายจากต่างประเทศหรือตะวันตกที่เป็นสมัยใหม่ โดยนำเสนอภาพการแต่งกายผ่านตัวแสดงนำฝ่ายหญิง คือ ศิลปินผู้ขับร้อง (อเล็กซานดร้า บุนซูวี่) และนักแสดงนำหญิงในมิวสิควิดีโอแต่งกายด้วยชุดเดรสสั้น มีเสื้อคลุมไหล่เป็นขนสัตว์ สวมรองเท้าส้นสูง และแต่งหน้า ทาปากด้วยสีแดง บ่งบอกถึงความ

ร้อนแรง ความมั่นใจ และจัดแต่งทรงผมแบบสมัยใหม่ จะเห็นได้ว่าเป็นการรับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมการแต่งกายมาจากแถบตะวันตก เพื่อนำเสนอให้เห็นว่านักร้องเพลงลาวมีการปรับตัวทางวัฒนธรรม ปรับรับความทันสมัยและเป็นผู้นำแฟชั่นในสังคมลาว สอดคล้องกับ ยศ สันตสมบัติ (2548: 250) กล่าวว่า มนุษย์ในหลายๆ สังคมวัฒนธรรมพยายามปรับเปลี่ยนร่างกายของตนเองจากสภาพตามธรรมชาติ มาสู่การเป็นวัตถุทางวัฒนธรรม ด้วยการเติมสัญลักษณ์ เครื่องประดับ และแต่งแต้มสีลงบนร่างกาย ดังนั้น เพลงลาวรับวัฒนธรรมตะวันตกเพื่อปรับตัวให้เข้ากับโลกไร้พรมแดนผ่านการแต่งกาย ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าที่สวมใส่ รองเท้า การแต่งหน้า และจัดทำทรงผม ล้วนเป็นภาพของการเปลี่ยนแปลงในสังคมลาวอย่างชัดเจน คนลาวยอมรับในวัฒนธรรมตะวันตกและยินยอมที่จะปรับเปลี่ยนการแต่งกายไปจากเดิม เพื่อปรับรับวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดน และผู้นำแฟชั่น สามารถดึงดูดใจความสนใจให้กับกลุ่มผู้ฟังเพลงลาวสมัยใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นของลาวได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 9 มิวสิควิดีโอเพลง “เปลี่ยน” วง GB2 (จีบีทู) นักแสดงนำชายเป็นชาวตะวันตก
ที่มา: youtube

นอกจากการแต่งกายของนักร้องนำแล้ว เพลงลาวสมัยใหม่ยังนำเสนอให้เห็นการรับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างชัดเจน คือ มิวสิควิดีโอที่มีชาวตะวันตกมาร่วมแสดงด้วย จากเพลง “เปลี่ยน” ของนักร้องบอยแบนด์ ชื่อว่าวง GB2 (จีบีทู) ภาพมิวสิควิดีโอที่มีการนำนักแสดงชายที่เป็นชาวต่างชาติ หรือชาวตะวันตกมาเป็นพระเอกมิวสิควิดีโอ เน้นย้ำให้เห็นว่าเพลงลาวสมัยใหม่เปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกและปรับตัวให้เข้ากับโลกไร้พรมแดน ซึ่งชาวต่างชาติเป็นสื่อบุคคลที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมตะวันตกผ่านเพลงลาวสมัยใหม่อย่างน่าสนใจ ทำให้เห็นว่า คนลาวไม่ได้ปิดกั้นวัฒนธรรมจากต่างชาติ แต่กลับพร้อมปรับเปลี่ยนและยอมรับวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงรักษาอัตลักษณ์ความเป็น

ลาวไปด้วย เพลงลาวสมัยใหม่ก็เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น สามารถรับชมมิวสิควิดีโอผ่านทางยูทูบ (Youtube) ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เห็นการแต่งกายของนักร้องและภาพเหตุการณ์เรื่องราวที่นำเสนอผ่านมิวสิควิดีโอ เพื่อที่จะเห็นว่าสังคมลาวปัจจุบันมีการพัฒนาสังคมให้เป็นสมัยใหม่มากขึ้นกว่าเดิมแล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การแต่งกายของศิลปินนักร้อง และนักแสดงนำผ่านมิวสิควิดีโอเพลง เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการนำเสนอภาพความทันสมัยและการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดน

สรุป

จากการศึกษาเพลงลาวสมัยใหม่กับการปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกไร้พรมแดน นำเสนอให้เห็นถึงการปรับตัวของประเทศลาวอย่างน่าสนใจ โดยการเปิดรับสื่อใหม่ๆ ของคนลาว ส่วนใหญ่คนลาวเปิดรับสื่อโทรทัศน์ไทยมากกว่าโทรทัศน์ลาว ซึ่งอิทธิพลจากสื่อไทยและการแพร่เข้ามาของทุนนิยมในลาว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาว และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ประเทศไทยได้รับผลกระทบของการครอบงำทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยการรับอิทธิพลมาจากเกาหลีใต้ ทำให้คนไทยนิยมหันมารับประทานอาหารเกาหลี ไปท่องเที่ยวเกาหลี แต่งกายเลียนแบบแฟชั่นเกาหลี รวมไปถึงการแต่งหน้า ทำผม หรือการฟังเพลงเกาหลี นอกจากนี้ประเทศลาวยังได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมเกาหลีจากการรับสื่อจากไทย แต่ลาวรับอิทธิพลวัฒนธรรมเกาหลีเพียงแค่บางส่วน เนื่องจากยังคงวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้อยู่ โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คือ เพลง บทเพลงถือว่าเป็นสื่อบันเทิงที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้ทุกเพศทุกวัย ทำให้คนลาวหันมาแต่งกายตามแฟชั่นของไทยและเกาหลี หรือแต่งกายตามแฟชั่นของตะวันตกเพื่อสร้างความทันสมัยให้บุคลิกภาพของตนเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ลาวยังคงรักษาวรรณธรรมดั้งเดิมเอาไว้อยู่ แต่ในขณะเดียวกันลาวก็เปิดรับวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่หลังไหลเข้ามา กับเทคโนโลยีความทันสมัยในปัจจุบัน การปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนลาวเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในโลกไร้พรมแดนอย่างน่าสนใจ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- แกรนท์ อีแวนส์. 2549. **ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว**. (ดุซงึ่ เฮย์มอนด์, ผู้แปล). เชียงใหม่: ซิลค์เวอร์ม.
- เจษฎา ไชยพงษ์. (2552). “สังคมไทยกับกระแสวัฒนธรรมข้ามชาติ”. **สารศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม**, 7(3), 29-31.
- ปinya พันทะพานิด. (2553). **เพลงลาว ศิลปินลาว ความเป็นตัวตน บนการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย**. ใน *เวียงจันทน์ 450 ปี*. หน้า 56-69. กรุงเทพฯ: มติชน.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2559). อิทธิพลของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มีผลต่อการครอบงำและสูญสลายของวัฒนธรรมในประเทศอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศ สปป.ลาว. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 36(4), 76-89.
- พัลพงศ์ สุวรรณวาทีน. (2536). **ตรรกวิทยาการบริโภคกับการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล: กรณีศึกษา มิวสิควิดีโอของบริษัท แกรมมี่ เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตตา วิวัฒน์านุกูล. (2559). **การสื่อสารต่างวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริพร ภัคดีผาสุก. (2548). **ปริศนาคำทาย: ภูมิปัญญาทางภาษาและการผสมผสานทางวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์**. ใน *เพลง ดนตรี ปริศนา ผ่าทอ: ภูมิปัญญาด้านการละเล่นและการช่าง*. หน้า 13-50. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สุรศักดิ์ บุญอาจ. (2558). กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวลาวและชาวกัมพูชา. ใน *มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. วารสารนิเทศศาสตร์*, 33(2), 91-106.
- อดิสร เสมอแย้ม. (2548). **ลาวในแนวรบ**. [ออนไลน์] ได้จาก http://www.thaiworld.org/th/include/print.php?text=106&category_id [สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2562].
-

การเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

ศิริพร บุตรเต¹, เพ็ญประภา สิงห์สวัสดิ์¹

¹ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Email: siriporn199688@gmail.com, maw_penprapa@hotmail.com

Received: September 09, 2019

Revised: November 12, 2019

Accepted: November 13, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบการสร้างคำศัพท์ วิธีการนิยามคำศัพท์ และการจัดหมวดหมู่คำศัพท์ ทั้งนี้มีขอบเขตของข้อมูลในการศึกษาคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และพจนานุกรมฉบับมติชน โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะคำศัพท์ที่ระบุที่มาของคำไว้อย่างชัดเจนด้วยตัวอักษรย่อ (อ.) ในวงเล็บเท่านั้น

ผลการศึกษาพบว่า การยืมคำภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่ามี 1,006 คำศัพท์ และการยืมคำภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน จำนวน 1,718 คำศัพท์ การศึกษาการสร้างคำ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ การยืมแปล และการยืมปน พบการสร้างคำโดยการทับศัพท์มากที่สุด วิธีการนิยามศัพท์ แบ่งออกเป็น 10 วิธี คือ การอธิบาย การวิเคราะห์ การแปลศัพท์ การให้คำจำกัดความ การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน การบอกขอบเขตการใช้ การปฏิเสธความหมายตรงข้าม การอธิบายโดยนัย การนิยามเชิงปฏิบัติการ และการใช้ตัวเลขบอกความหมาย พบวิธีการนิยามศัพท์โดยการอธิบายมากที่สุด การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ แบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ คือ หมวดเกี่ยวกับธรรมชาติ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ หมวดหมู่คำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า และหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล โดยพบหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบ คำยืมภาษาอังกฤษ พจนานุกรม

A Comparative English Loanwords in the Royal Institute Dictionary 2011 and Matichon Dictionary

Siriporn Butte¹, Penprapa Singsawat¹

¹Department of Thai and Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Maharakham University

Email: siriporn199688@gmail.com, maw_penprapa@hotmail.com

Received: September 09, 2019

Revised: November 12, 2019

Accepted: November 13, 2019

Abstract

This article aims to study the comparison of vocabulary formation. Terminology definition methods and vocabulary classification. The scope of information in this study is the Royal Institute Dictionary 2011 and Matichon Dictionary. By collecting data only for vocabulary that clearly indicates the origin of the word with abbreviations (A) in parentheses.

The study found that Borrowing English words that appear in the Royal Institute Dictionary 2011. Found that there are 1,006 vocabulary words and borrowing English words that appear in Matichon's dictionary, consisting of 1,718 vocabularies. The study of word formation is divided into 4 types which are transliteration, terminology, borrowing for translation, and borrowing for mixed. The most commonly used words are transliteration. Methods of definition and terminology are divided into 10 methods which are definition, analysis, translation, definition, quoting words in the same dictionary, identifying the scope of use, rejection of the opposite meaning, implied explanation, workshop definition, and using numbers to tell the meaning. Found the most definitive methods of definition. For vocabulary classification is divided into 4 categories, which are natural categories, word category about humans and human behavior, the categories of words related to intelligence, emotions, feelings, and values, and the categories related to personal relationships. The most words found about nature.

Keywords: Comparison, English loanwords, Dictionary

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของชนชาติไทยที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดของชาติ ทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและทำให้คนในชาติเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน แต่ภาษาเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ ภาษาจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยของความเจริญก้าวหน้าของสังคมดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2537: 11-14) ได้กล่าวว่า เมื่อสังคมเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนความเป็นอยู่ของคนเปลี่ยน ภาษาก็ย่อมเปลี่ยนไปด้วยภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน การเขียนในปัจจุบันจะยึดหลักการเขียนที่ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งถือเป็นหนังสือสำคัญที่รวบรวมคำที่ใช้ในภาษาปัจจุบัน

บุญยงค์ เกศเทศ (2521: 100) ได้กล่าวไว้ว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นฉบับที่ใช้อ้างอิงมากที่สุดเมื่อมีปัญหาในการใช้คำภาษาไทย เพราะเป็นศัพท์ที่จัดทำโดยทางราชการ ได้มีการชำระตรวจทานกันหลายครั้งเพื่อให้มีความถูกต้องยิ่งขึ้น ดังนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานจึงได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษาอยู่เสมอ นอกจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานราชการของรัฐแล้ว ยังมีพจนานุกรมที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานของเอกชน คือ พจนานุกรมฉบับมติชน ที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมคำศัพท์ใหม่ที่นอกเหนือไปจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานที่ได้เก็บรวบรวมไว้ เพื่อเป็นการรวบรวมคำศัพท์และให้คำนิยามศัพท์จัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อการศึกษาและการใช้งานทั่วไป (พจนานุกรม ฉบับมติชน. 2547: 9)

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงพจนานุกรมแต่ละครั้ง มีการเปลี่ยนแปลงทั้งจำนวนคำศัพท์และบทนิยามคำศัพท์ที่ใช้อธิบายความหมายของคำที่เก็บรวบรวมไว้ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน แต่โดยส่วนมากแล้วสาเหตุที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจากปัจจัยภายนอกโดยเฉพาะการยืมภาษา โดยการยืมภาษาเป็นลักษณะธรรมชาติของทุกภาษา เมื่อมีการติดต่อสัมพันธ์กับชนชาติอื่นๆ ไม่ว่าจะโดยทางใดทางหนึ่งหรือหลายทางรวมกัน และจากการศึกษาข้อมูลข้างต้นพบว่า ยังไม่มีผู้ที่ศึกษาการเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างคำ วิธีการนิยามศัพท์ และการจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการสร้างคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน
2. เพื่อศึกษาวิธีการนิยามศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน
3. เพื่อศึกษาการจัดหมวดหมู่ศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน
4. เพื่อเปรียบเทียบคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

กรอบแนวคิดของการศึกษา

การศึกษาการเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ผู้ศึกษาแบ่งกรอบแนวคิดออกเป็น 3 แนวคิด ดังนี้

1. การสร้างคำของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ เปรมฤดี เสงี่ยม (2557: 39-47) มาปรับใช้ตามความเหมาะสม โดยจำแนกการสร้างคำออกเป็น 4 ประเภท คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ การยืมแปล และการยืมปน
2. วิธีการนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ เสาวรสมนต์วิเศษ (2555: 92-104) มาปรับใช้ตามความเหมาะสม โดยจำแนกวิธีการนิยามความหมายศัพท์ออกเป็น 10 วิธี คือ การอธิบาย การวิเคราะห์ การแปลศัพท์ การให้คำจำกัดความ การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน การบอกขอบเขตการใช้ การปฏิเสธความหมายตรงข้าม การอธิบายโดยนัย การนิยามเชิงปฏิบัติการ และการนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความหมาย
3. การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดของ ไทรวงมประมวลศิลป์ชัย (2532; อ้างในเปรมฤดี เสงี่ยม, 2557: 48-68) นำมาปรับใช้ตามความเหมาะสม โดยจำแนกการจัดหมวดหมู่ออกเป็น 4 หมวด คือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า และหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล

ขอบเขตการศึกษา

รวบรวมคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน โดยศึกษาเฉพาะคำศัพท์ที่ระบุที่มาของคำด้วยตัวอักษรย่อ (อ.) เท่านั้น

การเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ผู้ศึกษาคัดเลือกข้อมูลเฉพาะคำศัพท์ที่ระบุที่มาของคำไว้อย่างชัดเจนด้วยตัวอักษรย่อในวงเล็บ (อ.) = ภาษาอังกฤษ และเป็นคำศัพท์ที่ปรากฏร่วมกันทั้งสองฉบับ โดยจะเปรียบเทียบในด้านการสร้างคำ วิธีการนิยามความหมายศัพท์ และการจัดหมวดหมู่คำศัพท์เท่านั้น

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาการเปรียบเทียบคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ผู้ศึกษาได้ศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นรวบรวมข้อมูล** ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมคำศัพท์ที่เป็นคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จำนวน 1,006 คำศัพท์ กับพจนานุกรมฉบับมติชน จำนวน 1,718 คำศัพท์ โดยศึกษาเฉพาะคำศัพท์ที่ระบุที่มาของคำด้วยตัวอักษรย่อ (อ.) เท่านั้น

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิเคราะห์การสร้างคำของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ การยืมแปล การยืมปน เช่นคำว่า “กราฟ” นับเป็นหนึ่งคำ ซึ่งเป็นการสร้างคำโดยการทับศัพท์

2.2 วิเคราะห์วิธีการนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน โดยแบ่งออกเป็น 10 วิธี คือ การอธิบาย การวิเคราะห์ การแปลศัพท์ การให้คำจำกัดความ การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน การบอกขอบเขตการใช้ การปฏิเสธความหมายตรงข้าม การอธิบายโดยนัย การนิยามเชิงปฏิบัติการ และการนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความหมาย เช่นคำว่า “หรีด น. ดอกไม้ที่จัดแต่งขึ้นตามโครงรูปต่างๆ เช่น วงกลม วงรี มักมีใบไม้เป็นส่วนประกอบด้วย สำหรับใช้เคารพศพ, พวงหรีด ก็เรียก. (อ. wreath).” ซึ่งข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นวิธีการนิยามศัพท์โดยการอธิบาย นับเป็นหนึ่งในจำนวนความถี่ที่พบ

2.3 วิเคราะห์การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏใน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ คือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล เช่นคำว่า “ทอร์นาโด” นับเป็นหนึ่งคำ ซึ่งเป็นการจัดหมวดหมู่คำศัพท์แบบหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ

3. ชั้นสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4. นำเสนอผลการศึกษาระบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. การสร้างคำ วิธีการนิยามศัพท์ และการจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

คำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จากการศึกษาข้อมูล พบว่ามีทั้งหมด 1,006 คำ ในการวิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับนี้ ผู้ศึกษาแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 การสร้างคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1.1.1 การทับศัพท์ พบจำนวน 545 คำ คิดเป็นร้อยละ 54.17 ยกตัวอย่างเช่น กราฟ กัปตัน คลินิก เป็นต้น

1.1.2 การบัญญัติศัพท์ พบจำนวน 403 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.06 ยกตัวอย่างเช่น จริยศาสตร์ พลศาสตร์ สัทวิทยา เป็นต้น

1.1.3 การยืมแปล พบจำนวน 29 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.88 ยกตัวอย่างเช่น เกลือกรด จุดเดือด ทองขาว เป็นต้น

1.1.4 การยืมปน พบจำนวน 29 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.88 ยกตัวอย่างเช่น ข้าวโอ๊ต เต่าไมโครเวฟ ปลั๊กไฟ เป็นต้น

จากการศึกษา ผลการวิเคราะห์การสร้างคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่า การสร้างคำโดยการทับศัพท์พบมากที่สุด รองลงมาอันดับที่สอง คือ การบัญญัติศัพท์ และการสร้างคำที่พบน้อยที่สุดคือ การยืมแปล การยืมปน

1.2 วิธีการนิยามคำศัพท์และโครงสร้างของบทนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

1.2.1 วิธีการนิยามคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 โดยแบ่งออกเป็น 10 วิธี ดังนี้

1.2.1.1 การนิยามโดยการอธิบาย พบจำนวนความถี่ 3,240 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.94 ยกตัวอย่างเช่น

กระแสตรง น. กระแสไฟฟ้าซึ่งเคลื่อนที่ตามแนวทิศเดียวกันอยู่ตลอดเวลา. (อ. direct current เขียนย่อว่า DC.).

เสิร์ฟ ก. ยกอาหารหรือเครื่องดื่มมาบริการ เช่น บริการเสิร์ฟอาหารให้ลูกค้า; (กีฬา) ก. เริ่มส่งลูกให้ฝ่ายตรงข้ามรับ เช่น ฝ่ายไทยเป็นฝ่ายได้เสิร์ฟก่อน. (อ. serve).

พริต น. ดอกไม้ที่จัดแต่งขึ้นตามโครงรูปต่าง ๆ เช่น วงกลม วงรี มักมีใบไม้เป็นส่วนประกอบด้วย สำหรับใช้เคารพศพ, พวงพริตก็เรียก. (อ. wreath).

1.2.1.2 การนิยามโดยการวิเคราะห์ พบจำนวนความถี่ 1,830 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.80 ยกตัวอย่างเช่น

กอล์ฟ น. กีฬาชนิดหนึ่ง ใช้ไม้ตีลูกกลมผ่านพื้นที่ขวางกันที่เตรียมไว้ให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เป็นหลุมทราย บ่อน้ำ ให้เปล่งหลุมที่กำหนด. (อ. golf).

ทรัมเป็ต [ทู่รา-] น. ชื่อแตรประเภทหนึ่ง มีเสียงแหลม, ลักษณะนามว่า ต้ว. (อ. trumpet).

1.2.1.3 การนิยามโดยการแปลศัพท์ พบจำนวนความถี่ 674 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.97 ยกตัวอย่างเช่น

กล้องโทรทรรศน์ น. กล้องสำหรับส่องดูของไกลให้เห็นใกล้, กล้องส่องทางไกล ก็เรียก. (อ. telescope).

กล้องปริทรรศน์ [ปะริทัด] น. กล้องชนิดหนึ่งที่ใช้มองดูสิ่งต่างๆ ซึ่งมีที่กำบังขวางกัน หรือใช้มองดูสิ่งต่างๆ ที่อยู่เหนือระดับสายตาผู้มองได้โดยรอบ เช่น กล้องเรือดำนํ้า, กล้องตาเรือ ก็เรียก. (อ. periscope).

1.2.1.4 การให้คำจำกัดความ พบจำนวนความถี่ 439 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.50 ยกตัวอย่างเช่น

กัปตัน น. นายเรือ. (อ. captain).

ไกด์ (ปาก) น. มัคคุเทศก์, ผู้นำเที่ยว. (อ. guide).

1.2.1.5 การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน พบจำนวนความถี่ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.01 ยกตัวอย่างเช่น

ก้นกอก *ดู ก้นกรอง*. (อ. cork-tip).

1.2.1.6 การบอกขอบเขตการใช้ พบจำนวนความถี่ 534 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.90 ยกตัวอย่างเช่น

แก๊ง (*ปาก*) น. กลุ่มคนที่ตั้งเป็นก๊กเป็นเหล่า (*มักใช้ในความหมายไม่ดี*) เช่น แก๊งโจร แก๊งอันธพาล; กลุ่มคนที่ประพฤติดันไม่ดี เช่น ในซอยนี้มีแก๊งติดยา ฉะนั้นไม่กล้าเดินเข้าไปคนเดียว. (อ. gang).

แรงหนีศูนย์กลาง (*ฟิลิสส์*) น. แรงที่กระทำต่อเทหวัตถุใน ขณะที่เทหวัตถุนั้นเคลื่อนที่เป็นทางวงกลม แรงนี้มีแนวทิศ ออกจากจุดศูนย์กลางของทางวงกลมนั้น และมีขนาดเท่ากับ แรงสู่ศูนย์กลาง. (อ. centrifugal force).

1.2.1.7 การนิยามเชิงปฏิบัติการ พบจำนวนความถี่ 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.59 ยกตัวอย่างเช่น

กะรัต ๑ [-หรัต] น. หน่วยมาตราชั่งเพชรพลอย *๑ กะรัต เท่ากับ ๒๐ เซนต์กรัม หรือ ๓.๐๘๖๕ เกรน* เช่น เพชรเม็ดนี้หนัก ๕ กะรัต. (อ. carat).

บาร์ ๑ (อุตุ) น. หน่วยวัดความกดอากาศ *๑ บาร์มีค่าเท่ากับ ๑๐๖ ดายน์ต่อตารางเซนติเมตร หรือ ๑๐๕ นิวตันต่อตาราง เมตร*; (ธรณี) หน่วยวัดความตึงตูดของโลก *๑ บาร์มีค่าเท่ากับ ๙๘๐.๖๑๖ เซนติเมตรต่อวินาที ทุกๆ วินาที*. (อ. bar).

จากการศึกษา ผลการวิเคราะห์วิธีการนิยามคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่า การนิยามโดยการอธิบายพบมากที่สุด รองลงมาคือ การนิยามโดยการวิเคราะห์ การนิยามโดยการแปลศัพท์ การบอกขอบเขตการใช้ การให้คำจำกัดความ การนิยามเชิงปฏิบัติการ ตามลำดับ และที่พบน้อยที่สุดคือ การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน ส่วนวิธีการนิยามโดยการปฏิเสธความหมายตรงข้าม การอธิบายโดยนัย การนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความหมาย ไม่พบวิธีการนิยาม

1.2.2 โครงสร้างของการนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่ามีแค่โครงสร้าง

แบบผสม ดังนี้

โครงสร้างแบบผสม หมายถึง การนิยามความหมายศัพท์ที่มีบทนิยามตั้งแต่ 2 ส่วนขึ้นไป ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างแบบผสม 2 ส่วน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน + การอธิบาย ตัวอย่าง
ก้นกือ ดู ก้นกรอง. // (อ. cork-tip).

1.2 ชนิดของคำ + การอธิบาย ตัวอย่าง
กระแสตรง น. // กระแสไฟฟ้าซึ่งเคลื่อนที่ตามแนวทิศเดียวกันอยู่ตลอดเวลา. (อ. direct current เขียนย่อว่า DC.).

2. โครงสร้างแบบผสม 3 ส่วน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 คำอ่าน+ชนิดของคำ+การอธิบาย ตัวอย่าง
กระแสลับ [-สะหลับ] // น. // กระแสไฟฟ้าซึ่งเคลื่อนที่โดยสลับแนวทิศอยู่ตลอดเวลา. (อ. alternating current เขียนย่อว่า AC.).

2.2 บอกรูปแบบการใช้+ชนิดของคำ+การอธิบาย ตัวอย่าง
กติกาสัญญา (กฎ) // น. // ความตกลงระหว่างประเทศ. (อ. pact).

3. โครงสร้างแบบผสม 4 ส่วน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 ชนิดของคำ+ขอบเขตการใช้+วิเคราะห์+อธิบาย ตัวอย่าง
ก๊อช น.// เรียกผ้า// บาง โปร่ง // ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผล ว่าผ้าก๊อช. (อ. gauze).

1.3 การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ ดังนี้

1. หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ พบจำนวน 378 คำ คิดเป็นร้อยละ 37.57 ยกตัวอย่างเช่น กะรุน กาแล็กซี่ แกมมา เป็นต้น

2. หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ พบจำนวน 115 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.43 ยกตัวอย่างเช่น หลอดลม หลอดเลือด ไข่จับสั้น เป็นต้น

3. หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า พบจำนวน 186 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.49 ยกตัวอย่างเช่น จิตวิสัย วิชาบังคับ คดีสุขารมณ เป็นต้น

4. หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล พบจำนวน 327 คำ คิดเป็นร้อยละ 32.50 ยกตัวอย่างเช่น สัญชาติ โทรศัพท์ ลอตเตอรี่ เป็นต้น

จากการศึกษา ผลการวิเคราะห์การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่า หมวดหมู่คำศัพท์ที่พบมากที่สุดคือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ รองลงมาคือหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ตามลำดับ และหมวดหมู่ที่พบน้อยที่สุดคือ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์

2. การสร้างคำ วิธีการนิยามศัพท์ และการจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน

คำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน จากการศึกษาค้นคว้าว่ามีทั้งหมด 1,718 คำ ในการวิเคราะห์คำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับนี้ ผู้ศึกษาแบ่งประเด็นออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 การสร้างคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 2.1.1 การทับศัพท์ พบจำนวน 1,212 คำ คิดเป็นร้อยละ 70.55 ยกตัวอย่างเช่น แกรนิต คอนโดมิเนียม คอนเสิร์ต เป็นต้น
- 2.1.2 การบัญญัติศัพท์ พบจำนวน 435 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.32 ยกตัวอย่างเช่น กระบวนการ จิตบำบัด นิเวศวิทยา เป็นต้น
- 2.1.3 การยืมแปล พบจำนวน 38 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.21 ยกตัวอย่างเช่น แกะดำ บัญชีดำ แบ่งนม เป็นต้น
- 2.1.4 การยืมปน พบจำนวน 33 คำ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.92 ยกตัวอย่างเช่น ตึกตาบาร์บีน้ำมันดีเซล ผมบ็อบ เป็นต้น

จากการศึกษา ผลการวิเคราะห์การสร้างคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า การสร้างคำโดยการทับศัพท์พบมากที่สุด รองลงมาอันดับที่สอง คือ การบัญญัติศัพท์ รองลงมาอันดับสาม คือ การยืมแปล และการสร้างคำที่พบน้อยที่สุด คือ การยืมปน

2.2 วิธีการนิยามคำศัพท์และโครงสร้างของบทนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน

- 2.2.1 วิธีการนิยามคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน โดยแบ่งออกเป็น 10 วิธี ดังนี้
 - 2.2.1.1 การนิยามโดยการอธิบาย พบจำนวนความถี่ 4,517 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.13 ยกตัวอย่างเช่น

กลไก [กน-ไก] น. ตัวจักรต่างๆ, โดยเปรียบเทียบ หมายถึง เจ้าหน้าที ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ, ระบบหรือองค์การที่บุคคลผู้เป็นเจ้าของหน้าที่ในระดับต่างๆปฏิบัติงานร่วมกันดูเครื่องจักร, ระบบที่จะทำให้งานสำเร็จตามประสงค์, เช่น กลไกการปกครอง; (วิทยา) กระบวนการต่อเนื่องที่ก่อให้เกิดปฏิกิริยา เช่น กลไกการย่อยอาหาร. (อ. mechanism).

กัปตัน น. นายเรือ, โดยปริยายใช้เรียกหัวหน้าว่าเป็นกัปตัน. (อ. captain).

แท่น น. ยกพื้นสำหรับนั่ง นอน ยืน หรือตั้งสิ่งของ, โดยปริยาย หมายถึง ตำแหน่ง; เรียกการจัดเตรียมเอกสารสั่งการไว้อย่างเรียบร้อยเพื่อรอการเซ็นว่า ตั้งแท่น; (ราชา) เรียกที่ประทับหรือที่บรรทมของพระเจ้าแผ่นดินว่า พระแท่น; (ปาก) เรียกครุภัณฑ์เป็นทรงเหลี่ยมสูง ใช้ตั้งหรือวางบริเวณเวทีสำหรับเป็นที่พิธีกรรมหรือองค์ปาฐกพุด, เรียกทับศัพท์ว่า โปเดียม. (อ. podium)

2.2.1.2 การนิยามโดยการวิเคราะห์ พบจำนวนความถี่ 1,317 ครั้ง

คิดเป็นร้อยละ 16.66 ยกตัวอย่างเช่น

ก๊าซไข่เน่า, แก๊สไข่เน่า น. แก๊สพิษชนิดหนึ่ง มีกลิ่นเหม็นเหมือนไข่เน่า. (อ. Hydrogen sulphide).

ตุ๊กตาบาร์บี้ น. ตุ๊กตาของเล่นของเด็กอย่างหนึ่ง ทำเป็นรูปหญิงสาวแต่งตัวสวยงาม. (อ. barbies)

2.2.1.3 การนิยามโดยการแปลศัพท์ พบจำนวนความถี่ 954 ครั้ง

คิดเป็นร้อยละ 12.07 ยกตัวอย่างเช่น

คาทอลิก น. นิกายหนึ่งในคริสต์ศาสนา ซึ่งนับถือว่ามีพระเจ้าองค์เดียว มีนักบวชเรียกว่าบาทหลวง, โรมันคาทอลิก ก็เรียก.

(อ. catholic, roman catholic)

เครื่องจักร น. ของใช้หรืออุปกรณ์ต่างๆที่มีระบบกลไกซับซ้อน เพื่อทำหรือผลิตสิ่งอื่น อย่างเครื่องชุดเจาะถนน โมโตฮิน เป็นต้น, เครื่องจักรกล ก็ว่า. (อ. machinery)

2.2.1.4 การให้คำจำกัดความ พบจำนวนความถี่ 512 ครั้ง

คิดเป็นร้อยละ 6.48 ยกตัวอย่างเช่น

กรรมการกลาง (ปาก) น. ผู้ตัดสิน. (เทียบ อ. Central committee).

ก๊อซซิป ก. *นินทา*. (อ. gossip).

2.2.1.5 การบอกขอบเขตการใช้ พบจำนวนความถี่ 564 ครั้ง
คิดเป็นร้อยละ 7.13 ยกตัวอย่างเช่น

กำมะถัน น. ธาตุสีเหลือง ติดไฟง่าย กลิ่นเหม็นฉุน ใช้ทำยา ทำ
ดินปืน ฯลฯ, สุพรรณถัน ก็ว่า; (*วิทยา*) ธาตุโลหะชนิดหนึ่ง เป็น
ของแข็ง ใช้ S เป็นสัญลักษณ์ใช้ประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรม
ต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมยาง ทำกรดซัลฟิวริก ทำดินปืน เป็นต้น.
(อ. sulphur).

แซมเปิ้ล (*ปาก*) น. ตัวอย่าง. (อ. sample)

2.2.1.6 การนิยามเชิงปฏิบัติการ พบจำนวนความถี่ 42 ครั้ง
คิดเป็นร้อยละ 0.53 ยกตัวอย่างเช่น

แกลลอน [แกน-ลอน] น. หน่วยวัดตัวอย่างอังกฤษ
๔.๕๔๖๐๙ ลิตร, วัดตัวอย่างอเมริกา ๓.๗๘๕๔๔ ลิตร. (อ. gallon)
ไมล์ น. หน่วยวัดระยะของอังกฤษ ๑ ไมล์ เท่ากับ ๕,๒๘๐ ฟุต
หรือ ๑.๖๐๙ กิโลเมตร. (อ. mile)

2.2.1.7 การนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความหมาย พบจำนวนความถี่
1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.01 ยกตัวอย่างเช่น

ตัน 2 (๑) น. มาตรฐานน้ำหนักและมาตรวัดตามวิธีเมตริก ถือว่า
๑ เมตริกตัน (metricton) เท่ากับ ๑,๐๐๐ กิโลกรัม, ในมาตรวัด
ถือว่า ๑ เมตริกตัน เท่ากับ ๔๐ ลูกบาศก์ฟุต. (**๒**) น. มาตรวัด
ระวางเรือ ถือว่า ๑ ตัน เท่ากับ ๑๐๐ ลูกบาศก์ฟุต. (**๓**) น. มาตร
วัดระวางบรรทุก ถ้ำของหัทธือว่า ๑,๐๑๖.๐๔๗ กิโลกรัม เป็น ๑
ตัน หรือถ้ำของเบา ถือเอา ๔๐ ลูกบาศก์ฟุต เป็น ๑ ตัน. (สแลง)
ว. มาก เช่น มีเป็นตัน. (อ. ton).

จากการศึกษา ผลการวิเคราะห์วิธีการนิยามคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏใน
พจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า การนิยามโดยการอธิบายพบมากที่สุด รองลงมาคือ การนิยาม
โดยการวิเคราะห์ การนิยามโดยการแปลศัพท์ การบอกขอบเขตการใช้ การให้คำจำกัดความ
การนิยามเชิงปฏิบัติการ ตามลำดับ และที่พบน้อยที่สุดคือ การนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความ
หมาย ส่วนวิธีการนิยามโดยการอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน การปฏิเสธความหมายตรง
ข้าม การอธิบายโดยนัย ไม่พบวิธีการนิยาม

2.2.2 โครงสร้างของการนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษ
ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่ามีแค่โครงสร้างแบบผสม ดังนี้

โครงสร้างแบบผสม หมายถึง การนิยามความหมายศัพท์ที่มีบทนิยามตั้งแต่
2 ส่วนขึ้นไป ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างแบบผสม 2 ส่วน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 ชนิดของคำ + การอธิบาย ตัวอย่าง

กฎหมายพาณิชย์ น. // กฎหมายซึ่งมีเนื้อหาว่าด้วยระเบียบหรือกฎ
เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้า. (อ. Commercial law).

กฎหมายแพ่ง น. // กฎหมายว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของบุคคล. (อ. Civil
law).

2. โครงสร้างแบบผสม 3 ส่วน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 ชนิดของคำ+ให้คำจำกัดความ+การอธิบาย ตัวอย่าง

กัปตัน น. // นายเรือ, // โดยปริยายใช้เรียกหัวหน้าว่าเป็นกัปตัน.// (อ.
captain).

2.2 บอกขอบเขตการใช้+ชนิดของคำ+การอธิบาย ตัวอย่าง

กติกาสัญญา (กฎ) // น. // ความตกลงระหว่างประเทศ. (บัญญัติเทียบ
อ. pact).

3. โครงสร้างแบบผสม 4 ส่วน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 คำอ่าน+ชนิดของคำ+วิเคราะห์+อธิบาย ตัวอย่าง

กลศาสตร์ [กน-ละ-สาด] // น. // วิชาฟิสิกส์สาขาหนึ่ง // ที่ศึกษาเกี่ยวกับ
การกระทำของแรงต่อวัตถุ และผลที่เกิดขึ้นแก่วัตถุชิ้นนั้นภายหลังที่ถูกแรงมากระทำ.
(อ. machanics).

4. โครงสร้างแบบผสม 5 ส่วน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.1 คำอ่าน+ ชนิดของคำ+วิเคราะห์+แปลศัพท์+อธิบาย ตัวอย่าง

กลูโคส [กลู-โคัด] // น. // น้ำตาลชนิดหนึ่งประเภทโมโนแซ็กคาไรด์ มี
รสหวานน้อยกว่าน้ำตาลทราย มีในน้ำผึ้ง และผลไม้ที่มีรสหวาน, // เดกซ์โทรส ก็เรียก.
// (อ. glucose).

3. การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรม
ฉบับมติชน โดยแบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ ดังนี้

1. หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ พบจำนวน 596 คำ คิดเป็นร้อยละ 34.69
ยกตัวอย่างเช่น แกรไฟต์ ดีเปรสชัน ทอร์นาโด เป็นต้น

2. หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ พบจำนวน 230 คำ คิดเป็นร้อยละ 13.39 ยกตัวอย่างเช่น ลิปสติค โซว์ โมเมนต์ เป็นต้น

3. หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า พบจำนวน 352 คำ คิดเป็นร้อยละ 20.49 ยกตัวอย่างเช่น ซาติพันธ์วิทยา ซิวเคมี คริสเตียน เป็นต้น

4. หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล พบจำนวน 540 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.43 ยกตัวอย่างเช่น กรรมาชีพ โทรพิมพ์ เงินรายปี เป็นต้น

จากการศึกษา ผลการวิเคราะห์การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า หมวดหมู่คำศัพท์ที่พบมากที่สุดคือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ รองลงมาคือหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ตามลำดับ และหมวดหมู่ที่พบน้อยที่สุดคือ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์

3. การเปรียบเทียบการสร้างคำ วิธีการนิยามศัพท์ และการจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบการสร้างคำของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

ตารางการเปรียบเทียบการสร้างคำของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

การสร้างคำ	ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554		ฉบับมติชน	
	จำนวน (คำศัพท์)	ร้อยละ	จำนวน (คำศัพท์)	ร้อยละ
1. การทับศัพท์	545	54.17	1212	70.55
2. การบัญญัติศัพท์	403	40.06	435	25.32
3. การยืมแปล	29	2.88	38	2.21
4. การยืมปน	29	2.88	33	1.92
รวม	1006	100.00	1718	100.00

จากตารางการเปรียบเทียบการสร้างคำของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ผลการศึกษาพบว่า การสร้างคำยืมในพจนานุกรมทั้งสองฉบับ การสร้างคำที่พบมากที่สุด คือ

การทับศัพท์ รองลงมาอันดับสอง คือ การบัญญัติ รองลงมาอันดับสาม คือการยืมแปล และที่พบการสร้างคำที่พบน้อยที่สุด คือ การยืมปน แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่า การสร้างคำที่พบน้อยที่สุด คือ การยืมแปล และการยืมปน เพราะพบจำนวนเท่ากัน

จากการศึกษาการเปรียบเทียบการสร้างคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า มีการสร้างคำทั้ง 4 ประเภท คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ การยืมแปล และการยืมปน มีการสร้างคำศัพท์ที่เหมือนกัน แต่การสร้างคำโดยการทับศัพท์ยังมีบางคำที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554	พจนานุกรมฉบับมติชน
พลาสติก น. สารประกอบอินทรีย์ที่สังเคราะห์ขึ้นใช้แทนวัสดุธรรมชาติ บางชนิดเมื่อเย็นก็แข็งตัว เมื่อถูกความร้อนก็อ่อนตัว บางชนิดแข็งตัวถาวร มีหลายชนิด เช่น โนลอน ยางเทียม ใช้ทำสิ่งต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้า พิล์ม ภาชนะ ส่วนประกอบเรือหรือรถยนต์. (อ. plastic).	พลาสติก น. สารอินทรีย์ที่สังเคราะห์ขึ้นใช้แทนวัสดุธรรมชาติ. (plastic))

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การสร้างคำโดยการทับศัพท์ในพจนานุกรมทั้งสองฉบับมีความคล้ายกัน แต่ต่างกันที่พยัญชนะท้ายตัวสะกด โดยคำว่า “พลาสติก” “พลาสติก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จะใช้พยัญชนะท้ายตัวสะกดเป็น “ก” แต่ในพจนานุกรมฉบับมติชน จะใช้พยัญชนะท้ายตัวสะกดเป็น “ค”

3.2 การเปรียบเทียบวิธีการนิยามคำศัพท์และโครงสร้างของบทนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

3.2.1 การเปรียบเทียบวิธีการนิยามคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

วิธีนิยามศัพท์	ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554		ฉบับมติชน	
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การอธิบาย	3240	47.94	4517	57.13
1.1 อธิบาย	1203	17.80	1593	20.15
1.2 ยกตัวอย่าง	817	12.09	803	10.16
1.2.1 ยกตัวอย่างการใช้คำ	561	8.30	549	6.95
1.2.2 ยกตัวอย่างสิ่งเฉพาะ	243	3.60	254	3.21
1.2.3 ยกตัวอย่างสถานการณ์	13	0.19	-	-
1.2.4 ยกตัวอย่างโดยใช้รูป	-	-	-	-
1.3 ใช้ภาพประกอบ	1	0.01	143	1.81
1.4 บอกหน้าที่	165	2.44	213	2.69
1.5 บอกสถานที่	12	0.18	24	0.30
1.6 บอกประวัติของคำ	1042	15.42	1741	22.02
2. การวิเคราะห์	1830	27.08	1317	16.66
2.1 บอกหมวด	999	14.78	879	11.12
2.2 บอกลักษณะ	831	12.30	438	5.54
3. การแปลศัพท์	674	9.97	954	12.07
3.1 ใช้คำพ้อง	674	9.97	954	12.07
3.2 แปลตามรากศัพท์	-	-	-	-
4. การให้คำจำกัดความ	439	6.50	512	6.48
5. การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน	1	0.01	-	-
6. การบอกขอบเขตการใช้	534	7.90	564	7.13
7. การปฏิเสธความหมายตรงข้าม	-	-	-	-
8. การอธิบายโดยนัย	-	-	-	-
9. การนิยามเชิงปฏิบัติการ	40	0.59	42	0.53
10. การใช้ตัวเลขบอกความหมาย	-	-	1	0.01
รวม	6758	100	7907	100

จากตารางการเปรียบเทียบวิธีการนิยามคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน โดยใช้ความถี่เป็นเกณฑ์ พบว่า วิธีการนิยามเกือบทุกวิธีในพจนานุกรมฉบับมติชน มีจำนวนการใช้มากกว่า

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ยกเว้นการนิยามโดยการวิเคราะห์และการอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน ที่ในพจนานุกรมฉบับมติชน มีจำนวนการใช้ลดลงและไม่ปรากฏการนิยาม

จากการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน เฉพาะคำศัพท์ที่ปรากฏร่วมกันในพจนานุกรมทั้งสองฉบับ พบว่า การนิยามความหมายศัพท์ในพจนานุกรมทั้งสองฉบับมีการเลือกใช้วิธีการนิยามความหมายศัพท์ที่ทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน ดังนี้

1. บทนิยามที่ใช้วิธีการนิยามที่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554	พจนานุกรมฉบับมติชน
<p>1. การอธิบาย ตัวอย่างเช่น กระแสตรง น. กระแสไฟฟ้าซึ่งเคลื่อนที่ตามแนวเดียวกันตลอดเวลา. (อ. direct current เขียนย่อว่า D.C.)</p> <p>2. การวิเคราะห์+อธิบาย ตัวอย่างเช่น ซัลฟา น. ชื่อยาประเภทหนึ่ง // มีสมบัติหยุดยั้ง การเจริญเติบโตของแบคทีเรีย. (อ. sulpha).</p>	<p>1. การอธิบาย ตัวอย่างเช่น กระแสตรง น. กระแสไฟฟ้าซึ่งเคลื่อนที่ตามแนวเดียวกันตลอดเวลา. (อ. direct current เขียนย่อว่า D.C.)</p> <p>2. การวิเคราะห์+อธิบาย ตัวอย่างเช่น ซัลฟา น. ชื่อยาประเภทหนึ่ง // มีสมบัติหยุดยั้ง การเจริญเติบโตของแบคทีเรีย. (อ. sulpha).</p>

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า บทนิยามความหมายศัพท์ของคำว่า กระแสตรง และ ซัลฟา ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ใช้วิธีการนิยามความหมายในรูปแบบเดียวกัน กล่าวคือ คำว่า กระแสตรง ในพจนานุกรมทั้งสองฉบับมีวิธีการอธิบายความหมายที่มีการบอกประวัติของคำด้วยเหมือนกัน และคำว่า ซัลฟา ในพจนานุกรมทั้งสองฉบับมีวิธีการวิเคราะห์และการอธิบายเหมือนกัน

2. บทนิยามที่ใช้วิธีการนิยามที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554	พจนานุกรมฉบับมติชน
<p>การให้คำจำกัดความ คอนโดมิเนียม น.อาคารชุด.(อ. condominium).</p>	<p>การอธิบาย คอนโดมิเนียม น. ห้องชุดพักอาศัยในตึกสูง ผู้อยู่อาศัยจะมีกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในห้องชุดนั้น. (อ. condominium)</p>

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า บทนิยามความหมายศัพท์ของคำว่า คอนโดมิเนียม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน มีวิธีการนิยามความหมายในรูปแบบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า คอนโดมิเนียม ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ใช้วิธีการนิยามโดยการให้คำจำกัดความ แต่ คอนโดมิเนียม ในพจนานุกรมฉบับมติชน ใช้วิธีการวิเคราะห์และการอธิบาย

3.2.2 การเปรียบเทียบโครงสร้างของบทนิยามความหมายศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

1. โครงสร้างของบทนิยามความหมายศัพท์ที่เหมือนกัน ตัวอย่าง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554	พจนานุกรมฉบับมติชน
<p>การให้คำจำกัดความ+อธิบาย ตัวอย่าง กติกาสัญญา (กฎ) น. ความตกลงระหว่าง ประเทศ. // (อ. pact).</p> <p>การวิเคราะห์+อธิบาย ตัวอย่าง ซัลฟา น. ชื่อยาประเภทหนึ่ง // มีสมบัติ หยุดยั้ง การเจริญเติบโตของแบคทีเรีย. (อ. sulpha).</p>	<p>การให้คำจำกัดความ+อธิบาย ตัวอย่าง กติกาสัญญา (กฎ) น. ความตกลงระหว่าง ประเทศ. // (บัญญัติเทียบ อ. pact).</p> <p>การวิเคราะห์+อธิบาย ตัวอย่าง ซัลฟา น. ยาปฏิชีวนะกลุ่มหนึ่ง. // (อ. sulpha)</p>

2. โครงสร้างของบทนิยามความหมายศัพท์ที่ซับซ้อน ตัวอย่าง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554	พจนานุกรมฉบับมติชน
<p>การวิเคราะห์+อธิบาย+แปลศัพท์+อธิบาย+แปลศัพท์+อธิบาย ตัวอย่าง</p> <p>กรวย ๑ น. ของมีรูปกลม กลวง ยาวเรียวแหลม, เรียกขนมชนิดหนึ่ง // ทำด้วยแป้ง ข้าวเจ้า กะทิ น้ำตาลปิบ เป็นต้น หยอดในกรวยใบตอง // ว่าขนมกรวย, กระทงมีฝาเป็นกรวยครอบ ช่างในใส่หมากหรือเมียงสำหรับถวายพระอุปัชฌาย์และคู่สวดในการบวชนาค // เรียกว่า กรวยอุปัชฌาย์และกรวยคู่สวด; (อ. cone).</p>	<p>การวิเคราะห์+แปลศัพท์ ตัวอย่าง</p> <p>กรวย ๑ [กรวย] น. ของรูปกลม กลวง ยาว ยอดเรียวแหลม, // เรียกขนมห่อใบตองเป็นรูปกรวยว่า ขนมกรวย; (อ. cone)</p>

3.3 การเปรียบเทียบการจัดหมวดหมู่คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน

ตารางการเปรียบเทียบการจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน พ.ศ. 2547

การจัดหมวดหมู่	ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554		ฉบับมติชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ	378	37.57	596	34.69
2. หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์	115	11.43	230	13.39
3. หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า	186	18.49	352	20.49
4. หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล	327	32.50	540	31.43
รวม	1,006	100.00	1,718	100.00

จากตารางการเปรียบเทียบการจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า

การจัดหมวดหมู่ของพจนานุกรมทั้งสองฉบับ หมวดหมู่ที่พบมากที่สุดคือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ รองลงมาอันดับสอง คือ หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล รองลงมาอันดับสาม คือ หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า และหมวดหมู่ที่พบน้อยที่สุด คือ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบว่ามี 1,006 คำ และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน มี 1,718 คำ โดยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ การสร้างคำ วิธีการนิยามศัพท์ และการจัดหมวดหมู่คำศัพท์ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างคำศัพท์ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การทับศัพท์ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 545 คำ คิดเป็นร้อยละ 54.17 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 1,212 คำ คิดเป็นร้อยละ 70.55 การบัญญัติศัพท์ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 403 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.06 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 435 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.32 การยืมแปล ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 29 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.88 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 38 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.21 การยืมปน ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 29 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.88 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 33 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.92

2. วิธีการนิยามคำศัพท์ แบ่งออกเป็น 10 วิธี ได้แก่ การนิยามโดยการอธิบาย ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 3,240 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.94 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 4,517 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 57.13 การนิยามโดยการวิเคราะห์ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 1,830 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.08 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 1,317 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.66 การนิยามโดยการแปลศัพท์ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 674 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.97 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 954 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.07 การให้คำจำกัดความ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 439 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.50 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 512 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.48

การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.01 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 0 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0 การบอกขอบเขตการใช้ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 543 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.90 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 564 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.13 การปฏิเสธความหมายตรงข้าม ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 0 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 0 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0 การอธิบายโดยนัย ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 0 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 0 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0 การนิยามเชิงปฏิบัติการ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.59 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 42 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.53 การนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความหมาย ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 0 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0 และคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.01

3. การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ แบ่งออกเป็น 4 หมวดหมู่ ได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 378 คำ คิดเป็นร้อยละ 37.57 และปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 596 คำ คิดเป็นร้อยละ 34.69 หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 115 คำ คิดเป็นร้อยละ 11.43 และปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 230 คำ คิดเป็นร้อยละ 13.39 หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 186 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.49 และปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 352 คำ คิดเป็นร้อยละ 20.49 หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบจำนวน 327 คำ คิดเป็นร้อยละ 32.50 และปรากฏในพจนานุกรมฉบับมติชน พบจำนวน 540 คำ คิดเป็นร้อยละ 31.43

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการสร้างคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า มีการสร้างคำโดยการทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ การยืม และการยืมปน ผลการศึกษารูปแบบการสร้าง

คำยืมภาษาอังกฤษทั้งสองฉบับ มีลักษณะการสร้างคำ 4 ประเภท คือ การทับศัพท์ การบัญญัติ การยืมแปล และการยืมปน ผู้ศึกษาพบว่า การสร้างคำโดยการทับศัพท์ของทั้งสองฉบับมีบางคำที่แตกต่างกัน เช่น คำว่า “พลาสติก” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 จะทับศัพท์เป็น “พลาสติก” แต่พจนานุกรมฉบับมติชน จะทับศัพท์เป็น “พลาสติก” ซึ่งการทับศัพท์ที่ต่างกันทั้งสองฉบับนั้นเป็นผลมาจากการถ่ายถอดเสียงอักษรและการออกเสียงที่เกิดการล้ก้นการถ่ายเสียงตัว c ดังที่ ทองสุข เกตุโรจน์ (2556: 96) ได้กล่าวไว้ว่า การทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นการถ่ายถอดเสียงลงเป็นตัวอักษรและการออกเสียง การกระทำทั้งสองอย่างนี้บางทีก็ล้ก้น เช่น การถ่ายเสียง c ของภาษาอังกฤษมาเป็นตัวอักษรไทย บางทีก็ใช้ตัว ก เช่น cocoa โกโก้, บางทีก็ใช้ตัว ค เช่น credit เครดิต เป็นต้น

จากการศึกษาวิธีการนิยามความหมายและโครงสร้างของบทนิยามความหมาย คำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า มีวิธีการนิยามความหมายที่เหมือนกันทั้งฉบับ คือ การอธิบาย การวิเคราะห์ การแปลศัพท์ การให้คำจำกัดความ การบอกขอบเขตการใช้ การนิยามเชิงปฏิบัติการ และไม่ปรากฏในพจนานุกรมทั้งสองฉบับเหมือน คือ การปฏิเสธความหมายตรงข้าม การอธิบายโดยนัย แต่มีบางวิธีการนิยามความหมายศัพท์ที่ปรากฏเฉพาะในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คือ การอ้างคำในพจนานุกรมเดียวกัน และวิธีนิยามที่ปรากฏเฉพาะในพจนานุกรมมติชน คือ การนิยามโดยใช้ตัวเลขบอกความหมาย ส่วนการศึกษาโครงสร้างการนิยามความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน ปรากฏเฉพาะโครงสร้างผสม

จากผลการศึกษาการจัดหมวดหมู่ของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน พบว่า หมวดคำที่พบมากที่สุดคือ หมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ รองลงมา คือ หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่า ตามลำดับ และหมวดคำที่พบน้อยที่สุด คือ หมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย (2532) ซึ่งศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้กล่าวไว้ว่า คำยืมภาษาอังกฤษ ในหมวดคำที่พบมากที่สุด คือ หมวดคำที่เกี่ยวกับธรรมชาติ โดยเฉพาะ ชื่อธาตุ ชื่อก๊าซต่างๆ อุปกรณ์ไฟฟ้า คำศัพท์เกี่ยวกับดาราศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ก็เป็นคำศัพท์ทางวิชาการอื่นๆ เนื่องมาจากภาษาอังกฤษเป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษาสากล

ที่ใช้สื่อสารทั่วโลก ดังนั้นวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ จากประเทศทางตะวันตกที่เผยแพร่เข้าสู่ประเทศไทย จึงใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ จึงทำให้มีคำยืม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กับพจนานุกรมฉบับมติชน หรือเปรียบเทียบกับพจนานุกรมฉบับอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาภาพสะท้อนของคำศัพท์จากคำยืมภาษาอังกฤษของคนในสังคมที่มีต่อคำศัพท์ในพจนานุกรม

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล. (2537). วัฒนธรรมไทยเปลี่ยนจริงหรือ. วารสารวัฒนธรรมไทย, 31(4): 11-14.

ทองสุข เกตุโรจน์. (2556). ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย. (2532). วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2521). วิเคราะห์หลักภาษาและหนังสือแบบเรียนภาษาไทยตอนที่ 6 และการบัญญัติศัพท์. มหาสารคาม: ศูนย์เอกสารและตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.

เปรมฤดี แซงยี่. (2557). การศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มติชน. (2547). พจนานุกรม ฉบับมติชน. กรุงเทพฯ: มติชน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

เสาวรส มนต์วิเศษ. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบวิธีการนิยามความหมายศัพท์เดียวกันใน พจนานุกรมของ เจ.คัสเวล และเจ.เอช. แซนด์เลอร์ กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

.....

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนสอบวัดระดับความสามารถ ทางภาษาเกาหลี (TOPIK) กับผลการเรียนของนิสิต สาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วนิดา แพงโสภา¹ สุพรรณิ ชัยบาง¹ สุธิตา สุระภี¹ โรจน์ หอมชาติ¹
ศิริลักษณ์ เจริญจิตต์พรชัย¹ และกนกกุล มาเวียง²

¹ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Email: wanijah2540@gmail.com, Parsuppbang@hotmail.com, suraphee@hotmail.com,

rojane.h@msu.ac.th, sjer001@yahoo.com, kanokkun.m30@gmail.com

Received: August 30, 2019

Revised: October 23, 2019

Accepted: October 23, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK I กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟังและด้านการอ่าน ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน และศึกษาสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I และ TOPIK II ที่เหมาะสมของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มาจากสาขาวิชาภาษาเกาหลี ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ข้อมูลประกอบด้วยคะแนนการสอบ TOPIK I คะแนนการสอบ TOPIK II และเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียนของนิสิตที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2557 และ 2558 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมน และการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนการสอบ TOPIK I ไม่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง และด้านการอ่านของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี 2) คะแนนการสอบ TOPIK II มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่านและด้านการเขียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ไม่มีสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I และ TOPIK II ที่เหมาะสมของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี

คำสำคัญ: รายวิชาบังคับ ผลการเรียน การสอบ TOPIK

A Study of Relationship between TOPIK Scores and Academic Performance of Korean Language Students in Faculty of Humanities and Social Sciences at Mahasarakham University

Wanikana Peangsopa¹, Supanee chaibang¹, Sujitta Suraphee¹, Rojanee Homchalee¹,
Siriluck Jermjitpornchai¹ and Kanokkun Maviang²

¹Department of Mathematics, Faculty of Science, Mahasarakham University

²Department of Thai and Eastern Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University

Email: wanijah2540@gmail.com, Parsuppbang@hotmail.com, suraphee@hotmail.com,
rojane.h@msu.ac.th, sjerm001@yahoo.com, kanokkun.m30@gmail.com

Received: August 30, 2019

Revised: October 23, 2019

Accepted: October 23, 2019

Abstract

The purposes of this research were to determine the strength of the relationship between TOPIK I score and GPA of required courses in listening and reading, the strength of the relationship between TOPIK II score and GPA of required courses in listening, reading and writing, and the appropriate prediction models of TOPIK I and TOPIK II scores of Korean major students at Mahasarakham University. The collected data were secondary data from Korean field in the Department of Thai and Eastern Languages, and the Division of Registration at Mahasarakham University. The data consisted of TOPIK I score, TOPIK II score, and GPA of required courses in reading, listening, and writing of undergraduate students in Korea major of academic year 2014-2015. The statistical methods for analyzing the data were correlation and regression analyses. The results were as follows. 1) GPA of required courses in listening and reading was not significantly related to TOPIK I score. 2) Each of GPA of required courses in listening, reading and writing were significantly related to TOPIK II score. 3) There were no appropriate prediction models for TOPIK I and TOPIK II scores.

Keywords: Required courses, Academic Performance, TOPIK

บทนำ

ในยุคที่ประเทศไทยกำลังพัฒนา ผู้คนสามารถเดินทางข้ามประเทศได้อย่างมีอิสระเสรี การหลั่งไหลเข้ามาลงทุนของบริษัทต่างชาติจากประเทศแถบเอเชีย และการไหลเข้ามาของอุตสาหกรรมบันเทิงจากฝั่งตะวันออก ส่งผลให้ผู้คนเริ่มให้ความสนใจต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนอกเหนือจากภาษาอังกฤษมีมากขึ้น และภาษาเกาหลีเป็นอีกหนึ่งภาษาที่ได้รับความสนใจจากสังคมไทย กระแสความนิยมเกาหลีได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี.ศ. 2543 พบเห็นได้อย่างชัดเจนจากการไหลเข้ามาในประเทศไทยหลายรูปแบบ เช่น ละครเกาหลีพากย์ไทยที่ฉายออกมาทางโทรทัศน์ของประเทศไทย การขยายตัวของธุรกิจประเภทร้านอาหารเกาหลีในไทย การแต่งกายสไตล์เกาหลี การประกอบอาชีพต่างๆที่ต้องใช้ภาษาเกาหลีในการสื่อสาร สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลโดยเฉพาะกับกลุ่มวัยรุ่นไทย ซึ่งเรียนรู้และรับวัฒนธรรมเกาหลีเข้ามาหลายด้าน จากกระแสทางด้านวัฒนธรรมเกาหลีที่ไหลเข้ามาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้วัยรุ่นหรือกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบด้านวัฒนธรรมเกาหลีเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับประเทศเกาหลีมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะด้านภาษา ดังนั้น จึงมีจำนวนผู้เรียนภาษาเกาหลีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากจำนวนผู้ที่สนใจในภาษาเกาหลีที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้หลายสถาบันการศึกษาเริ่มจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาเกาหลีเพิ่มขึ้น มีการเปิดสอนทั้งวิชาภาษาเกาหลีและเกาหลีศึกษาในหลายมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (สุภาพร บุญรุ่ง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ตอบสนองความต้องการ เริ่มต้นจากการเปิดสอนเป็นวิชาเลือกเสรีตั้งแต่ พ.ศ. 2541 จากนั้นจึงเปิดสอนในวิชาโทในปีการศึกษา 2545 และในปีการศึกษา 2548 ได้พัฒนามาเป็นหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเกาหลีในระดับปริญญาตรี

TOPIK หรือ Test of Proficiency in Korean คือ ข้อสอบวัดระดับภาษาเกาหลีที่ถูกทำขึ้นเพื่อใช้วัดความรู้ความสามารถในภาษาเกาหลี ซึ่งการสอบ TOPIK นั้นจะแบ่งเป็น TOPIK I และ TOPIK II โดย TOPIK I จะใช้วัดระดับวัดความรู้ความสามารถในภาษาเกาหลีด้านการฟังและด้านการอ่าน ส่วน TOPIK II จะใช้วัดระดับวัดความรู้ความสามารถในภาษาเกาหลีด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน โดยปัจจุบันนี้การศึกษาต่อที่ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีจะต้องใช้ผลการสอบวัดความรู้ความสามารถในภาษาเกาหลี โดยเฉพาะการยื่นสมัครทุนการศึกษาต่างๆ มักจะพิจารณาผู้ที่มีผลสอบ TOPIK ก่อนเป็นอันดับแรกๆ (Global Korea Scholarship, 2019) นอกจากนี้ ผลการสอบ TOPIK ยังสามารถใช้สมัครเข้าทำงานในบริษัทของเกาหลีได้ เนื่องจากการประกาศรับสมัครพนักงานของบริษัทต่างๆ มักจะระบุไว้ในคุณสมบัติของผู้สมัครว่าต้องสอบผ่านการวัดความสามารถภาษาเกาหลีตามระดับที่กำหนด นอกจากนี้ จากประกาศของกรมแรงงานที่ได้

ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดส่งแรงงานไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี ตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ได้ระบุว่า คนงานที่จะเดินทางไปทำงานต้องผ่านการสอบความสามารถภาษาเกาหลี ตามที่ทางการเกาหลีกำหนด (ประกาศคณะกรรมการจัดส่งแรงงานไทยไปสาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เรื่อง การรับสมัครทดสอบภาษาเกาหลีและทักษะการทำงาน (Point System) ครั้งที่ 7, 2562) และในปัจจุบันมีการจัดสอบวัดความสามารถภาษาเกาหลีหรือ TOPIK ขึ้นทุกปี และมีนิสิตของสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนหนึ่งสมัครเข้าสอบวัดความสามารถภาษาเกาหลี ดังนั้น เพื่อเป็นการหาตัวแปรที่ส่งผลต่อผลการสอบ TOPIK โดยเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเกาหลี ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าหากนิสิตผู้ที่มีผลการเรียนในกลุ่มรายวิชาบังคับอยู่ในเกณฑ์ดี อาจส่งผลให้ทำคะแนนสอบ TOPIK ได้คะแนนดี และผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด การวิจัยในครั้งนี้ จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK กับผลการเรียนของนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาตนเองของนิสิตที่ต้องการสอบ TOPIK ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK I กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟังและด้านการอ่าน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน
3. เพื่อหาสมการที่เหมาะสม ในการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I และ TOPIK II ของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขอบเขตการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่ได้มาจากสาขาวิชาภาษาเกาหลี ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ข้อมูลประกอบด้วยคะแนนการสอบ TOPIK I คะแนนการสอบ TOPIK II และเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน

ของนิสิตที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2557 และ 2558 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมน (Spearman's rank-order correlation) และการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2557 และ 2558 ที่มีประสบการณ์สอบ TOPIK ครั้งที่ 58 พ.ศ. 2560 จำนวน 43 คน โดยข้อมูลประกอบด้วย คะแนนการสอบ TOPIK I จำนวน 23 คน และ TOPIK II จำนวน 20 คน และข้อมูลเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ 1. ข้อมูลเกรดเฉลี่ยของรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2557 และปีการศึกษา 2558 และมีประสบการณ์สอบ TOPIK ครั้งที่ 58 พ.ศ. 2560 จากระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์กนกกุล มาเวียง อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเกาหลี ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2. ข้อมูลคะแนนการสอบ TOPIK I และ TOPIK II ครั้งที่ 58 พ.ศ. 2560 ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์กนกกุล มาเวียง อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเกาหลี ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3. เกณฑ์คะแนนการผ่าน TOPIK จากเว็บไซต์ <https://www.facebook.com/topikinthailand>

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมน และการวิเคราะห์การถดถอย

3.1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีสูตรดังนี้

$$r = \frac{\sum(X-\bar{X})(Y-\bar{Y})}{\sqrt{\sum(X-\bar{X})^2 \sum(Y-\bar{Y})^2}}$$

โดยที่ r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน มีค่าอยู่ในช่วง -1 ถึง 1 ($-1 \leq r \leq 1$) และมีความหมายดังนี้

- ถ้าค่า r เป็นบวก แสดงว่า ตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน
- ถ้าค่า r เป็นลบ แสดงว่า ตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้าม
- ถ้าค่า r เข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า ตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก
- ถ้าค่า r เข้าใกล้หนึ่งด้านบวก แสดงว่า ตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันสูงมาก
- ถ้าค่า r เข้าใกล้หนึ่งด้านลบ แสดงว่า ตัวแปร X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามและมีความสัมพันธ์กันสูงมาก

โดยข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญในการใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สันเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงปริมาณแบบต่อเนื่อง 2 ตัว คือ ตัวแปรแต่ละตัวต้องมีการแจกแจงปกติ

3.2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมน (The Spearman Rank-Order Correlation Coefficient)

ถ้าข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญในการใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงปริมาณแบบต่อเนื่อง 2 ตัว จะสามารถใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมนเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรได้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมนสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$r_s = 1 - \frac{6 \sum D^2}{N(N^2 - 1)}$$

- เมื่อ r_s เป็น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน
 $\sum D^2$ เป็น ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของอันดับคะแนนแต่ละคู่
 N เป็น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Regression)

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวในรูปแบบเชิงเส้น เพื่อใช้ในการคาดคะเนหรือพยากรณ์ค่าของตัวแปรที่เราสนใจซึ่งเรียกว่า ตัวแปรตาม (Dependent variable: Y) โดยทราบค่า

หรือมีการกำหนดค่าของตัวแปรหนึ่งไว้ล่วงหน้าซึ่งเรียกว่าตัวแปรอิสระ (Independent variable: X) หากในการศึกษานั้นใช้ตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว จะเรียกว่าการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ จะสามารถเขียนอยู่ในรูปสมการดังนี้

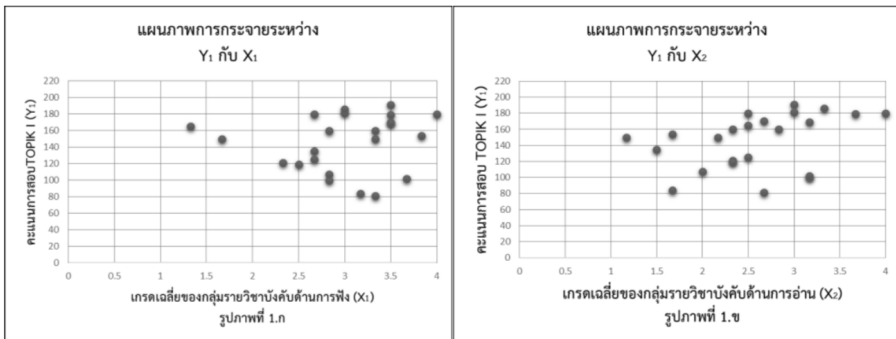
$$Y_1 = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \varepsilon$$

$$Y_2 = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \varepsilon$$

โดยที่	Y_1	แทน	คะแนนการสอบ TOPIK I
	Y_2	แทน	คะแนนการสอบ TOPIK II
	X_1	แทน	เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง
	X_2	แทน	เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน
	X_3	แทน	เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการเขียน
	ε	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์

โดยมีข้อตกลงเบื้องต้น คือ

1. ความคลาดเคลื่อน ε มีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) ที่มีค่าเฉลี่ยเป็น 0
2. ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่
3. ค่าความคลาดเคลื่อน แต่ละค่า เป็นอิสระกัน
4. ค่าของตัวแปรอิสระ จะต้องเป็นค่าที่กำหนดไว้ล่วงหน้าหรือทราบค่า (ไม่ใช่ตัวแปรสุ่ม) และต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน หรือกล่าวได้ว่า ต้องไม่มีพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity)

รูปภาพที่ 1 แสดงแผนภาพการกระจายระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK I กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟังและเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK I กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง และด้านการอ่านของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี

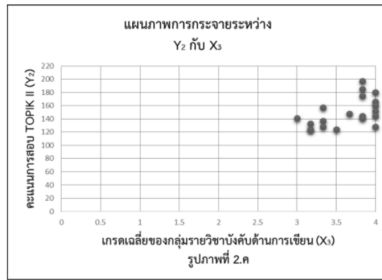
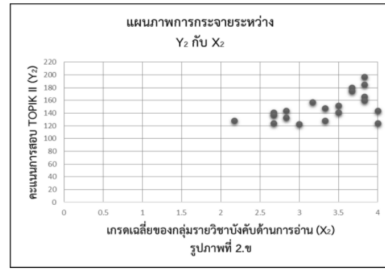
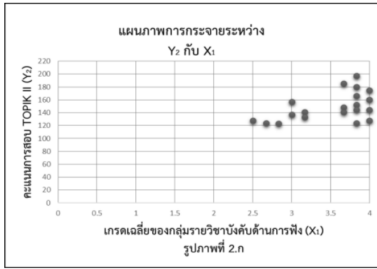
	Y_1	X_1	X_2
Y_1	1	0.107 (0.625)	0.364 (0.088)
X_1	0.107 (0.625)	1	0.476* (0.022)
X_2	0.364 (0.088)	0.476* (0.022)	1

หมายเหตุ 1) ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value 2) * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง มีค่า $r = 0.107$ และ $p\text{-value} = 0.625$ โดยคะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง (X_1) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมากในทิศทางเดียวกัน และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าคะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) ไม่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง (X_1)

คะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) มีค่า $r = 0.364$ และ $p\text{-value} = 0.088$ โดยคะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าคะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) ไม่มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2)

ต่อไปนี้จะเป็นการแสดงแผนภาพการกระจายระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II และตัวแปรอิสระต่างๆ ดังนี้

รูปภาพที่ 2 แสดงแผนภาพการกระจายระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน และเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการเขียน

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน ของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี

	Y_1	X_1	X_2	X_3
Y_1	1	0.498* (0.025)	0.566* (0.009)	0.543* (0.013)
X_1	0.498* (0.025)	1	0.788* (0.000)	0.855* (0.000)
X_2	0.566* (0.009)	0.788* (0.000)	1	0.732* (0.000)
X_3	0.543* (0.013)	0.855* (0.000)	0.732* (0.000)	1

หมายเหตุ 1) ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value 2) * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง (X_1) มีค่า $r = 0.498$ และ $p\text{-value} = 0.025$ นั้นหมายความว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน และจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง (X_1) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) มีค่า $r = 0.566$ และ $p\text{-value} = 0.009$ นั้นหมายความว่าคะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน และจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการเขียน (X_3) มีค่า $r = 0.543$ และ $p\text{-value} = 0.013$ หมายความว่าคะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการเขียน (X_3) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางในทิศทางเดียวกัน และจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการเขียน (X_3) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ข้อมูลชุดนี้ไม่ได้มีการแจกแจงปกติ นั่นคือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันจึงไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน ของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่ของสเปียร์แมน อธิบายความสัมพันธ์ของคะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง (X_1) ด้านการอ่าน (X_2) และด้านการเขียน (X_3) ของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลำดับที่สองของสเปียร์แมนระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับ ด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียนของนิสิต สาขาวิชาภาษาเกาหลี

	Y_1	X_1	X_2	X_3
Y_1	1	0.463* (0.040)	0.528* (0.017)	0.556* (0.011)
X_1	0.463* (0.040)	1	0.629* (0.003)	0.785* (0.000)
X_2	0.528* (0.017)	0.629* (0.003)	1	0.687* (0.001)
X_3	0.556* (0.011)	0.785* (0.000)	0.687* (0.001)	1

หมายเหตุ 1) ตัวเลขในวงเล็บคือค่า p-value 2) * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_1) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง (X_1) มีค่า $r_s = 0.463$ และ p-value = 0.040 จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง (X_1) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) มีค่า $r_s = 0.528$ และ p-value = 0.017 จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการเขียน (X_3) มีค่า $r_s = 0.556$ และ p-value = 0.011 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II (Y_2) มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการเขียน (X_3) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการหาสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I ที่เหมาะสม พบว่า จากการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการโดยวิธีการ All Possible Regressions ผลปรากฏว่ามีตัวแปรเกรดเฉลี่ยของรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) เข้าสมการในการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I จึงทำการวิเคราะห์การถดถอย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK I กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชา
บังคับด้านการอ่านของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี

Model	B	t-test	p-value
(Constant)	99.720	3.756	0.001
เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2)	17.783	1.788	0.088
$r_p^2 = 0.132$			

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า p-value=0.088 ซึ่งมากกว่าค่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 นั่นคือ เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) ไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) ถึงแม้ว่าค่าคงที่จะครออยู่ในสมการทำนายการสอบ TOPIK I (Y_1) (p-value<0.05) จากค่า $r_p^2 = 0.132$ ซึ่งมีค่าน้อยมาก ดังนั้น จึงไม่มีสมการการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I (Y_1) ที่เหมาะสม

จากการหาสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK II ที่เหมาะสม พบว่า จากการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ โดยวิธีการ All Possible Regressions ผลปรากฏว่ามีตัวแปรเกรดเฉลี่ยของรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2) เข้าในสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK II จึงทำการวิเคราะห์การถดถอย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับ ด้านการอ่านของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี

Model	b	t-test	p-value
(Constant)	72.723	2.733	0.014
เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน (X_2)	23.105	2.915	0.009
$r_p^2 = 0.321$			

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า p-value (Constant) = 0.014 และ p-value (X_2) = 0.009 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ เกรตเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่าน ส่งผลต่อคะแนนการสอบ TOPIK II ของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เนื่องจากค่า $r_p^2 = 0.321$ หมายถึง เกรตเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการอ่านมีความสามารถในการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK II ได้ 32.1% ที่เหลืออยู่อีก 67.9% เป็นผลเนื่องจากตัวแปรอิสระอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ในสมการ สมการการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK II คือ $\hat{Y}_2 = 72.723 + 23.105X_2$ เนื่องจากค่า r_p^2 มีค่าน้อย นั่นคือ สมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK II ของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลียังเป็นสมการที่ไม่เหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK I กับเกรตเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง และด้านการอ่าน ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการสอบ TOPIK I ไม่มีความสัมพันธ์กับเกรตเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง และด้านการอ่าน เนื่องจากการสอบ TOPIK I จะวัดความรู้พื้นฐานของภาษาเกาหลีด้านการฟัง และด้านการอ่าน ส่วนมากนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลีได้ผ่านการสอบ TOPIK I ตั้งแต่มัธยม และมีส่วนน้อยที่เพิ่งจะเริ่มสอบ TOPIK I ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากที่ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอาจเกิดจากขนาดตัวอย่งน้อยเกินไป ควรเพิ่มขนาดตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลไว้หลายๆ ปี หรือทุกครั้งที่มีการประกาศคะแนนการสอบ TOPIK

2. การสอบ TOPIK II ซึ่งจะวัดระดับภาษาเกาหลีด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน โดยผู้ที่สอบจะต้องผ่านการเรียนรู้ทางด้านภาษาเกาหลีในอยู่ในระดับที่สามารถฟัง อ่านและเขียนได้เป็นอย่างดีจะได้คะแนนผ่านเกณฑ์และอยู่ในเกณฑ์ที่ดี จากศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการสอบ TOPIK II กับเกรตเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับ ด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน ผลการศึกษา พบว่า คะแนนการสอบ TOPIK II มีความสัมพันธ์กับเกรตเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียนของนิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี ส่วนใหญ่นิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลีจะสอบ TOPIK II ก่อนที่จะจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อที่จะใช้คะแนนการสอบ TOPIK II ในการสมัครเรียนต่อหรือสมัครงานในสายงานที่เกี่ยวข้องกับภาษาเกาหลี ดังนั้น นิสิตที่ต้องการสอบ TOPIK II ควรที่จะตั้งใจเรียนและทำคะแนนให้อยู่ในระดับที่ดีในกลุ่มรายวิชาบังคับด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

Sayamon Sornsuwannasri and Ree, Yoo-Rim (2561) ที่กล่าวว่า กลยุทธ์การเรียน ภาษาเกาหลีในด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียนมีความสัมพันธ์กับการเรียน ภาษาเกาหลีของนักศึกษา

3. การหาสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I และ TOPIK II ที่เหมาะสมของ นิสิตสาขาวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า การหาสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I จากการคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้า สมการโดยวิธีการ All Possible Regressions ผลปรากฏว่า มีตัวแปรเกรดเฉลี่ยของรายวิชา บัณฑิตด้านการอ่านเข้าสมการในการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I จึงทำการวิเคราะห์ การถดถอย พบว่าเกรดเฉลี่ยของรายวิชาบัณฑิตด้านการอ่านไม่ส่งผลต่อคะแนนการสอบ TOPIK I ดังนั้น จึงไม่มีสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I ที่เหมาะสม

จากการหาสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK II ที่เหมาะสม พบว่า จาก การคัดเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการโดยวิธีการ All Possible Regressions ผลปรากฏว่า มีตัวแปรเกรดเฉลี่ยของรายวิชาบัณฑิตด้านการอ่าน (X_2) เข้าสมการในการทำนายคะแนน การสอบ TOPIK II จึงทำการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า เกรดเฉลี่ยของกลุ่มรายวิชาบัณฑิต ด้านการอ่าน (X_2) ส่งผลต่อคะแนนการสอบ TOPIK II ดังนั้น สมการทำนายคะแนนการ สอบ TOPIK II คือ $\hat{Y}_2 = 72.723 + 23.105X_2$ แต่เนื่องจากค่า r_p^2 มีค่าน้อย ซึ่งยังเป็น สมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK II ที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น จึงไม่มีสมการทำนายคะแนน การสอบ TOPIK II ที่เหมาะสม

จากการที่ไม่มีสมการทำนายคะแนนการสอบ TOPIK I และ TOPIK II ที่เหมาะสม อาจเกิดจากตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์น้อยเกินไป หรือการสอบ TOPIK ยังต้องมีปัจจัย ตัวอื่นมาเสริม เช่น การเตรียมตัวก่อนสอบ การทำกิจกรรมในระหว่างเรียน หรือการเที่ยว ต่างประเทศ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชลลดา มงคลวนิช และมัสนัน วุฒิสินธุ์ (2552). ความสัมพันธ์ของการได้งานทำกับผล คะแนน TOEIC และคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรม และการท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. ได้จาก:https://www.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/view/1626/1343 [สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561].

บังอร กุมพล. (2558). การวิเคราะห์การถดถอย. ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประกาศคณะกรรมการจัดส่งแรงงานไทยไปสาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบการจ้าง
แรงงานต่างชาติ. การรับสมัครทดสอบภาษาเกาหลีและทักษะการทำงาน
(Point System) ครั้งที่ 7. พฤษภาคม 2562. กองบริหารแรงงานไทยไปต่าง
ประเทศ.

ปิติ ศรีแสงนาม. (2561). **บทเรียนจากความสำเร็จของกระแสนิยมวัฒนธรรมเกาหลี.**
บทความวิชาการฉบับวันที่ 26 มีนาคม 2561. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
[ออนไลน์]. ได้จาก: <http://chula.ac.th/cuinside/6930/> [สืบค้นเมื่อวันที่
5 ตุลาคม 2562].

ทิพย์ธิดา สกกุลทองอร่าม อมรรัตน์ คำทวี และวรรณวิศา ไบทอง (2561). **แรงจูงใจในการ
เรียนภาษาเกาหลี:กรณีศึกษา ของนักศึกษาวิชาเอกภาษาเกาหลีมหาวิทยาลัย
หอการค้าไทย.** [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://eprints.utcc.ac.th/6119> [สืบค้น
เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2561].

ธิดาเดียว มยุรีสุวรรณ. (2558). **การวิเคราะห์การถดถอย.** ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสุขภาพ. **บทที่ 7 สหสัมพันธ์ (Correlation).** [ออนไลน์].
ได้จาก: [http://intraserver.nurse.cmu.ac.th/mis/download/course/
lec_567730_lesson_07.pdf](http://intraserver.nurse.cmu.ac.th/mis/download/course/lec_567730_lesson_07.pdf) [สืบค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2562].

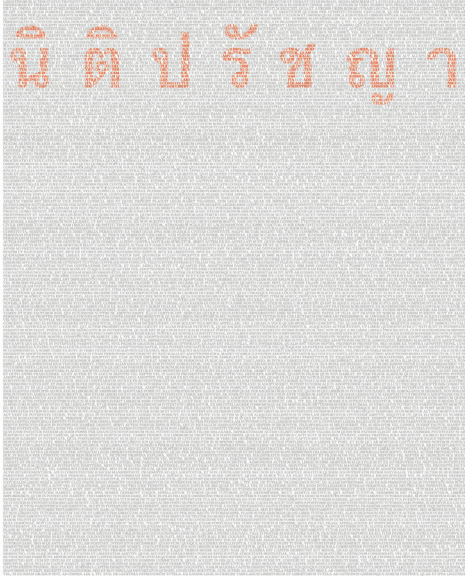
Anutsara Sukbumpeng. (2014). **กลวิธีการเรียนรู้และแรงจูงใจในการเรียนภาษา
เกาหลีของนักเรียนมัธยมในจังหวัดนครศรีธรรมราช.** [ออนไลน์]. ได้
จาก:<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/46642> [สืบค้นเมื่อ
วันที่ 1 ธันวาคม 2561].

Global Korea Scholarship. (2019). **ทุนรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี (KGSP/GKS 2019)
ระดับปริญญาโท-เอก ปีการศึกษา 2562.** [ออนไลน์]. ได้จาก:[https://www.
framekung.com/gks-kgsp-graduate-2019-guideline.html](https://www.framekung.com/gks-kgsp-graduate-2019-guideline.html) [สืบค้นเมื่อ
วันที่ 5 ตุลาคม 2562].

Mthai. (2561). **ทำความเข้าใจ TOPIK การสอบวัดความสามารถภาษาเกาหลี.** [ออนไลน์].
ได้จาก: <https://teen.mthai.com/education/141176.html> [สืบค้นเมื่อวันที่ 4
ตุลาคม 2561].

Sayamon Sornsuwannasri and Lee, Yoo-Rim. (2561). **การศึกษารูปแบบการใช้
กลยุทธ์การเรียนภาษาเกาหลีของนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย. รวม
บทความงานประชุมสัมมนาวิชาการนานาชาติ สมาคมผู้สอนภาษาเกาหลีแห่ง
ประเทศไทย ประจำปี 2561 เนื่องในโอกาสครบรอบความสัมพันธ์ทางการทูต
ไทยสาธารณรัฐเกาหลี 60 ปี.**

.....

วรเจตน์ ภาคีรัตน์

บทวิจารณ์หนังสือ

โดยอาจารย์ ดร.ณัฐหทัย มานาติ
ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา
ผู้เขียน: วรเจตน์ ภาคีรัตน์
สำนักพิมพ์: อ่านกฎหมาย
จำนวนหน้า: 526 หน้า ปกแข็ง
พิมพ์ครั้งที่ 2 - สิงหาคม 2561

หนังสือประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา เล่มนี้เป็นผลงานทางวิชาการล่าสุดของศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 และพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน งานเขียนชิ้นนี้เป็นผลผลิตจากการที่ “อาจารย์วรเจตน์” ได้ขอลาปฏิบัติหน้าที่เป็นเวลา 1 ปี เพื่อค้นคว้าเพิ่มพูนความรู้ในด้านนิติปรัชญา เนื้อหาของหนังสือว่าด้วยแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับหลักคิดทางกฎหมาย การเมืองและรัฐของนักคิดคนสำคัญของโลกตั้งแต่ยุคคลาสสิกจนถึงศตวรรษที่ 20 และเนื่องจากอาจารย์วรเจตน์ตั้งใจเขียนให้เป็นหนังสืออ่านประกอบการบรรยายวิชานิติปรัชญาโดยตรง หนังสือจึงมีความยาวและเนื้อหาปลีกย่อยจำนวนมาก เกี่ยวพันกับศาสตร์หลากหลายสาขาทั้งนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และปรัชญา แต่ทั้งนี้ก็มีการเผยแพร่และวางจำหน่ายแก่สาธารณชนด้วยผู้เขียนเองในฐานะผู้อ่านทั่วไปจึงพยายามเขียนบท “วิจารณ์หนังสือ” ให้ครอบคลุมให้มากที่สุดและเน้นย้ำส่วนที่สำคัญตามความเข้าใจของตน

อย่างไรก็ตาม จะขออธิบายสักเล็กน้อยว่าการศึกษาปรัชญานั้นไม่ว่าจะเป็นปรัชญาของสิ่งใด มีรากฐานมาจากการตั้งคำถามและพยายามหาเหตุผลในการหาคำตอบ ในฐานะที่ผู้เขียนเองเป็นอาจารย์ประวัติศาสตร์ที่ได้รับมอบหมายให้สอนในรายวิชา “ปรัชญาและ

วิธีการทางประวัติศาสตร์” เมื่อปีการศึกษา 2561 ที่ผ่านมาและเป็นปีที่สอนหนังสือในมหาวิทยาลัยปีแรกหลังจากเรียนจบ ซึ่งข้อจำกัดของวิชานี้ก็คือแหล่งข้อมูลมีน้อยและไม่ได้กำหนดวิธีการชัดเจนว่าควรมีการเรียนการสอนในรูปแบบใด ทำให้ผู้เขียนต้องศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมอย่างมาก หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยปรับปรุงการวางโครงสร้างรายวิชาและการออกแบบว่าเราจะสอนประวัติศาสตร์ในแง่มุมของปรัชญาอย่างไร ด้วยเหตุที่ว่าการนำหลักการทางปรัชญามาศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ นั้นมีโครงสร้างเดียวกัน คือการตั้งคำถามและอภิปรายเพื่อหาคำตอบ คำถามทางปรัชญาประวัติศาสตร์พื้นฐานคำถามแรกคือ “ประวัติศาสตร์คืออะไร” เช่นเดียวกับนิติปรัชญาที่ใช้คำถามเดียวกันว่า “กฎหมายคืออะไร” คำถามง่ายๆ (ที่คนมักไม่ถาม) เพียงเท่านี้ก็นำมาซึ่งคำตอบมากมายมหาศาลจากการนำเสนอความคิดรับฟังและโต้เถียงกัน กล่าวโดยสรุปแล้วการศึกษาศาสตร์ต่างๆด้วยวิธีการทางปรัชญาไม่ว่าจะเป็นปรัชญากฎหมาย ปรัชญาประวัติศาสตร์หรือปรัชญาอื่น ๆ นั้นจะเป็นการฝึกและหล่อหลอมให้เรารู้จักตั้งคำถาม ใช้เหตุผล ใจกว้าง แสวงหาคำตอบและมีความรู้กว้างไกลขึ้น

นอกเหนือไปจากการอธิบายปรัชญากฎหมายตามช่วงเวลาที่อาจารย์วรเจตน์ได้แบ่งไว้เป็น 10 ช่วงเวลา หนังสือเล่มนี้ยังครอบคลุมเนื้อหาทางด้านประวัติศาสตร์ซึ่งรวมเอาบริบททางสังคมในแต่ละยุคสมัยที่ผลักดันให้เกิด “กฎหมาย” และรวบรวมประวัติส่วนตัวของนักคิดแต่ละคนอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจที่มาที่ไปของแนวคิดต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้นและสามารถใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี การวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งถึงความเป็นมาเป็นไปของกฎหมายที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลากระตุ้นให้ผู้อ่านติดตามหนังสือมีทั้งหมด 10 บท แต่ละบทประกอบไปด้วยเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

บทที่ 1 เริ่มต้นจากการอธิบายการอุบัติขึ้นของนิติปรัชญาและกฎหมาย ชนชาติแรกที่พยายามอธิบายว่ากฎหมายคืออะไรคือกรีกโบราณ โดยกฎหมายนั้นถูกเขียนขึ้นจากตำนานและนิทานปรัมปรา ดังนั้นกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่พึงมีอยู่แล้วในธรรมเนียมต่างๆที่คนในสมัยนั้นปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข จากตำนานของโฮเมอร์ (Homer) เทพีธีมีส (Themis) เป็นธิดาของไกอา (Gaia) หรือมหาเทพแห่งพื้นพิภพ และเหตุที่นางไกล์ซีติมารตามากจึงล่วงรู้ชะตากรรมของเทพเจ้าและมนุษย์ นางจึงเป็นเทพีผู้พิทักษ์กฎหมายแห่งโอลิมปัสและเป็นที่ปรึกษาให้แก่สวามีคือซุส (Zeus) ผู้เป็นเทพแห่งเทพทั้งปวง เมื่อธีมีสให้คำแนะนำใดซุสก็จะปฏิบัติตามนั้น ดังนั้น คำสั่งของซุสจึงถูกเรียกว่าธีมีเตส (themistes) ซึ่งในภาษากรีกมีความหมายว่ากฎหมายและความถูกต้อง จึงทำให้เราทราบว่าตามความเชื่อของโลกยุคโบราณนั้นกฎหมายคือข้อบังคับของเทพเจ้า ต่อมาแนวคิดนี้ได้นำมาปรับใช้ในแง่ของการอธิบายกฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีระเบียบที่ซึ่งจะนำไปให้เกิดความเจริญ หากกฎหมายไม่ได้รับการเคารพชุมชนนั้นก็ย่อมเกิดภาวะวิกฤตและแตกสลายไป

ในที่สุด ในเวลาต่อมาเมื่อหลักการแห่งเหตุผลเข้ามาแทนที่ความเชื่อในรูปแบบนิทาน ปรัมปราทำให้ชาวกรีกโบราณมีการแยกกฎหมายออกเป็นสองประเภทคือกฎหมายแห่ง จักรวาลและกฎหมายของมนุษย์ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสำนักคิดทางกฎหมายที่ดำรงอยู่มา จนปัจจุบันคือกฎหมายธรรมชาติและกฎหมายบ้านเมือง

บทที่ 2 กล่าวถึงนิติปรัชญาโซฟิสต์ (Sophism) ซึ่งตั้งคำถามว่ากฎหมายเป็นของ ขวัญที่พระเจ้าประทานมาจริงหรือไม่ นักคิดในกลุ่มโซฟิสต์นี้นำเสนอแนวคิดปลีกย่อยหลากหลาย แต่ที่เห็นตรงกันคือกฎหมายเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ใช่สิ่งที่เทพเจ้ากำหนด โดยเฉพาะแนวคิดของโพรทาโกอรัส (Protagoras, 490-420 BC) ที่ตั้งคำถามต่อความเชื่อใน สมัยนั้นว่าเทพเจ้ามีจริงหรือไม่ และเสนอว่ากฎหมายต่าง ๆ นั้นแท้จริงมาจากตัวมนุษย์เอง และต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละคน ดังนั้น มนุษย์จึงมีมาตรวัดที่ต่างกันและไม่ อาจบอกได้ว่าใครถูกผิด ซึ่งเป็นรากฐานของแนวคิดของกฎหมายบ้านเมืองที่ไม่เกี่ยวกับ ศีลธรรมหรือความยุติธรรม แต่กฎหมายเกิดจากการตกลงกันของมนุษย์ที่มาอยู่ร่วมกัน

บทที่ 3 อาจารย์รวเรตน์ได้กล่าวถึงแนวคิดของนักปรัชญาคนสำคัญของโลก ได้แก่ โสคราตีส (Socrates, 469-399 BC) เพลโต (Plato, 427-347 BC) และอาริสโตเติล (384-322 BC) ที่มีต่อกฎหมาย โสคราตีสผู้ซึ่งถือว่าเป็นอาจารย์ เน้นความสำคัญของสติปัญญา เขาเห็นว่าเมื่อคนมีความรู้อย่างแท้จริงก็จะตระหนักได้ว่าควรประพฤติตัวเช่นไร เมื่อมีกรณี ให้ตัดสินใจก็จะไม่เสียงเตือนให้ระมัดระวังซึ่งเสียงนี้ก็คือ “มโนธรรมสำนึก” ของมนุษย์ นั้นเอง เขาได้ให้ความสำคัญกับการเคารพกฎหมายและความยุติธรรม เห็นชัดเจนที่สุด จากการยอมรับโทษประหารโดยการดื่มยาพิษเนื่องจากศาลตัดสินว่าเขามีความผิดข้อหา ปฏิเสธเทพเจ้า สร้างเทพเจ้าขึ้นใหม่และทำให้เยาวชนเสียคน เขาไม่หลบหนีและยืนยันจะ รับโทษเพื่อดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งกฎหมายเพื่อให้รัฐอยู่ได้ ส่วนความยุติธรรมที่เกิด ขึ้นผู้พิพากษาคดีของเขาจะต้องเป็นผู้อธิบายว่าทำไมจึงตัดสินเช่นนั้น เพราะเมื่อเวลาผ่านไป ผู้คนจะรู้ได้ว่าการตัดสินนี้ไม่ถูกต้อง ส่วนเพลโตนั้นเห็นว่าจำเป็นจะต้องจัดโครงสร้าง การปกครองให้พลเมืองแต่ละคนทำหน้าที่และตอบแทนในส่วนที่เขาควรได้ ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เกิดรูปแบบของความยุติธรรมขึ้น และอาริสโตเติลมองว่าความยุติธรรมและความเท่าเทียม เป็นทางสายกลางและได้สัดส่วน โทษทางอาญาต้องเป็นธรรม ดังนั้น จึงเกิดการปรับใช้และ ตีความกฎหมายเฉพาะกรณี ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่อการเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมาย แต่เป็นการทำให้ บทกฎหมายนั้นปรากฏตามความมุ่งหมายอย่างแท้จริง

บทที่ 4 กล่าวถึงสำนักคิดสโตอิก (Stoicism) ในช่วงสมัยโรมันที่ได้ผลิตแนวคิด อันโดดเด่นคือแนวคิดว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติและอุดมการณ์เชิงมนุษยธรรมซึ่งถือเป็นกฎหมายแห่งโลก และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเหตุผลแห่งโลก การแบ่งแยกผู้คน

เป็นพลเมืองและชาวต่างชาติ หรือเสรีชนกับทาสนั้นไม่ใช่สิ่งที่ควรเกิดขึ้น เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนอยู่ใต้กฎสากล หรืออาจกล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยเสรีและเสมอภาคกันตามธรรมชาติ ไม่มีใครเกิดมาเป็นทาส นักคิดคนสำคัญที่ชื่อซีเซโร (Cicero, 106-43 BC) ได้อธิบายว่ากฎหมายธรรมชาตินั้นแท้จริงแล้วคือเหตุผล และสิ่งที่ควรจะได้ชื่อว่าเป็นกฎหมายของบ้านเมืองนั้นจะต้องถูกเขียนเพื่อความเจริญ ความมั่นคงปลอดภัยและชีวิตที่เป็นสุขของประชาชน หากผู้บัญญัติกฎหมายกำหนดกฎที่เป็นผลร้าย ไม่ยุติธรรมแก่ประชาชนและละเมิดสัญญาที่ให้ไว้ ผู้บัญญัติกฎหมายก็ไม่ต่างอะไรกับโจรและกฎหมายก็ไม่ต่างอะไรจากมติของการประชุมโจร ดังนั้น กฎหมายจึงจะมีสภาพบังคับใช้ตราบเท่าที่สอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติซึ่งต้องบัญญัติขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองมนุษย์และลงโทษผู้กระทำความผิดมิฉะนั้นแล้วสิ่งนั้นก็มิใช่กฎหมาย

บทที่ 5 กล่าวถึงสมัยกลางซึ่งเป็นยุคที่อิทธิพลของศาสนาคริสต์เข้าครอบงำและมีโครงสร้างสังคมแบบชนชั้นพีวดัล ซึ่งก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะของแนวคิดทางกฎหมายคือการนำเอาหลักความเชื่อทางศาสนาคริสต์มารวมเข้ากับปรัชญาสมัยคลาสสิก ทำให้แนวคิดกฎหมายของพระเจ้าเกิดขึ้นเพิ่มเติมจากกฎหมายธรรมชาติและกฎหมายบ้านเมืองที่มีอยู่เดิม กฎของพระเจ้าตามแนวคิดของนักคิดคนสำคัญในช่วงนั้น ได้แก่ นักบุญออกัสติน (St. Augustine, 354-430 AD) ที่ได้ให้แนวคิดกฎหมายนิรันดรซึ่งมีความหมายว่าเป็นกฎหมายถาวรไม่เปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับพระเจ้า ใช้ควบคุมจักรวาล ตั้งแต่โลกมนุษย์ถึงสวรรค์ ออกัสตินเขียนประวัติศาสตร์มนุษยชาติตั้งแต่สร้างโลกจนถึงวันสิ้นโลกในลักษณะที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของพระเจ้าและแผนการของพระองค์ ดังนั้น ผู้ที่ประสงค์จะไปอยู่ในอาณาจักรของพระเจ้าเมื่อตายไปจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองซึ่งเป็นกฎที่ผูกพันกับศาสนาหรือกำหนดให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของคริสตจักรด้วย แนวความคิดนี้ได้สร้างความชอบธรรมให้การชู้ญบังคับบุคคลให้เชื่อในศาสนาคริสต์ เกิดการล่าแม่มดและทรมานเช่นฆ่าผู้ที่ได้ชื่อว่านอกรีตอยู่เป็นเวลาหลายสิบปี นักคิดอีกท่านที่จะหยิบยกมากล่าวถึงคือนักบุญโทมัส อควินัส (St. Thomas Aquinas, 1225-1274) อควินัสเองก็สนับสนุนแนวความคิดนี้โดยการยกย่องให้ศาสนจักรอยู่เหนืออาณาจักร แต่อย่างไรก็ดีเขาได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความหมายของกฎหมายและได้ให้คำนิยามไว้ว่ากฎหมายคือคำสั่งของเหตุผลเพื่อความดีงามร่วมกัน ทั้งนี้เกิดจากผู้มีอำนาจหน้าที่ได้ดูแลรักษาประชาคมและได้ประกาศกฎหมายออกมาให้รับทราบทั่วด้วยกัน เขายืนยันในกฎหมายธรรมชาติและเห็นว่ากฎหมายที่ไม่เป็นธรรมนั้นขาดสภาพแห่งความเป็นกฎหมาย ซึ่งบุคคลทั่วไปย่อมปฏิเสธที่จะปฏิบัติตาม แต่ต่อไควนัสก็ทั้งทำอย่างไรก็ดีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวจะต้องไม่นำมาซึ่งความปั่นป่วนวุ่นวาย

บทที่ 6 กล่าวถึงช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างสมัยกลางเข้าสู่สมัยใหม่ซึ่งมีนักคิดคนสำคัญที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับรัฐและการปกครองสมัยใหม่ซึ่งต่างจากแนวคิดที่ผ่านมาอย่างสิ้นเชิง นั่นคือ นิโคโล แมคคิอาเวลลี (Niccolò Machiavelli, 1469-1527) แนวคิดสำคัญของเขาที่มีชื่อเสียงมากในทางรัฐศาสตร์คือการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองและการรักษาอำนาจทางการเมืองให้มั่นคง ซึ่งส่งผลต่อมุมมองทางกฎหมายที่มีลักษณะเป็นสังคมนิยมหรือมองในแง่ความเป็นจริงและประสบการณ์ เขามีแนวความคิดเชิงลบกับมนุษย์ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เลวทราม ดังนั้น มนุษย์จึงต้องหาทางป้องกันตนเองจากการถูกทำร้ายโดยมนุษย์คนอื่นโดยอาศัยรัฐและกฎหมาย ดังนั้น รัฐจึงสามารถใช้กฎหมายในการบังคับคนให้เคารพเชื่อฟังเพื่อสร้างกฎระเบียบและสันติภาพร่วมกันในสังคม ยิ่งไปกว่านั้นจุดประสงค์หลักของเขายู่ที่การบรรลุผลทางการเมือง ดังนั้น ผู้มีอำนาจไม่ต้องคำนึงถึงหลักศีลธรรมเมื่อมีการตรากฎหมายหากไม่มีความจำเป็น

บทที่ 7 กล่าวถึงช่วงเวลาในโลกตะวันตกก้าวเข้าสู่สมัยใหม่ในตอนต้น ซึ่งเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทุกๆ ด้าน มีการเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่และเกิดผู้นำของรัฐคือกษัตริย์ซึ่งต้องการอิสรภาพในการปกครองและไม่ต้องการอยู่ภายใต้การครอบงำของสันตะปาปาดังเช่นเคย นอกจากนี้ ยังเกิดการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ซึ่งใช้การพิสูจน์ทดลองในการเข้าถึงความจริงทางธรรมชาติ และทำลายล้างความเชื่อเดิมๆ รวมถึงคำสอนของศาสนา ในแนวทางของกฎหมายก็เช่นกันมีการเปลี่ยนรูปแบบจากกฎหมายที่มาจากพระเจ้าไปเป็นกฎหมายเหตุผล เน้นในเรื่องทางโลกและความเป็นปัจเจก ในเวลานี้มีนักคิดสำคัญหลายคนเช่น ฌอง โบบอดิน (Jean Bodin, 1530-1596) ที่ให้แนวความคิดการมีอำนาจอธิปไตยของรัฐแม้ว่าอำนาจนี้จะอยู่ที่กษัตริย์ ฮิวโก โกรเชียส (Hugo Grotius, 1583-1645) อธิบายการมีอยู่ของกฎหมายธรรมชาติว่ามนุษย์ใช้เหตุผลเข้าถึงกฎหมายธรรมชาติได้โดยมิได้ขึ้นอยู่กับพระเจ้า และโทมัส ฮ็อบส์ (Thomas Hobbes, 1588-1679) ที่มุ่งเน้นให้มนุษย์เคารพกฎหมายธรรมชาติและแสวงหาวิธีการให้กฎหมายธรรมชาติได้รับการบังคับใช้เพื่อประกันสันติภาพและสงครามกลางเมือง จากสิ่งนี้เองทำให้ฮ็อบส์เสนอแนวคิดสัญญาประชาคมขึ้น ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่เป็นรากฐานของการมีรัฐโดยที่มนุษย์มาทำสัญญากันว่าจะโอนสิทธิของตนให้กับบุคคลที่สามเป็นผู้ปกครองและใช้อำนาจแทนตน

บทที่ 8 กล่าวถึงสมัยถัดมาคือศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการปฏิวัติที่สำคัญคือการปฏิวัติทางการเมือง ได้แก่ การประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1776 และการปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1789 รวมถึงการปฏิวัติทางความคิด ทำให้ช่วงเวลานี้อาจถูกเรียกว่ายุคแห่งเหตุผล เพราะมีการใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหาและแนวทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์ นำมาสู่การวิพากษ์ผู้ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รวมทั้ง

เรียกร่องสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคแล้วเขียนขึ้นมาเป็นเอกสารหลักฐาน ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญของพัฒนาการกฎหมายมหาชน ในที่นี้อาจารย์วรเจตน์ได้อธิบายไว้ว่า “ในทางกฎหมายพัฒนาการเกี่ยวกับกฎหมายธรรมชาติได้บรรลุถึงจุดที่นักคิดต่างเชื่อว่าสามารถสรุปผลและนำเอาแนวคิดของกฎหมายธรรมชาติมาบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรใช้บังคับในบ้านเมืองได้” นักคิดคนสำคัญในช่วงเวลาที่จะกล่าวถึงคือ จอห์น ล็อก (John Locke, 1632-1704) กับแนวความคิดให้ความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองของรัฐ ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่เป็นรากฐานของการปกครองแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ที่ว่าปัจเจกมีสิทธิตามธรรมชาติ คือสิทธิในชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิที่รัฐหรือผู้ปกครองไม่อาจพรากไปได้ จึงทำให้อำนาจของรัฐถูกจำกัดและรัฐไม่อาจอ้างเทวสิทธิ์ของกษัตริย์หรืออำนาจใดมาทำลายสิทธิธรรมชาติของปัจเจกบุคคล มองเตสกีเออ (Montesquieu, 1689-1755) ให้แนวทางการแบ่งแยกอำนาจของรัฐเพื่อป้องกันการบิดเบือนอำนาจ อำนาจดังกล่าวจะถูกแบ่งออกเป็น 3 อำนาจคือนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ โดยที่อำนาจทั้งสามจะต้องไม่อยู่ในมือผู้ทรงอำนาจคนเดียวกัน หรือผู้ทรงอำนาจหนึ่งไม่อาจเป็นผู้ทรงอำนาจอีกอำนาจหนึ่งได้ และฌอง ฌาร์ค รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau, 1712-1778) ที่ให้แนวความคิดทางกฎหมายที่น่าสนใจคือ เจ้าของอำนาจที่แท้จริงหรือรัฐอธิปไตยนั้นคือประชาชน ดังนั้นกฎหมายที่ถูกตราขึ้นโดยการลงคะแนนเสียงอย่างเสรีของประชาชนย่อมเป็นกฎหมายที่ต้องเป็นธรรมเสมอเพราะสอดคล้องกับเจตจำนงร่วม และกฎหมายนี้จะต้องบังคับใช้โดยทั่วไปกับทุกคนโดยเสมอภาค

บทที่ 9 กล่าวถึงช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ถึงศตวรรษที่ 19 เป็นช่วงเวลาของแนวคิดต่อต้านกฎหมายธรรมชาติและการเข้ามามีบทบาทของกฎหมายบ้านเมือง เนื่องด้วยสภาพสังคมที่ซับซ้อนขึ้นและหลุดพ้นจากชนชั้นทางสังคมแบบดั้งเดิม รวมถึงความแตกต่างทางด้านประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติแต่ละพื้นที่ จึงเป็นช่วงเวลาที่แนวคิดความคิดนิติปรัชญาอย่างหลากหลายและนักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดกลุ่มหนึ่งของโลก ได้แก่ อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant, 1724-1804) ผู้เป็นต้นกำเนิดทัศนคติที่ว่าเราไม่สามารถค้นหาหลักแห่งกฎหมายธรรมชาติที่สามารถบังคับใช้กับทุกคน ทุกยุคสมัยได้ การแยกกฎหมายออกจากศีลธรรม แยกหน้าที่ทางคุณธรรมกับหน้าที่ทางกฎหมายมีความสำคัญยิ่งในการป้องกันไม่ให้อกฎหมายกลายเป็นศีลธรรม เห็นได้ชัดในรัฐที่เป็นเผด็จการซึ่งพยายามรวมเอาศีลธรรมกับกฎหมายเข้าไว้ด้วยกันและกระทำการทุกอย่างเพื่อครอบงำโน้มน้าวมโนของบุคคล ซึ่งเป็นภาวะที่อันตรายและขาดเสรีภาพ เขามองว่ามนุษย์มีเหตุผลย่อมค้นพบศีลธรรมได้ด้วยตนเองโดยใช้กฎพื้นฐานร่วมกันคือเมื่อกระทำสิ่งใดให้นึกถึงว่าหากผู้อื่นปฏิบัติเช่นเดียวกันเราจะยอมรับได้หรือไม่ ดังนั้น มนุษย์จึงมีเสรีภาพในการตัดสินใจ สิ่งนี้

เองคือกฎหมายทั่วไปหรือกฎหมาย คานท์จึงเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายนั้นต้องสอดคล้องกับหลักแห่งเหตุผลและเสรีภาพ ฟรีดริค เฮเกิล (Georg Wilhelm Friedrich Hegel, 1770-1831) เห็นต่างจากคานท์ เขามองว่าก่อนมนุษย์มาอยู่ร่วมกันในรัฐ มนุษย์ชั่วร้ายและดิ้นรนแต่รัฐสามารถใช้กฎหมายสร้างและจัดระเบียบสังคมให้กับมนุษย์ได้ รัฐจึงเป็นความสมบูรณ์แบบของจริยธรรมความดีงาม ดังนั้น เจตจำนงของรัฐคือที่มาของกฎหมายสูงสุด ซาวิญญี่ (Friedrich Carl von Savigny, 1779-1861) ซึ่งเป็นนักคิดคนสำคัญของสำนักกฎหมายประวัติศาสตร์เชื่อว่า การจะเข้าใจกฎหมายจะต้องสังเกตปรากฏการณ์ทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ และกฎหมายเป็นเรื่องเฉพาะของคนแต่ละชนชาติไม่ใช่เหตุผลสากลแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของกฎหมายคือความมั่นใจของประชาชนในชาติที่มีมาตั้งแต่อดีตหรือเรียกว่า “ความเห็นของชาติ” ซึ่งจะแปรเปลี่ยนและงอกงามขึ้นไปตามเวลา และจอห์น ออสติน (John Austin, 1790-1859) กับแนวคิดที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดแนวคิดหนึ่งคือการให้นิยามกฎหมายว่าเป็นคำสั่งของรัฐอธิปไตยที่สามารถใช้บังคับเป็นการทั่วไป โดยมีบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม และแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx, 1818-1883) ที่มองว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครองในการปกป้องผลประโยชน์ของตนแต่ไม่ได้มองในแง่ของกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและในทางกลับกันมาร์กซ์ก็ให้ความชอบธรรมแก่กฎหมายในระบอบเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพและนำมาสู่การเรียกร้องให้ใช้กำลังโค่นล้มผู้กดขี่ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องทางประวัติศาสตร์และจะนำไปสู่สังคมที่ไม่มีชนชั้น ในที่สุดสังคมแบบคอมมิวนิสต์จะเข้ามาทำหน้าที่แทนรัฐ แต่ในความเป็นจริงแนวทางนี้นำไปสู่การปฏิวัติรัสเซียปี ค.ศ.1917 และเกิดการปกครองแบบสังคมนิยมเผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพ และสุดท้ายจบลงด้วยเผด็จการเบ็ดเสร็จในสมัยสตาลินในสหภาพโซเวียต

และบทที่ 10 กล่าวถึงศตวรรษที่ 20 ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสุดท้ายในหนังสือ มีเนื้อหาละเอียดมากเป็นพิเศษและมีการหยิบยกกรณีและคดีตัวอย่างที่เกิดขึ้นมาอธิบายเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นประโยชน์แก่คนที่ไม่ได้ศึกษากฎหมายอย่างจริงจังสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ความสำคัญของช่วงเวลานี้คือเกิดเหตุการณ์สำคัญมากทางประวัติศาสตร์อันได้แก่สงครามโลกทั้งสองครั้ง ซึ่งมีส่วนทำให้แนวคิดทางกฎหมายเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีการบิดเบือนกฎหมายไปใช้เพื่อผลประโยชน์บางประการโดยเฉพาะในกรณีนาซีเยอรมัน อาจารย์วรเจตน์ได้กล่าวถึงนักทฤษฎีกฎหมายที่สำคัญสามคนคือ กุสตาฟ รัาดบรุค (Gustav Radbruch, 1878-1949) เคลเซน (Hans Kelsen, 1881-1973) และฮาร์ท (Herbert Lionel Adolphus Hart/ H. L. A. Hart, 1907-1992) เริ่มต้นจากแนวคิดของรัาดบรุค ซึ่งผู้เขียนทราบว่าเป็นนักกฎหมายที่อาจารย์วรเจตน์ยกย่อง

อย่างมากที่สุดด้วยเหตุผลที่อาจารย์เคยอธิบายว่ามีแนวความคิดและหลักการที่ใกล้เคียงกัน รัวด์บรูกเป็นศาสตราจารย์ด้านกฎหมายของเยอรมนีที่ต้องต่อสู้กับเผด็จการนาซีช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เขาเป็นฝ่ายนิยมสาธารณรัฐและเชื่อมั่นในประชาธิปไตยอย่างแน่วแน่ แม้ช่วงเผด็จการครองอำนาจที่ทำให้ชีวิตเขาต้องลำบากและถูกถอดตำแหน่งศาสตราจารย์ แต่รัวด์บรูกก็ยังคงเพียรพยายามผลิตงานวิชาการออกมาอย่างต่อเนื่องและเสนอแนวความคิดการพิจารณาวินิจฉัยกฎหมายว่ากฎหมายต้องบัญญัติขึ้นโดยประธานหลักความมั่นคงแห่งกฎหมายและหลักความยุติธรรมเข้าด้วยกัน ซึ่ง “สูตรของรัวด์บรูก” นี้มีการนำเอามาใช้ในทางปฏิบัติในหลายคดี อาจารย์วรเจตน์ได้สรุปแนวความคิดของรัวด์บรูกดังนี้ “เราต้องถือว่ากฎหมายที่มีเนื้อหาขัดต่อความยุติธรรมในระดับที่ไม่อาจทนทานได้นั้นเป็นกฎหมายอยู่ แต่ไม่มีค่าบังคับ ในขณะที่กฎหมายที่ได้รับการตราขึ้นโดยที่ผู้ตรากฎหมายไม่ได้สนใจไยดีหรือมุ่งแสวงหาความยุติธรรมเลยนั้นไม่อาจเรียกว่าเป็นกฎหมาย” นักคิดคนต่อมาคือเคลเซน เป็นเจ้าของทฤษฎีกฎหมายบริสุทธิ์ ซึ่งหากดูจากแนวคิดและวิธีการนั้นใกล้เคียงกับแนวคิดปฏิฐานนิยม (positivism) ในทางประวัติศาสตร์พหุสมควรมันคือการทำให้ประวัติศาสตร์ให้เป็นวิทยาศาสตร์เพื่อการเข้าถึงความจริงในอดีตที่จริงแท้โดยใช้ข้อมูลที่จับต้องได้ ส่วนในทางกฎหมายเคลเซนเสนอแนวทางของนิติศาสตร์คือศึกษาเพียงกฎหมายที่บังคับใช้จริงโดยตัดคุณค่าและอุดมการณ์อื่นออกไป การตีความกฎหมายต้องมีระเบียบวิธีคิดที่ชัดเจนและเที่ยงตรง ดังนั้นกฎหมายจึงต้องมีสภาพบังคับ ส่วนความยุติธรรมนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจารย์วรเจตน์ได้วิเคราะห์ไว้ว่าหากพิจารณาให้ตีทฤษฎีนี้เป็นอันตรายเพราะอาจทำให้เผด็จการอาศัยแนวคิดนี้ไปใช้เพื่อจุดประสงค์ของตน เผด็จการสามารถใส่เนื้อหาอะไรก็ได้ที่ตนต้องการลงไปในสิ่งที่เรียกว่ากฎหมาย และเมื่อเป็นกฎหมายแล้ว ก็จะมีสภาพบังคับตามมา และนักกฎหมายคนสุดท้ายคือฮาร์ท เจ้าของทฤษฎีกฎปฐมภูมิและกฎทุติยภูมิซึ่งทั้งสองสิ่งรวมตัวกันกลายเป็นกฎหมาย โดยกฎปฐมภูมิเป็นตัวกำหนดข้อปฏิบัติ ส่วนกฎทุติยภูมิเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโดยต้องได้รับการยอมรับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หนังสือ*ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* เล่มนี้มิได้มีคุณประโยชน์อย่างมากในหลายมิติทั้งที่กล่าวไปแล้วว่ามีส่วนช่วยในการปรับปรุงโครงสร้างและวิธีการสอนวิชาปรัชญาประวัติศาสตร์

นอกจากนั้นแล้วยังได้ประโยชน์จากการตั้งคำถามเกี่ยวกับกฎหมาย เช่น กฎหมายคืออะไร หรือกฎหมายได้รับการปรับปรุงหรือเขียนขึ้นใหม่เพราะอะไร นำมาซึ่งการย้อนกลับไปพิจารณาตัวบทกฎหมายของรัฐและกระบวนการที่ได้มาซึ่งกฎหมายดังกล่าวในประเทศไทยนั้นมีทำรัฐประหารและฉีกรัฐธรรมนูญหลายต่อหลายครั้ง จนถึงฉบับล่าสุด

คือรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2560 ไทยมีรัฐธรรมนูญรวมแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ การตั้งคำถาม จะช่วยให้เราเกิดความสงสัยและหาคำตอบว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์ลักษณะนี้ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆแล้วจำนวนรัฐธรรมนูญนั้นมากหรือน้อยในระดับสากล กฎหมายที่ถูกตราขึ้นใหม่มีบทบัญญัติอย่างไร หรือกฎหมายแท้จริงแล้วเอื้อประโยชน์ให้กับใคร ทำให้เราเกิดความระมัดระวังและพิจารณาตรวจสอบเสียก่อนเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ซึ่งถือเป็นหน้าที่หนึ่งของพลเมืองของรัฐ

ประเด็นที่สำคัญอีกประการที่ได้จากการอ่านงานชิ้นนี้คือ การยอมรับและปฏิบัติตามกฎหมาย เราอาจทราบได้ว่าข้อบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมาย แต่คำถามคือมันเป็นกฎหมายที่ขัดแย้งกับมโนธรรมในใจเราหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่นหลังการทำรัฐประหาร คนบางกลุ่มยึดเอาแนวคิดของกฎหมายบ้านเมืองสามารถเข้าไปปรับใช้หรือยอมรับคณะรัฐประหารได้อย่างไม่ตะขิดตะขวงใจเพราะเชื่อว่าคำสั่งของคณะรัฐประหารเป็นกฎหมาย โดยอาจมองจากแนวคิดของจอห์น ออสตินที่ว่ากฎหมายคือคำสั่งของรัฐอธิปไตยจึงต้องปฏิบัติตาม หรืออีกทางหนึ่งกลุ่มคนดังกล่าวอาจมองว่ากฎหมายที่ถูกเขียนขึ้นโดยคณะรัฐประหารยุติความขัดแย้งและทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยดีงาม ซึ่งอาจมองว่าเป็นแนวทางของกฎหมายธรรมชาติก็เป็นได้ และตั้งตนเองเป็นคนดีและอีกฝ่ายเป็นคนชั่วจึงเป็นหน้าที่ของคนดีที่ต้องเข้าไปจัดการ เกิดการอ้างศีลธรรมความดีงามในตัวกฎหมายและผู้มีอำนาจออกกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงเราสามารถแยกกฎหมายออกจากศีลธรรม เนื่องจากกฎหมายจะเป็นสิ่งที่ตรวจสอบได้เสมอจากมโนธรรมสำนึกของคนในสังคมที่ช่วยกันวิพากษ์วิจารณ์และคัดค้านเมื่อไม่เห็นด้วย แต่เมื่อใดก็ตามที่มีการรวมศีลธรรมเข้ากับกฎหมาย กฎหมายจะไม่ถูกตรวจสอบเพราะสามารถอ้างได้ว่ามีศีลธรรมอยู่ในนั้นอยู่แล้ว ซึ่งตามแนวคิดของคานท์เป็นเรื่องที่อันตรายอย่างยิ่ง

ดังนั้น แกนแท้ของกฎหมายอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่ากฎหมายนั้นมาจากสำนักใด หรือยึดเอาแนวคิดของนักคิดคนใดเป็นสำคัญ แต่ขึ้นอยู่กับว่าอำนาจในการตรากฎหมายเป็นของใคร แม้แต่แนวความคิดของออสตินเองที่ให้ความหมายของกฎหมายว่าเป็นคำสั่งของรัฐอธิปไตย แต่ในความเป็นจริงไม่ได้หมายความว่าตามแนวคิดนี้กฎหมายจะต้องสนับสนุนเผด็จการ เพราะหากพิจารณาจากสังคมประชาธิปไตยรัฐอธิปไตยคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เพราะฉะนั้นกฎหมายจึงต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและอำนวยประโยชน์สุขให้แก่ประชาชน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าแท้จริงแล้วอุดมการณ์ของรัฐต่างหากที่กำหนดกฎเกณฑ์ในสังคมหาใช่กฎหมายไม่

ตัวผู้เขียนเองเริ่มต้นติดตามผลงานอาจารย์วรเจตน์ครั้งแรกเมื่อมีการก่อตั้ง “คณะนิติราษฎร์” เมื่อปี พ.ศ.2553 หลังการสลายการชุมนุมเดือนพฤษภาคมในปีเดียวกัน ซึ่งถือ

เป็นช่วงเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่มีความขัดแย้งและแบ่งเป็นฝักฝ่ายชัดเจนที่สุด การถือกำเนิดขึ้นของกลุ่มนิรโทษกรรมเมื่อเกือบสิบปีที่แล้วจุดประกายคนจำนวนมากให้หันมาทบทวนข้อกำหนดกฎหมายและใส่ใจกับกระบวนการปกครองที่เป็นอยู่ รวมทั้งพิจารณาระดับความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทยจากมุมมองที่เป็นสากล ซึ่งนำมาสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อกำหนดกฎหมายและจารีตที่ใช้ควบคุมคนในสังคมว่าเป็นเหตุเป็นผลและยุติธรรมจริงหรือไม่ ในช่วงเวลาที่ผ่านมาทั้งคณะนิรโทษกรรมและตัวอาจารย์วรเจตน์เองได้รับทั้งความเคารพยกย่องจากผู้ชื่นชมในหลักการและการทำงานเพื่อส่วนรวม รวมถึงคำวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ นานาจากผู้ไม่เห็นด้วย แต่ก็ต้องยอมรับว่าอาจารย์วรเจตน์เป็นหนึ่งในบุคคลสำคัญที่ได้บ่มเพาะแนวความคิดหลักนิติรัฐให้เจริญเติบโตขึ้นในประเทศไทย และกระตุ้นให้คนไทยหันมาสนใจทำความเข้าใจและตั้งคำถามกับกฎหมายต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นในรัฐไทยว่ากฎหมายเหล่านั้นเอื้อให้เกิดสภาพสังคมที่ประชาชนเป็นใหญ่บนรากฐานแห่งสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคหรือไม่ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ติดตามอาจารย์วรเจตน์มานับสิบปี ผู้เขียนชื่นชมทั้งความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญในฐานะครูและนักวิชาการอย่างที่ทำตัวจับได้ยาก และเคารพในจุดยืนและความกล้าหาญในการเผยแผ่องค์ความรู้ที่ตนมีต่อสาธารณชนอย่างไม่ลดละ

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงอยากจะหยิบยกงานชิ้นนี้ขึ้นมาแลกเปลี่ยนพูดคุยและแนะนำให้กับท่านผู้อ่านทั้งหลาย เพราะตนเองนั้นไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายแต่อย่างใดแต่ก็สามารถที่จะอ่านและทำความเข้าใจหนังสือเล่มนี้ได้โดยไม่ยากเย็นจนเกินไปนักด้วยวิธีการเขียนของอาจารย์ที่ใช้คำและสำนวนที่ชัดเจนเป็นระบบและการอธิบายอย่างละเอียด และที่สำคัญไปกว่านั้นผู้เขียนเห็นว่าหนังสือ *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* เล่มนี้มีคุณค่าอย่างมากสำหรับผู้ที่ต้องการทำความเข้าใจที่มาที่ไปและแนวคิดที่กว้างขวางของกฎหมายตั้งแต่อดีตจนถึงยุคร่วมสมัย รวมถึงผลที่เกิดจากกฎหมายและการตีความกฎหมายที่เคยเกิดขึ้นซึ่งสามารถใช้เป็นบทเรียนให้กับปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ด้วยเนื้อหาที่อัดแน่นและการวิเคราะห์อันเฉียบคมของอาจารย์วรเจตน์ หนังสือเล่มนี้จึงเต็มไปด้วยสาระความรู้และแง่คิดที่น่าสนใจซึ่งผู้เขียนมั่นใจว่าจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างยิ่ง

.....

ข้อกำหนดการเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์กับสังคม

1. เป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมบทความย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ระบุชื่อบทความ และชื่อ-นามสกุลจริงของผู้เขียนบทความ พร้อมวุฒิการศึกษา ตำแหน่งและสถานที่ทำงานอย่างชัดเจน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทความมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4
4. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
5. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ทางกองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน
6. การอ้างอิงให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา โดยวงเล็บเฉพาะชื่อ-สกุล ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิงต่อท้ายข้อความที่ต้องการอ้าง (ชื่อ สกุล ผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) หรือการอ้างชื่อผู้แต่งก่อนข้อความอ้างอิง ให้วงเล็บหลังชื่อ-สกุล ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิง ดังนี้ ชื่อ-สกุลผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) ต่อด้วยข้อความที่อ้างอิง
7. รูปแบบบรรณานุกรม มีลักษณะดังนี้

ตัวอย่างบรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป

บุญชม ศรีสะอาด. (2539). **การวิจัยเบื้องต้น**. มหาสารคาม: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Bayber, J. (1960). **The Process of education**. New York: Vintage.

หนังสือแปล

นิเวิล, เดวิด และ แคนนอน, โรเบิร์ต. (2535). **เทคนิคการสอนครบวงจร**. (สุนทร โคตรบรรเทา, ผู้แปล). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

Kireev, V. (1979). **Physical chemistry**. (G. Peck and F. Leib, Trans.) 2nd ed. Moscow: Mir.

บทความจากหนังสือ

- อุกฤษณ์ แพทย์น้อย. (2536). หลักการที่แท้จริงของทฤษฎีสัญญาประชาคม. ใน ธเนศ วงศ์ยานนาวา (บรรณาธิการ). **รัฐศาสตร์สาร; ปรัชญาและความคิด**. (เล่มที่ 2, หน้า 55-75). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- Shuman, R. B. (2003). Aggression. In Piotrowski, N. A. (Ed.). **Magill's encyclopedia of social science: Psychology** (Vol. 1, p. 71). 2nd ed. Pasadena, CA: Salem Press.

บทความในหนังสือพิมพ์

- ต่อเวลา (นามแฝง). (2542, 12 ตุลาคม). ศูนย์สารสนเทศ กกท. แหล่งข้อมูลกีฬาไทย. **มติชน**, หน้า 22.
- Ames, P. (1993, May 1). EC Urge China to open markets. **The Nation**. pp. 35.

บทความในสารานุกรม

- ลีนา ผู้พัฒนาพงศ์. (2533). มะเกลือ. ใน บุญพฤกษ์ จากามระ บรรณาธิการ. **สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. (เล่มที่ 22, หน้า 14615-14616). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- Steffe, L. (1990). Overview of the action group A 1 : Early childhood years. In Steffe, L. and Wood, T. (Eds.). **Transforming Early Childhood Mathematics Education**. (Vol.11, pp.80-83). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Press.

วารสาร

- สุรจุมปี ปัดไธสง. (2540). การสร้างองค์ความรู้: ศึกษาจากปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิตภาคพิเศษมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2535-2538. **วารสารบัณฑิตศึกษา**, 1(1), 24-41.
- Chibber, P.K. and Majumdar, S.K. (1999). Foreign ownership and profit ability: Property rights, control, and the performance of firms in Indian industry. **Journal of Law & Economics**, 42(1), 209-238.

อ้างอิงจากบทนิพนธ์/งานวิจัย

ธีรนนท์ ตานนท์. (2536). ปัญหาของครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

Wongchoo, K. (1998). The relationship between self-concept, basic personal and family factors with self-care behaviors of HIV and AIDS person. Master Thesis in Family Nursing The Graduate School, Khon Kaen University. [In Thai].

Boonmathya, R. (1997). **Contested concepts of development in rural northeastern Thailand.** Ph.D. Dissertation, Department of Anthropology, University of Washington, U.S.A.

การสัมภาษณ์

มี ภูเขาใหญ่. (14 เมษายน 2546). **สัมภาษณ์.** ราษฎร. ที่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 4 บ้านโพหนอง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.

Stueart, R. (2009, March 25). **Interview.** President. Academic Resource Center, Mahasarakham University.

จดหมายเหตุ คำสั่ง ประกาศ

กรมศิลปากร. (2445, 27 พฤศจิกายน). **ลายพระหัตถ์กรมหลวงดำรงราชานุภาพกราบพูลกรมหลวงเทเวศร์วงษ์โรโปการ.** เลขที่ 3/198.

หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). **จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3.** เลขที่ 12.

มหาวิทยาลัยบูรพา. (2533, 13 กุมภาพันธ์). **เรื่อง กำหนดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2534.** ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2533, 13 กุมภาพันธ์). **เรื่อง เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นวิชาเอกในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง.** คำสั่งที่ ศธ. 030303/1462.

ราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พุทธศักราช 2533. (2533, 29 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 107 ตอนที่ 131. หน้า 1-20.

เว็บไซต์ทั่วไป

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2553). เพลงประจำมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. [ออนไลน์].

ได้จาก: <http://www.web.msu.ac.th/aboutmsu.php> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2553].

European Space Agency. (2008). *ESA: Missions, Earth Observation: ENVISAT*. [Online]. Available from: <http://envisat.esa.int/> [accessed 3 July 2008].

8. ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 Point

รูปแบบการพิมพ์

- ด้านบน 2.5 เซนติเมตร ด้านซ้าย 2.5 เซนติเมตร
- ด้านล่าง 2 เซนติเมตร ด้านขวา 2 เซนติเมตร

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	ชิดซ้าย	18
ชื่อผู้แต่ง	ปกติ	ชิดขวา	13
บทคัดย่อ	เน้น	ชิดซ้าย	16
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	16
หัวข้อย่อย	เน้น	ใช้หมายเลขกำกับ	16
เนื้อหาบทความ	ปกติ	-	16
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	14
ข้อความอ้างอิง	เอน	-	14
หนังสืออ้างอิง	เน้น	ชิดซ้าย	16

จริยธรรม การตีพิมพ์ผลงาน

.....
บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Author Ethical Responsibilities)

1. บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อนและไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. เนื้อหาของบทความจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. บทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
4. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตัวเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
5. ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา
6. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับบทความตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (Template) ของวารสาร
7. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง
8. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความ และแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
9. ผู้เขียนไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง
10. การกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในกิตติกรรมประกาศนั้น หากสามารถทำได้ผู้เขียนบทความควรขออนุญาตจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะขอบคุณเสียก่อน
11. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
12. กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคนอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาพของคน ขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ถือเป็นที่สุด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Editor Roles and Responsibility)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ
3. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง
6. เมื่อบรรณาธิการตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียน เพื่อพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์การตีพิมพ์
7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Reviewer Roles and Responsibilities)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หากผู้ประเมินบทความมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนผู้ประเมินบทความจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความควรรับประเมินบทความเฉพาะสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และหากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

